

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ETNOLOGIJU I KULTURNU ANTROPOLOGIJU
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE
ZNANOSTI – KATEDRA ZA BIBLIOTEKARSTVO
Ak. godina 2015./2016.

Tena-Vionea Požarić

Predstavljanje tradicije u školskim knjižnicama u Zagrebu

Diplomski rad

Mentorice:

Dr. sc. Nevena Škrbić Alempijević

Dr. sc. Mihaela Banek Zorica

Zagreb, lipanj 2016.

Izjava o autorstvu

Izjavljujem pod punom moralnom odgovornošću da sam diplomski rad „Predstavljanje tradicije u školskim knjižnicama u Zagrebu“ izradila potpuno samostalno uz stručno vodstvo mentorica dr. sc. Nevene Škrbić Alempijević i dr. sc. Mihaele Banek Zorica. Svi podaci navedeni u radu su istiniti i prikupljeni u skladu sa etičkim standardom struke. Rad je pisan u duhu dobre akademske prakse koji izričito podržava nepovredivost autorskog prava te ispravno citiranje i referenciranje radova drugih autora.

Vlastoručni potpis studenta

Sadržaj

1. Uvod.....	5
2. Tradicija	7
2.1. Podjele i definicije tradicije.....	10
2.1.1. Tradicija u izvedbi.....	11
2.1.2. „Prava“ ili „lažna“ tradicija.....	12
2.1.3. Tradicija kao osobni odnos i simbolička konstrukcija sebstva	13
2.1.4. Izum ili izmišljanje tradicije.....	14
2.1.5. Selektivna tradicija	16
2.1.6. Predstavljanje tradicije u svakodnevnom životu	17
3. Moje viđenje tradicije.....	20
4. Školski knjižničar	22
4.1. Uloga i zadaće školskog knjižničara	26
5. Tradicija u školskoj knjižnici	27
6. Informacijsko-komunikacijska tehnologija u školskoj knjižnici	29
7. Istraživanje	30
7.1. Metodologija	31
7.2. Terenski rad.....	33
7.3. Sudionici.....	35
7.4. Podjela kazivača i tema	38
7.5. Zaključci prikupljenih podataka po temama	39
7.5.1. Predodžba o knjižničaru u knjižnici	39
7.5.2. Stručni rad knjižničara	41
7.5.3. Plan i program rada sa djecom u školskoj knjižnici.....	47
7.5.3.1. <i>Projekti i radionice</i>	48
7.5.3.1.1. Aktivnosti u Osnovnoj školi 1	49
7.5.3.1.2. Aktivnosti u Osnovnoj školi 2	49
7.5.3.1.3. Aktivnosti u Osnovnoj školi 3	51
7.5.3.2. <i>Ostali rad sa učenicima</i>	55
7.5.4. Rad sa suradnicima i ravnateljem.....	56
7.5.5. Predodžbe o tradiciji.....	59
7.5.5.1. Tradicija kao naslijeđe i temelj društvenog razvoja.....	59
7.5.5.2. Tradicija kao običaji.....	59

7.5.5.3.	Tradicija kroz vrijeme i prostor	60
7.5.5.4.	Tradicija i tradicijski običaji	61
7.5.5.5.	Važnost tradicije	61
7.5.5.6.	Tradicija u školi	62
7.5.6.	Tradicija u knjižnici	63
7.5.7.	Povezanost knjižničara sa tradicijom	65
7.5.8.	Predstavljanje i izvedba u školskoj knjižnici	68
7.5.9.	Knjižničarke i informacijsko-komunikacijska tehnologija	70
8.	Zaključak	73
9.	Prilozi	75
10.	Literatura i izvori	76
11.	Sažetak	80

1. Uvod

Tijekom posljednje godine studija usmjerila sam svoje interese prema obrazovanju. Kao student etnologije i kulturne antropologije i bibliotekarstva, počela sam slušati mnoštvo kolegija koji se bave metodikom, poučavanjem, te načinom prenošenja znanja kako bih mogla postati dobar školski knjižničar. Tijekom tog razdoblja jedna mi je moja profesorica rekla kako je tradicija uvijek dio školskog knjižničarstva, te kako je zadaća školskog knjižničara učenicima prenijeti poznavanje kulture i tradicije, kako bi oni sami tijekom cjeloživotnog obrazovanja na znanje koje smo im prenijeli o prošlosti, običajima, kao i načinu života mogli nadograđivati svoje spoznaje. Time izgrađujemo, navela je moja sugovornica, njihovu svijest o njima samima, kulturama koje ih okružuju, kao i različitostima sa kojima se svakodnevno susreću.

Odlučila sam pisati interdisciplinarni rad koji tematizira i problematizira predstavljanje tradicije u školskim knjižnicama u Zagrebu stoga što mi je tema kao cjelina na neki način predstavljala izazov jer nisam znala kako ću i hoću li moći spojiti knjižničarstvo i tradiciju na način kako sam to zamislila. Tradicija je dio etnologije kao jedan od koncepata koji etnologue često zanima jer govori mnogo o povijesti i vrijednostima nekog naroda, a u knjižnici je važna jer knjižničari prenose tradiciju svojim učenicima prenoseći im vrijednosti, običaje i upoznavanje vlastite prošlosti.

Cilj ovog istraživanja bio je pokazati na koji način školski knjižničari koriste tradiciju u svom radu koristeći stvaranje i predstavljanje tradicije, koja je njihova predodžba tradicije, te na koji način surađuju sa ostalim članovima tima u korištenju tradicije kroz provođenje intervjua i anketa. Ključna pitanja na koje sam pokušavala dobiti odgovor, bilo je koriste li knjižničari uopće tradiciju? Kako bi je oni definirali? Na koji bi je način približili svojim učenicima u suradnji sa ostalim članovima stručnog tima? Te kako je pokušavaju približiti i prenijeti učenicima?

U istraživanju sam htjela prikazati trenutno stanje u hrvatskom osnovnoškolskom knjižničarstvu kroz praktično istraživanje u 3 osnovne škole, te arhivsko istraživanje i teoriju. Htjela sam vidjeti na koji način knjižničari doživljavaju svoj posao i ulogu u svojoj knjižnici, te koriste li pri svom radu tradiciju (kroz različite projekte, aktivnosti i ostali rad sa učenicima) i kako definiraju tradiciju. Također sam htjela vidjeti koje su projekte provodili tijekom godina, te na koji način pri radu sudjeluju sa svojim suradnicima. Osim viđenja knjižničara, koji su temelj mog istraživanja, ispitivala sam (kroz ankete) i mišljenja njihovih

suradnika, učitelja, stručnih suradnika i ravnatelja, kako bih saznala njihovo mišljenje o radu školskih knjižničara, o tradiciji i njenom mjestu u knjižnici, kao i o suradnji sa školskim knjižničarom. Pri prikupljanju i obradi podataka koristila sam brojne etnološke metode, kao što su promatranje sa sudjelovanjem, pisanje etnografskih bilješki i detaljnih opisa situacija u kojima sam se našla, kao i provođenje anketa i intervjuja, te autorefleksivno iznošenje iskustva terena.

Istraživanje sam provela u 3 škole u kojima rade školske knjižničarke jer je zanimanje školskog knjižničara često radno mjesto na kojem rade žene. Provela sam 3 polustrukturirana intervjuja sa knjižničarkama, a bazirala sam ih na pitanjima vezanim uz njihovu struku, te tradiciju, ali sam im dopuštala da mi ispričaju anegdote ili priče koje su one smatrale da su važne za temu. Pitanja su se protezala od onih kako bi one definirale tradiciju, misle li da je tradicija važna, te na koji je način pokušavaju približiti svojim učenicima, surađuju li sa ostalim nastavnicima pri promoviranju tradicije, na koji način, preko pitanja koja su se bazirala na njihov svakodnevni posao i aktivnosti koje obavljaju u školskoj knjižnici kroz dnevne, tjedne i mjesečne obveze. Također pitala sam ih tome što misle da je njihova uloga, kao i zadaća, kako općenito, tako i u školi u kojoj rade jer sam htjela vidjeti na koji način njihova uloga određuje njihovo ponašanje prema tradiciji – htjela sam vidjeti kako njihova tradicija i običaji utječu na njih kao knjižničare koji običaje i tradiciju, kroz aktivnosti i radionice prenose na svoje učenike. Pitala sam ih također i o njihovom pojedinačnom i grupnom radu sa učenicima, o tome kako učenici reagiraju na njihove pokušaje aktiviranja, te kako doživljavaju knjižnicu.

Osim intervjuja ukupno sam u školama prikupila i 33 odgovorene ankete, te 2 ankete ravnatelja. U anketama sam se bazirala na nekoliko pitanja, pri čemu sam od kazivača tražila da pokušaju definirati tradiciju na svoj način, pitala sam ih misle li da knjižničar treba promicati tradiciju, te tko bi osim knjižničara trebao to činiti. Pitala sam surađuju li sa školskim knjižničarom i na koji način, te kako bi definirali ulogu školskog knjižničara. Podatke nisam brojčano uspoređivala jer mi je za moju temu koja se prvenstveno bavi načinom i kvalitetom rada i prenošenja tradicije u knjižnici bila važnija kvaliteta. U jednoj od škola sam prikupila mali broj povratnih anketa i nisam dobila povratnu anketu ravnatelja, međutim s obzirom na povrat u ostalim školama, mogla sam napraviti dovoljno dobru analizu na postojećim podacima.

U radu sam koristila brojnu literaturu. Počela sam sa pretraživanjem internetskih izvora i knjižničnih kataloga kako bih pronašla što veći broj članaka i knjiga koje bi mi mogle pomoći u pisanju rada što ću detaljnije objasniti u poglavlju metodologija.

Rad je koncipiran tako da ću u prvom dijelu rada donijeti teorijski osvrt na pojmove o kojima ovaj rad govori. Pokušati ću raščlaniti pojam tradicije, donijeti njenu definiciju i značenje, kao i definicije kako bih objasnila zašto sam izabrala određeno tumačenje/tumačenja tradicije kao temeljno za ovaj rad. Nakon toga pokušati ću objasniti rad školskog knjižničara, njegovu ulogu i zadaće kroz različite djelatnosti koje se provode u školskoj knjižnici. Sljedeći mi je korak poglavlje u kojem ću spojiti školsku knjižnicu i tradiciju, te poglavlje o tradiciji i moderni u školskoj knjižnici. Unutar poglavlja istraživanja koncentrirati ću se na metodologiju koja je korištena tijekom istraživanja, pokušati ću čitatelju približiti iskustvo terena, te okruženje u kojem sam istraživala, te način na koji sam podijelila i klasificirala sudionike istraživanja. Osim toga pisati ću o tome na koji sam način podijelila kazivače i teme, te koje sam podatke uspjela prikupiti.

U drugom dijelu rada donijeti ću zaključke po temama koje sam podijelila na temelju pitanja iz intervjua i anketa. Istraživanje sam podijelila na 9 podtema (predodžbe o knjižničaru u knjižnici, stručni rad knjižničara, plan i program rada sa djecom u školskoj knjižnici, rad sa suradnicima i ravnateljem, predodžbe o tradiciji, tradicija u knjižnici, povezanost knjižničara sa tradicijom, predstavljanje i izvedba u školskoj knjižnici, knjižničarke i informacijsko-komunikacijska tehnologija). U tom ću se poglavlju ponovno usmjeriti na glavne teme ovog istraživanja (tradicija i knjižničarstvo), ali ovog puta kroz pogled mojih kazivača. Orijentirat ću se na njihova mišljenja. Osim toga objasniti ću kako vidim ponašanje knjižničara u školskoj knjižnici, te kako se on predstavlja kroz svoju ulogu i kroz projekte koje provodi sa učenicima ili ostalim suradnicima. Ovo će me poglavlje dovesti do zaključka i postavljanja pitanja što se još o temi može istražiti, u kojim je pogledima ona još uvijek neistražena i premalo poznata.

2. Tradicija

„Tradicija...prema današnjem je shvaćanju prije svega suvremena konstrukcija projicirana u prošlost da bi se tumačila sadašnjost. Svaka se zajednica naime, služi svojom prošlošću jer u njoj može naći opravdanje svojega postojanja u sadašnjosti. Iz svojega ukupnog povijesnog nasljeđa ona će izabrati one elemente koji u određenom trenutku odgovaraju njezinim interesima i vrednotama u sadašnjosti. Ponekad će se čak upustiti u stvaranje novih tradicija koje će biti teško razlikovati od interpretiranih tradicija, tj. od stvaranja nove svijesti o staroj kulturi.“ (Hobsbawm 1983. prema Čapo Žmegač 1998:15).

Ovo je citat od kojeg je krenulo moje istraživanje i koji naglašava koliko je zapravo tradicija dio našeg svakidašnjeg života, kroz prošlost, sadašnjost i budućnost. Bez nje nema slike o prošlosti, a bez nje nema ni vizije budućnosti. Pomoću nje tumačimo svoje postojanje, vrijednosti, običaje i navike. Ona nam je vodilja u većini djelovanja tijekom svakodnevnog života iako toga nismo nužno svjesni.

Značenje riječi „traditio“ u latinskom jeziku znači „prenošenje“ ili „dostavljanje“ i grupira se oko značenja povjeravanja, izdaje, predaje, prepričavanja i usmenog poučavanja (Noyes 2009:235). U engleski je jezik došla tijekom 14. stoljeća iz središnje Francuske, značila je „ono što se prenosi; izjava, vjerovanje ili praksa prenesena (usmeno) sa generacije na generaciju“ (*Oxford English Dictionary* 1971. prema Baker 2000:105). Značenje tradicije uzima se zdravo za gotovo, nju nije potrebno definirati jer je njeno značenje u potpunosti jasno. Konotacije latinskog korijena riječi „tradere“, koja znači dati, dostaviti, prenijeti iščitavaju se kroz riječ tradicija (Ben-Amos 1984:97—98). Nakon razvoja pojma tradicija je počela nositi značenje „kulturnog kontinuiteta utjelovljenog u masivni kompleks razvijajućih socijalnih stavova, vjerovanja, konvencija i institucija koje su ukorijenjene u iskustvo prošlosti i koje vrše orijentirajući i normativni utjecaj na sadašnjost“ (*Webster's Third New International Dictionary* 1981. prema Baker 2000:106).

Sam pojam tradicija je iznimno zanimljiv koncept, a njegova sam objašnjenja i pokušaje raščlanjivanja čitala tijekom nekoliko mjeseci. Pročitala sam riječi brojnih autora i za nijednog od njih ne mogu reći da je tradiciji pridao attribute koji joj ne odgovaraju. Stoga sam odlučila donijeti veći broj definicija, kako bih pokazala da su u svojoj suštini sve one slične, ali u isto vrijeme imaju i neke razlikovne elemente. Te definicije govore o postanku i nastanku tradicije, njenom djelovanju i trajanju, te njezinom utjecaju na prošlost, sadašnjost i budućnost. „Tradicija je vremenski koncept, svojstveno isprepletena sa prošlošću, budućnošću, sa poviješću“ (Glassie 1995:399). Ona može biti statična i može teći, može se kovitlati na mjestu, prolaziti kroz kaleidoskopske transformacije, može biti progresivna ili se retrogradno vratiti u prošlost (Glassie 1994:249—255. prema Glassie 1995:405). Tradicija se neprestano mijenja, ona prolazi kroz nebrojene promjene kako bi ostavila privid stabilnosti, ona prelazi u kontinuitet (Morris 1989:157—157. prema Glassie 1995:405). Prema britanskom sociologu Giddensu, tradicije se mijenjaju, i „razvijaju i sazrijevaju ili slabe i umiru“ (Giddens 1994:63).

Dok američki muzikolog Charles Seeger kaže da se mogu iščitati 3 različita značenja pojma tradicija. Tradicija kao akumulacija materijala; proces nasljeđivanja, kultivacije i prijenosa; te formalnost ili zaposlenje (Ben-Amos 1984:99). S druge strane danski folklorist Bengt Holbek kaže kako je tradicija proces prenošenja, materijala koji se prenosi i kvalitete – pozitivne ili negativne, ovisno o percepciji govornika – koju ljudi pridaju subjektu koji implicira proces ili materijal (Holbek 1984. prema Ben-Amos 1984:99).

„Određene konstante, ponekad nazvane tradicijama ... su bitno obilježje kulture. Naime, kao što kultura nije upisana u genetski kod čovjeka, tako nije niti u svakoj generaciji izmišljena: u procesu tradiranja (prenošenja) kulture s naraštaja, na naraštaj pojedinac uči modele ponašanja i mišljenja koje nudi određena kultura. Činom prenošenja omogućuje se kontinuitet kulture, odnosno nastaje relativna postojanost kulture“ (Čapo Žmegač 1998:15).

Kulture se u nekim elementima uvijek nadovezuju na one koje su bile prije njih (Čapo Žmegač 1998:15). „Tradicija i kultura dijele ranjivost superorganske konceptualizacije ... u određenom trenutku imaju determinirajuću ulogu u ljudskim pitanjima...one su slične po tome što ... ih moraju stvoriti ljudi kroz život...kulture i tradicije su stvorene“. Stvaraju ih pojedinci iz iskustva (Glassie 1995:398).

„Osim značenja kulturne konstante tradiciji se ne samo kolokvijalno nego i u znanosti mogu pridati i drukčija značenja. Ponekad se taj pojam izjednačuje s užim dijelom kulture, tzv. duhovnom kulturom – s običajima, vjerovanjima, narodnom književnošću, glazbom, plesom i likovnim izrazima. U tome se smislu pojam tradicija zamjenjuje pojmom folklor. Ponekad, pak, pojam tradicija može označavati i cjelokupnu kulturu“ (Čapo Žmegač 1998:15).

Tradicije se izumljuju i individualiziraju, one se strateški biraju i izvode kako bi se promijenili načini uvjeravanja i identiteta. Tradiciju doživljavaju pojedinci i grupe (Bronner 2000a:94). Prema folkloristu Ben-Amosu pojam tradicije je mnogoznačan i iako su oduvijek postojale rasprave o brojnim različitim tradicijama, nije postojalo objašnjenje samog pojma. On zaključuje kako niti jedno korištenje pojma tradicija nije više adekvatno ili odgovarajuće od bilo kojeg drugog (Ben-Amos 1984. prema Oring 2013:23).

„Tradicija se, u smislu folklor (dijela kulture) ili u smislu cjelokupne kulture, redovito veže uz prošle oblike kulture ili uz one oblike kulture koji nestaju i suprotstavlja suvremenome zapadnoeuropskom društvu ili civilizaciji, a pridaju joj se i obilježja stabilnosti i spore promjenjivosti (relativne nepromjenjivosti)“ (Ben-Amos 1984. prema Čapo Žmegač 1998:15).

Bilo je razlike između tradicijskog ponašanja koje neka zajednica prakticira tijekom dužega ili kraćega razdoblja i tradicijskoga ponašanja kojim se zajednica služi u određenim prilikama i u

određene svrhe da bi se konstruirala u sadašnjosti (Čapo Žmegač 1998:16). Tradicija je kad se budućnost kreira od prošlosti. Ako kažemo da je tradicija ljudska kreacija prošlosti, ona sama po sebi nije statična nego je neprekidna (Glassie 1995:395). Tradicija se ponavlja i uključena je u kontrolu vremena. Ona je orijentacija prošlosti koja ima veliki utjecaj na konstruiranje sadašnjosti, ali je ona i važna za budućnost jer se pomoću ustaljenih praksi organizira buduće vrijeme (Giddens 1994:62). Folklorist Glassie kaže kako povijest nije u prošlosti, nego je ona zbir materijala iz prošlosti koji je dizajniran kako bi bio koristan u budućnosti. Povijest i tradicija se mogu uspoređivati po tome da više isključuju, nego uključuju. Ljudi na različite načine spajaju staro u novo, te se tradicija širi i spaja sa mnogim udaljenim, srodnim pojmovima (Glassie 1995:395). „U društvu koje se osuvremenjuje to su stari kulturni običaji koji se mogu suprotstavljati novim silama diferencijacije i integracije“ (Haviland 2004:429). „Traducija ne predstavlja samo ono što se radi u nekom društvu, već i ono što bi se trebalo raditi,, (Giddens 1994: 65).

Traducija je povezana sa sjećanjem, pogotovo kolektivnim sjećanjem (Halbwachs prema Giddens 1994:63). U tom slučaju, ona je medij pomoću kojeg se organizira kolektivno sjećanje. Traducija najčešće uključuje ritual, ona je aktivna i može se interpretirati, te se pomoću rituala ona održava (Giddens 1994:63—64). Traducija se može odnositi na predmet koji ovisi o procesu, kao što je na primjer priča ili običaj, može se odnositi na ponovljenu praksu, ili na znanje koje se ne može dokazati, ali ga svi slijede, ili na koncept koji generalno ljudi slijede. Važno je reći da ljudi slijede traduciju, pri čemu je pitanje je li slijeđenje traducije nesvjesno slijeđenje forme kulturnog autoriteta ili biranje iz traducije onog što pojedinac drži da je prihvatljivo (Bronner 2000b:145).

Iako fraza „nova traducija“ zvuči kontradiktorno u pojmovima ona je legitimni lingvistički paradoks u folklorističkoj znanosti (Ben-Amos 1983:99). Američki folklorist Richard M. Dorson je rekao kako se u modernom svijetu treba ponovno promotriti traducija jer se ona neprestano ažurira (Ben-Amos 1984:99—100). Još 1885. godine folklorist Edwin Sidney Hartland rekao je: „tradicija se uvijek stvara iznova, i te traducije modernog postanka gdje god pronađene u našoj su domeni kao i one nastale u davnini“ (Hartland 1885. prema Ben-Amos 1983:99).

2.1. Podjele i definicije traducije

Postoje brojne definicije traducije, način na koje su je različiti znanstvenici poznavali i definirali unutar svojih istraživanja. Kako bih pokazala koliko traducija ima različitih

dimenzija odlučila sam donijeti nekoliko različitih podjela. Autori su se često u svom radu pozivali jedni na druge kako bi bolje objasnili koncept o kojem su pričali. Mnoge od ovih podjela su iznimno slične ili počivaju na istim principima, zbog čega nisam mogla reći da se u mom radu jedna definicija/podjela tradicije može primijeniti, dok se druga ne može jer su one jednako vrijedne. Ne uzdižem ni jednu definiciju tradicije, niti oblik u kojem je predstavljena iznad drugog.

U sljedećih ću nekoliko poglavlja pokušati donijeti više definicija tradicije kako bih pokazala na koji način one mogu postojati zajedno. Pri tome ću pokušati donijeti mišljenja različitih autora i njihove teorijske postavke, kako bih definiciji tradicije dala kontekst i dubinu, koja je potrebna za analizu tradicije na način na koji je ja vidim u ovom radu. Krenuti ću od tradicije u izvedbi, selektivne tradicije, izuma tradicije, te predstavljanja tradicije.

2.1.1. Tradicija u izvedbi

„Kroz izvedbu, tradicije kao prakse za koje vrijede određena pravila i rituali simboličke prirode mogu biti održani, a povijest, neovisno o njenoj točnosti, može biti mnogo puta ispričana“ (Hobsbawm 1983. prema Picard i Robinson:2006:12). Izvedba je značajna u tradiciji jer se kroz nju mogu „vidjeti“ i donijeti različiti običaji i vrijednosti. Na primjer kroz projekt Obilježavanje tradicionalnih hrvatskih folklornih običaja u školi (vodila je knjižničarka ŠK2) u školi se realizirala priredba pod naslovom Kajkavijana, kada je na pozornici izveden običaj Martinja kako je on izgledao na području sjeverozapadne Hrvatske, sa kajkavskim narječjem. Priredba je bila podijeljena u nekoliko cjelina (pjesme i plesovi uz narodne nošnje, igrokazi na kajkavskom narječju, dijalektalna proza kajkavskih pjesnika).

Folkloristi trenutak u kojem ljudi kreiraju svoj vlastiti život nazivaju „izvedbom“. Izvođač mora kontrolirati događaje u kojima će se roditi budućnost, oni vjeruju u prošlost, u lekcije koje su im prenijeli njihovi učitelji i u budućnost koju nosi njihova publika, koja ih promatra sad i možda reagira kad vidi što nosi budućnost. Izvođači moraju vjerovati u sebe (Glassie 1995:401—402). Sve vrste proslava u sebi sadrže nekoliko formi organiziranih ili neorganiziranih izvedbi ili odigravanja kroz koje pojedinci i grupe manifestiraju svoju viziju svijeta i kreiraju okvire za svoj zajednički suživot. Izvedbe mogu biti privatne ili javne, one su ritualno donošenje različitih značenja u različitim grupama pri čemu „ljudi projiciraju slike sebe i svog svijeta publici“ (Palmer, Jankowiak 1996:226. prema Picard, Robinson 2006:12).

Osim same izvedbe, važno je za koga se izvedba izvodi, ako ona pruža zadovoljstvo onima koji je izvode, ona ne eksploatira lokalnu kulturu kako bi je prikazala turistima i nešto

zaradila, već je koristi kako bi lokalna tradicija živjela u ljudima. Unatoč tome što Greenwood kaže „ritual je postao izvedba za novac. Značenja više nema“ (2004:163), mislim kako to nije nužno uvijek istina. Često ljudi održavaju neke tradicije i izvedbe jer su im važne, a u isto vrijeme shvaćaju da im nose boljitak. Ovdje je važno spomenuti kako se u školama izvode tradicijske predstave i plesovi kako bi se učenicima obogatilo poznavanje vlastite tradicije, oni ne izvode svoje predstave za novac, već za širenje kulturnih vrijednosti.

„Izbor nikad nije u potpunosti osoban...biranje je čin izvedbe koji proizvodi socijalni identitet pojedinca i njegovu socijalnu stvarnost, činjenje, mora biti važnije od biranja ili izražavanja pri bilo kojem istraživanju preferencija čitača“ (Dressman 1997:321—322). Autor Dressman je u istraživanju promatrala pojedince ne samo kako bi ih uhvatila u činu predstavljanja samih sebe, već i kako bi ih ulovila u izvedbi sebe kao socijalnih glumaca (Dressman 1997:322). Društveni identitet nije statički dan pojedincima s obzirom na biologiju ili povijest, niti se može smatrati produktom socijalnih kategorija koje pojedinac može identificirati za sebe, svaki čin izvedbe stvara više kategorija identiteta uključujući uzorke interakcije i razmjene između pojedinaca (Dressman 1997:322—323).

U zadnjem paragrafu može se vidjeti kako Dressman smatra da svatko „igra“ neku ulogu, točnije kako svi „izvode“ svoje ponašanje. Iako sam se prvenstveno orijentirala na način na koji učenici donose tradiciju i izvode je na pozornici kroz izvođenje tradicijskih običaja i plesova, te sudjeluju u stvaranju tradicijskih predmeta (kao što satovi sa glagoljičkim natpisima, kuglice za bor izrađene od drva prema projektima koje su vodile ŠK2 i ŠK3) na neki način dio je izvedbe kako se oni ponašaju u svakodnevnom životu. Kako se ponašaju u školi i u svom privatnom životu, te u školskoj knjižnici.

2.1.2. „Prava“ ili „lažna“ tradicija

Tradicija je i zdravi razum i znanstvena činjenica. Tradicija se odnosi na interpretativni proces koji utjelovljuje kontinuitet i diskontinuitet. Sociolog Shils je rekao da je tradicija sve što se prenosi iz prošlosti u budućnost, ali kako bi naglasio razliku tradicije i „mode“ rekao je kako nešto mora trajati barem kroz 3 generacije kako bi bilo tradicija (Shils 1981. prema Handler i Linnekin 1984:274). Antropolozi Handler i Linnekin govore kako ne postoji esencijalna, vezana tradicija; već je ona model prošlosti koji je neodvojiv od interpretacije tradicije u sadašnjosti (Handler i Linnekin 1984:276). Diskusije o tome kako sačuvati tradiciju, kao i izvođenje folklora može se nazvati lažnom tradicijom, međutim nemoguće je u potpunosti odvojiti pravu i lažnu tradiciju. Tradicije nisu ni prave ni lažne, jer

ako se prave tradicije odnose na davnu i nepromjenjivu baštinu iz prošlosti, onda su sve prave tradicije lažne, a ako se tradicija definira u sadašnjosti onda su sve lažne tradicije prave. Pravo i lažno su termini koji se ne mogu koristiti pri proučavanju socijalnih fenomena, koji nikad ne postoje izvan naše interpretacije (Handler i Linnekin 1984:288). Tradicija je model prošlosti i neodvojiva je od interpretacije tradicije u sadašnjosti (Handler i Linnekin 1984. prema Ben Amos 1984:114).

Kroz ovo poglavlje sam htjela vidjeti postoji li zbilja „prava“ i „lažna“ tradicija i može li se nešto odvojiti na taj način? Kada bih slijedila postavke „prave“ i „lažne“ tradicije, sve o čemu ću kasnije pisati u ovome radu bile bi „laže“ tradicije, jer ništa od njih nije izvedeno u izvornom obliku već su sve izvedbe promijenjene kako bi bile izvedene na pozornici, a aktivnosti koje se kroz tradiciju događaju na satovima promijenjene su kako bi se mogle izvesti u učionici (na primjer izrađivanje tradicijskih predmeta, izrađivanje izuma naših znanstvenika kao što su Nikola Tesla i Faust Vrančić, izrađivanje drvenih božićnih ukrasa koje su provodile ŠK2 i ŠK3).

2.1.3. Tradicija kao osobni odnos i simbolička konstrukcija sebstva

Folklorist McDonald tradiciju vidi kao transcendentalni fenomen koji nema puno veze sa kulturnom ekspresijom, već tradicija postoji virtualno dok ne počne djelovati u socijalnim akcijama (Giddens 1979. prema McDonald 1997:58). Autoru je tradicija ljudski potencijal koji uključuje osobne odnose, dijeljene prakse, odanost kontinuitetu prakse i pojedinačnim emocionalnim odnosima koji ih njeguju. Ona naime govori kako tradicijska pjesme na postoji izvan socijalne dinamike koja je čini tradicijskom (McDonald 1997:60). Naime kada se tradicijska pjesma prenese sa generacije na generaciju ona nosi tradiciju jer ju je netko prenio, kad bi ista takva pjesma bila napisala sada, njene konotacije ne bi bile iste jer ne bi nosile isto značenje.

Mnogi pojedinci stvaraju osobni identitet i socijalnu ulogu za sebe (Bronner prema Jones 2000:116). Autor govori o simboličkoj konstrukciji tradicije pojedinca u aktivnostima i stilu života kada on svjesno bira elemente koje smatra tradicijom kako bi mogao stvoriti identitet kroz različite medije (Jones 2000:120). Pri tome se poziva na definicije „diskursa identiteta“ (Benetta Jules-Rosette) i „virtualnog identiteta“. Diskursi identiteta odnose se na pojedinačnu percepciju i njegovu željenu lokaciju u socijalnom svijetu. Kad pojedinac opisuje kakav je, na primjer „ja sam dobar građanin“ nije nužno afirmacija već izražavanje želje, a to je karakteristika virtualnog diskursa (Jones 2000:120). Pojedinci često koriste tradiciju ili neke

njene elemente kako bi stvorili diskurs toga tko su oni ili tko žele biti, koriste tradiciju kroz simboličku konstrukciju svog identiteta (Jones 2000:134).

Svi mi stvaramo svoj identitet, mi uz ono što jesmo stvaramo ono što želimo biti. Pokušavamo stvoriti najbolju sliku sebe, jer mi želimo biti najbolje verzije sebe. Moji kazivači žele biti najbolje verzije sebe i ako slučajno u nekom trenutku to nisu kroz usavršavanje samih sebe doći će do najbolje slike i najbolje verzije. Školski knjižničar cijelog života moraju raditi na sebi, oni uče i usavršavaju sebe i svoje znanje, kako bi učenicima dali ono najbolje od sebe.

2.1.4. Izum ili izmišljanje tradicije

„Termin „izmišljena tradicija“ koristi se u širokom smislu. On uključuje „tradicije“ koje su zapravo izmišljene, konstruirane i formalno ustanovljene, tako i one koje se javljaju na način koji nije tako lako pratiti u okviru kratkog vremenskog perioda koji se može datirati – obično se radi o periodu od nekoliko godina – i koje se uspostavljaju velikom brzinom“ (Hobsbawm 1983/2011:5—6).

Tradicije mogu biti one koje su nastale prije mnogo godina, kao što su neki običaji koje smo preuzeli od naših predaka, a koje i dalje obilježavamo jer su nam važni, kao i neke tradicije koje su dio našeg svakodnevnog života i dio naše obitelji i koje ne traju toliko dugo.

“Izmišljena tradicija“ se koristi u smislu jednog broja radnji ritualne ili simboličke prirode, koje se obično sprovode prema pravilima koja su otvoreno ili prikriveno prihvaćena, i koje teže da usade određene vrijednosti i norme ponašanja putem ponavljanja“ (Hobsbawm 1983/2011:6).

Ali bez obzira na trajanje, sve radnje koje ritualno i redovito provodimo su tradicije. Tijekom vremena te će tradicije postati dugotrajne, zbog čega ne može reći da nešto što ne traje dugo nije tradicija, nego je to tradicija koju smo izumili. „Nekada nove tradicije mogu neposredno biti usađene u stare, nekad se mogu izmišljati pozajmljivanjem iz bogatog rudnika službenih rituala, simbolizma i moralnih uvjerenja“ (Hobsbawm 1983/2011:12). Čak i kada izumimo nove tradicije, ne znači da je to zato što nemamo tradicije koje već postoje, već možda te tradicije koje postoje u našem slučaju nisu primjenjive: „...to često nije zbog toga što stari obrasci nisu više na raspolaganju ili nisu sposobni za život, nego zbog toga što se oni namjerno više ne koriste ili ne adaptiraju“ (Hobsbawm 1983/2011:16).

„...Izmišljanje tradicije u osnovi predstavlja proces ritualizacije i formalizacije, koji karakterizira referenca prema prošlosti, i to samo pod uvjetom da se nametne njihovo ponavljanje“ (Hobsbawm 1983/2011:10). U školama se često tradicijski plesovi izvode kako bi se učenicima približila njihova tradicija, kako bi upoznali svoje običaje i kako bi shvatili

zašto je tradicija važna. Oni na pozornici mogu izvoditi folklorne plesove i pri tome oni na novi način pristupaju tradiciji. Oni izvode plesove koji su njihovi preci izvodili u svakodnevnom životu u namještenom i izumljenom obliku, ali to ne znači da su oblici plesova koja učenici izvode drugačiji nego su samo prilagođeni izvedbi i vremenu, pri čemu su „...te tradicije ... odgovori na nove situacije, koje uzimaju oblik reference na staro, ili uspostavljaju svoju vlastitu prošlost putem navodno obvezujućeg ponavljanja“ (Hobsbawm 1983/2011:6—7).

U ovom smislu tradicija se mora razlikovati od običaja koji dominiraju u tradicionalnim društvima, pri čemu se naglašava kako je svrha tradicije njena nepromjenjivost, koja se manifestira čak i kod izmišljene tradicije (Hobsbawm 1983/2011:7). „Prošlost, stvarna ili izmišljena, na koju se one odnose, nameće fiksne (obično formalizirane) radnje, kao što je, na primjer ponavljanje“ (Hobsbawm 1983/2011:7). Svaka se tradicija nastavlja, a običaj svaku željenu promjenu mora potvrditi na temelju prethodnih primjera, društvenog kontinuiteta i prirodnog zakona (Hobsbawm 1983/2011:7). Običaj nije nepromjenjiv, nije bio nepromjenjiv ni u tradicionalnim društvima.

„...treba se čuvati daljnjih pretpostavki, prvo, da su starije forme zajednice i strukture vlasti, i sukladno tome, tradicije koje su sa njima povezane, bile neadaptivne i postale ubrzo nesposobne za život, i drugo, da su „nove“ tradicije jednostavno proizašle iz nemogućnosti da se stare koriste i adaptiraju. Do adaptacije je došlo u slučaju kada su stari načini korišteni u novim uvjetima, kao i u slučaju kada su stari modeli korišteni u nove svrhe. Starim institucijama, koje imaju ustanovljene funkcije, reference na prošlost i ritualne idiome i prakse, mogla bi zatrebati adaptacija“ (Hobsbawm 1983/2011:11).

U etnološkim i folklorističkim studijama često se raspravlja o izumu tradicije. Tako i Regina Bendix postavila pitanje o tome za koga se tradicije izumljuju? Ona govori kako je izum tradicije uvijek vezan za socioekonomsku konstelaciju zajednice (Jeggle, Korff 1974:55—57. prema Bendix: 1989:143), a tradicija i izvođenje određenih običaja se posebno naglašava u turizmu kad se određeni tradicijski običaji, predmeti i izvedbe strateški koriste za boljitak mjesta. Pri tome naglašava kako su turisti i ekonomska motivacija samo jedan od razloga za izum tradicije, dok su tradicijsko izvođenje, izvođači, publika kao i organizatori zaslužni za „potvrdu lokalnog i nacionalnog kulturnog identiteta“ čime se odvajaju od onog što je strano i približavaju se svojoj prošlosti (Bendix 1989:132). “Tradicije“ koje izgledaju ili za koje se tvrdi da su stare, često su sasvim skorašnje po porijeklu i, ponekad, izmišljene“ (Hobsbawm 1983/2011:5).

Tijekom istraživanja primijetila sam da knjižničarke vole koristiti tradiciju i običaje u svojim nastavnim i izvannastavnim aktivnostima i radionicama. Učenicima je prošlost uvijek zanimljiva i potiče ih na razmišljanje i daljnje istraživanje, zbog čega knjižničarke često posežu za „izumom“ tradicije. Tako one koriste prošlost kako bi konstruirale plesove ili običaje, koje onda izvode sa učenicima.

2.1.5. Selektivna tradicija

Raymond Williams stvorio je kulturu selektivne tradicije kao jednu od 3 razine kulture. Življena kultura koja je dostupna samo ljudima koji su živjeli u određenom razdoblju na nekom prostoru, te zabilježena kultura koja je sve od umjetnosti do svakodnevnih činjenica i ona čini kulturu nekog razdoblja, te kulturu selektivne tradicije koja spaja življenu i zabilježenu kulturu (Williams 1965. prema Kelemen 2005:394).

Kada kultura više nije življena, nego je djelomično preživjela u podacima, taj se kulturni period može detaljno i oprezno proučavati, dok ne počnemo razumjeti njegov kulturni rad, društvene likove, te općenite slojeve aktivnosti i vrijednosti. Preživljavanje nije garantirano, već se ono događa kada novi periodi u vremenu utemelje tradiciju (Williams 1998:54)

Tradicija može biti konstruirana i projicirana u prošlost kako bi legitimizirala sadašnjost. Prošlost je snažan autoritet u kulturi i sva društva moraju dodavati prošlosti, uzimati od nje i mijenjati je za svoje potrebe. Ovaj proces on naziva selektivna tradicija (Williams 1961. prema Ben-Amos 1984:115). Selekcija počinje samim odabirom perioda, neki se dijelovi aktivnosti biraju zbog svoje vrijednosti. Selektivna tradicija kreira ljudsku kulturu, povijesni zapis određenog društva, ali i odbijanje dijelova koji su nekad bili dio življene kulture. Selektivna tradicija koristi se u konstruiranju tradicije kako bi se kreirao identitet za određenu grupu (Williams 1998:54).

Selektivna je tradicija kada biramo koje dijelove tradicije želimo iskoristiti kako bismo postigli svoje ciljeve. U školskim knjižnicama knjižničarke mogu birati dijelove tradicije kako bi ih približile učenicima, te koristeći te dijelove približile im običaje koje im žele prenijeti. Selektivna je tradicija izuzetno zanimljiva jer čak i ako odvojimo samo dio neke tradicije ili nekog običaja mi ništa ne mijenjamo, jer taj dio koji smo izdvojili donosimo u originalnom obliku koji prilagođavamo onome za što ga koristimo.

2.1.6. Predstavljanje tradicije u svakodnevnom životu

U svom sam istraživanju veliku pažnju posvetila načinu na koji školski knjižničari rade svoj svakodnevni posao, koje su njihove svakodnevne aktivnosti, te kako i na koji način u te aktivnosti, radionice i projekte uklapaju tradiciju. Odlučila sam kako ću prikazati da one zapravo predstavljaju tradiciju u školskoj knjižnici, kroz svoje ponašanje i korištenje tradicije.

Tijekom svog života, prolazimo kroz različite situacije. Prolazeći kroz te situacije učimo i na primjeru svog iskustva sa istom situacijom se sljedeći put suočavamo na način koji je već ranije isproban. Isto tako pri bilo kakvoj interakciji sa ljudima u svojoj okolini mi se predstavljamo onako kako sami sebe vidimo. Pokušavamo se predstaviti u najboljem svjetlu, te u isto vrijeme pokušavamo analizirati drugu osobu kako bismo vidjeli na koji se način ta osoba predstavila.

„Kad se guramo u tramvaju, kad bacamo krupno smeće s balkona na osmom ili osamnaestom katu nebodera, kad šaljemo u ono mjesto vozača koji nas nepropisno pretječe, kad slavimo rođenje sina na radnome mjestu u toku radnog vremena – činimo li to zato što smo primitivni, nekulturni...ili je tome neki drugi razlog. Katkad smo skloni zaključiti da sve to i mnoge druge stvari, radimo zato što nam je mentalitet zaostao, što u nama vlada atavizam tradicijskog mišljenja, i to seljačkog...“ (Rihtman-Auguštin 1984:7).

Kada se pojedinac nađe u okruženju drugih oni pokušavaju prikupiti informacije o njemu ili se pokušavaju prisjetiti onih koje imaju. Znanje o osobi pomaže nam u definiraju situacije i govori nam što se od nas u određenoj situaciji očekuje. Mnoge izvore informacija svi mogu vidjeti kroz promatranje osobe, te onda svoje prethodno iskustvo sa sličnim osobama primjene na tu osobu. Prema tome osoba formira stereotipe prema nekome (Goffman 2000:15). U svakodnevnom životu prvi dojmovi su jako važni. Tako je kod osoba koje obavljaju uslužnu djelatnost važno da prvi dojam koji ostave bude pozitivan, te da adekvatno pruže uslugu i zadrže inicijativu. Na primjer nastavnici često govore kako je važno zadržati autoritet u razredu i započeti strogo. Ne smiju dopustiti da ih učenici nadvladaju, a kasnije se može malo popustiti jer ako krenete blago, učenici kasnije ne shvaćaju kada želite biti strogi. Važno je da na početku pokažete kako stvari stoje (Goffman 2000:24—25) Kada se pojedinac pojavi pred drugima on pokušava kontrolirati dojmove koje oni imaju prema njemu. Pri tome pojedinačni slučaj interakcije naziva se i susretom. Nastup je aktivnost pojedinca u bilo kojoj situaciji koja na bilo koji način može utjecati na drugog pojedinca. Dok kada govorimo o jednom pojedincu, oni koji ga u tom trenutku promatraju nazivaju se publikom (Goffman 2000:29).

Pojedinac namjerno ili nenamjerno izražava sebe, a drugi o njemu moraju steći određeni dojam. Pojedinac kroz svoje izraze obuhvaća ekspresije koje on proizvodi i one koje ga odaju. Kroz prve ekspresije koje proizvodi on prenosi informacije, dok su druge ekspresije koje ga odaju, neke koje drugi mogu smatrati simpatičnim i karakterističnim za tog pojedinca, a koje nisu nužno vezane za situaciju. Iako pojedinac može namjerno dati lažne informacije, pri čemu se kod prenošenja informacija radi o obmani, a kod odavanja se radi o pretvaranju (Goffman 2000:16—17). Pojedinac može htjeti da drugi imaju visoko mišljenje o njemu ili da oni misle da on ima visoko mišljenje o njima. Bez obzira na to koji cilj ima, on želi kontrolirati ponašanje drugih, posebno način na koji oni reagiraju na njega. Pojedinac na situaciju utječe tako što se predstavlja na određeni način koji drugima ostavlja dojam koji on želi i koji ih navodi da dobrovoljno sudjeluju u skladu sa njegovim planovima (Goffman 2000:17—18). Kad je u interakciji sa drugima pojedinac ponekad djeluje proračunato, ponekad namjerno i svjesno izražava sebe na određeni način, zato što su to običaji njegove grupe ili društveni status zahtjeva da se izražava na taj način. Ponekad će ga tradicija njegove uloge voditi prema stvaranju određenih dojmova, iako on svjesno ni nesvjesno nije sklon kreiranju takvih dojmova. Dok drugi mogu formirati prikladne dojmove o pojedincu na temelju njegovih djelovanja, ili pak mogu pogrešno shvatiti situaciju i doći do krivih zaključaka. Može se reći da je pojedinac uspješno ili neuspješno ostavio određeni dojam i dao definiciju situacije (Goffman 2000:20).

Kada pojedinac igra ulogu on implicitno od promatrača traži da ozbiljno shvate impresiju koju njeguje. Od njih se traži da povjeruju da lik koji je pred njima posjeduje attribute za koje se doima da ih posjeduje, da će zadatak koji obavlja imati posljedice koje se doima da će imati, te općenito da su stvari takve kakvima se doimaju (Goffman 2004:59). Pojedinac nudi svoju izvedbu i priređuje predstavu za druge ljude. Pitanje je kolika je njegova vjera u impresiju stvarnosti koju donosi drugima? (Goffman 2004:59). Goffman naglašava kako izvođač može biti u potpunosti preuzet svojim činom/djelovanjem – on može vjerovati da je impresija stvarnosti koju donosi na pozornici stvarna stvarnost, a često je i publika uvjerenjena u njegovu stvarnost. S druge strane postoji mogućnost da izvođač nije preuzet svojom rutinom, on možda samo želi voditi uvjerenja svoje publike, bez razmišljanja o konceptu i njihovom mišljenju o njemu ili situaciji, takvu bi osobu Goffman nazvao cinikom. Cinik vara publiku zbog svog vlastitog dobra ili zbog njihova dobra ili dobra zajednice. Na primjer kod uslužnih djelatnosti službenici koji su inače iskreni, dok rade su neiskreni kako bi zavarali kupce jer se od njih to traži. Kao i liječnici koji prepisuju placebo, prodavača cipela koji kupcu kaže da

isprobava broj koji kupac želi čuti, a ne onaj koji mu odgovara (Goffman 2004:59—60). Svaki pojedinac svoje prave želje skriva iz vrijednosti za koje ostali drže da ih moraju prihvatiti. Interakcija će se bitno razlikovati u komunikaciji dva prijatelja ili osobe u uslužnoj djelatnosti i klijenta (Goffman 2000:23).

Park kaže da svatko, uvijek i svugdje, manje ili više svjesno igra ulogu – po tima ulogama se međusobno prepoznajemo, po tim ulogama prepoznajemo sebe. Maska koju nosimo označava našu istinitiju verziju, onu verziju koja bismo htjeli biti. Naša koncepcija naše uloge postaje nam druga priroda i integralni dio osobnosti. Dolazimo u svijet kao pojedinci, stječemo karakter i postajemo osobe (Park prema Goffman 2004:60). „...Baumanovo razlikovanje u socijalnoj strukturi: nekad je čovjek participirao u jednoj ljudskoj grupi, danas u više njih i katkad u isto vrijeme“ (Rihtman-Auguštin 1984:9).

Goffman koristi termin „nastup“ kako bi se označila cjelokupna aktivnost pojedinca koja se odvija dok je on ispred skupine promatrača, te ima neki utjecaj na te promatrače. „Fasada“ je onaj dio nastupa koji definira situaciju za one koji promatraju nastup, to je standardni ekspresivni repertoar pojedinca, koji on koristi svjesno ili nesvjesno tijekom nastupa. U dijelove osobne fasade možemo uključiti oznake službe ili ranga, odjeću, spol, životnu dob, rasne karakteristike, veličinu i izgled, držanje, način govora, izraze lica, tjelesne kretnje...pri čemu su neke od ovih karakteristika relativno stalne, dok se neke mijenjaju ovisno o vremenu i situaciji (Goffman 2000:36—40).

Deskriptivni sistem rodbinskih odnosa koji svakoj osobi daje njeno jedinstveno mjesto može funkcionirati unutar malih zajednica, ali što ima više članova dolazi do segmentacije klana koja omogućuje manje kompliciran sistem identifikacija i tretmana (Radcliffe Brown prema Goffman 2000:40). Primjer možemo potražiti u tvornicama, ili drugim društvenim ustanovama. Svi koji se nalaze unutar nekog opsega vezano uz određenu ustanovu nastupaju pod istom društvenom fasadom koja ih institucionalizira, kako bi dobili značenje i postojanost neovisno o specifičnim poslovima (Goffman 2000:40). Društvena ustanova je bilo koje mjesto koje ima utvrđene granice, a unutar njega se redovito odvija određena vrsta aktivnosti, unutar nje djeluje grupa izvođača koji prikazuju publici definiciju situacije (Goffman 2000:236). Fasada im postaje opća slika u činjenica o njima svima zajedno. Kad neki pojedinac preuzme društvenu ulogu on sa njome preuzima i fasadu koja za tu ulogu već postoji (Goffman 2000:41). Mi igramo određeni lik, branimo i idealiziramo strasti, potičemo se da budemo ono što jesmo, posvećeni, prezrivi, brižni (Santayana prema Goffman 2000:68).

Kada je u nečijem društvu pojedinac mora naglasiti svoje aktivnosti kako bi one i drugima nosile neko značenje. Na primjer knjižničarke koje rade poslove koji se ne vide „gube vrijeme“ jer njihov posao nije vidljiv iako je napravljen (Goffman 2000:44).

Kada se pojedinac predstavlja drugima on pokušava u svoju ulogu uključiti društveno prihvaćene vrijednosti čak i više no što ih primjenjuje u svom svakodnevnom ponašanju, kako bi ostavio što bolji dojam o sebi (Goffman 2000:48). Možemo reći da postoji onoliko različitih društvenih slika osobe koliko ima grupa ljudi do čijeg je mišljenja pojedincu stalo (William James prema Goffman 2000:60). Postoji mnogo pojedinaca koji vjeruju da je definicija situacije koju oni projiciraju stvarna stvarnost (Goffman 2000:81). Biti neka vrsta osobe ne znači samo posjedovati zahtijevane atribute, već se pridržavati određenih standarda ponašanja i izgledati onako kako se od njih očekuje ako pripadaju određenoj društvenoj grupi (Goffman 2000:85).

U ovom poglavlju pokazala sam na koji se način osoba predstavlja teorijski, kako bih u istraživačkom djelu pokazala na primjerima, kako mislim da se školski knjižničari predstavljaju u knjižnici, te na koji način koriste tradiciju kroz svoje predstavljanje i kako predstavljaju tradiciju.

3. Moje viđenje tradicije

Za mene je tradicija nešto što je kao dio naše prošlosti preneseno u sadašnjost kako bismo se time služili. Tradicija su životni i godišnji običaji, odjeća koju su nosili naši stari, plesovi koje su plesali, pjesme koje su pjevali. Te su stvari dio nas i iako ih možda mi sami nismo nikad izvodili dio su tradicije i dio su određenja našeg identiteta. Tradicija je i način na koji se oblačimo i ponašamo, način na koji reagiramo kad nam se nepoznata osoba obrati u tramvaju i kad netko iz čista mira počne vikati na nas, običaj da cijeli dan sjedimo na kavi uz praznu šalicu jer održavamo kulturu kave. Tradicija je sve što nas okružuje, ono dobro i ono loše, što imamo potrebu raditi na isti način jer su to tako radili naši roditelji ili naša zajednica. Tradicija je nešto iz prošlosti što projiciramo u sadašnjost i tumačimo izabirući određene elemente prošlosti koji odgovaraju zajednici u sadašnjosti kako bi objasnila neke svoje elemente.

Mislim da je tradicija iznimno važna. Kako za pojedinca tako i za institucije, mi u prošlosti i tradiciji nalazimo sebe i na temelju onoga što učimo kroz tradiciju može stvoriti svoj identitet i sliku kojom se predstavljamo u svijetu. Naši stari su nam prenosili tradiciju i mi bi je trebali

prenositi dalje na svoju djecu. Jer njome dijelimo sve ono „što jesmo“. Tradicija nas određuje, ona nam „daje“ dijelove našeg identiteta, kojim se mi predstavljamo u svojoj okolini i koji preuzimamo kao činjenice koje nas određuju.

Knjižničari bi kroz radionice i sam svoj rad trebali usmjeravati učenika na tradiciju, to jest na poštivanje onog što je bilo prije kako bi dijelove toga mogli iskoristiti u interpretaciji današnjeg života. Smatram kako svatko barem nekim dijelom svog mozga uvijek razmišlja o tradiciji. Nije to možda uvijek tradicija tim riječima ali uvijek pokušavamo učenicima prenijeti znanja koja su naši učitelji prenijeli na nas i upoznati ih sa prošlošću koja je povezana sa tradicijom. Na primjer knjižničar uvijek učenike upoznaje sa katalogom na listićima iako se oni u današnjem svijetu sve manje koriste i na neki su način postali dio knjižničarske tradicije i učenicima se i dalje žele prikazati kao dio naše povijesti i nešto što smo mi učili kao djeca i što im je zanimljivo jer toga više nema.

Kroz sve ranije koncepte tradicije koje sam navela htjela bih reći da su oni za mene jednako važno i čvrsto utemeljenje. Tradicija u izvedbi mi se sviđela kao koncept jer iako pokazuje kako se tradicija izvodi na pozornici, na neki način pokazuje i kako se tradicija izvodi u svakodnevnom životu – točnije kako mi svi izvodimo svoje uloge. Kroz „pravu“ i „lažnu“ tradiciju sam htjela vidjeti postoji li zbilja nešto što se može tako definirati, ali dolazim do zaključka da ne bih u svom radu htjela tradiciju nazivati „pravom“ ili „lažnom“ jer je onda sve o čemu sam pisala, a to je tradicija koje je izvođena i predstavljena „lažno“.

Tradiciju kao osobni odnos vidim kao dio predstavljanja, jer mi se predstavljamo kao ono što želimo biti. Dok se kroz izum tradicije najviše iskristaliziralo ono o čemu sam pričala sa kazivačima, a to je da knjižničarke izumljuju tradicije u svojoj školi. One koriste tradicijske elemente kako bi tradiciju kroz predmete, običaje, nošnje prenijele svojim učenicima. S druge strane one biraju elemente iz tradicije selektivno, pa sam uspjela povezati i sa selektivnom tradicijom. Dok sam kroz predstavljanje htjela reći na koji način knjižničarke predstavljaju sebe i svoj način rada, kroz svoje ponašanje i tradiciju.

Tradicija je važna za stvaranje nas samih. Na samom početku istraživanja htjela sam povezati tradiciju sa radom školskog knjižničara, na način kako on koristi tradiciju u podučavanju, te kako je prenosi svojim učenicima, kako bih pokazala da iako tradicija nije definirana kao dio obrazovanja ona je itekako neizostavni dio.

4. Školski knjižničar

U ovom radu orijentirala sam se na predstavljanje tradicije kroz prizmu školskog knjižničara. Krenula sam od definiranja tradicije, te načina na koji je ja vidim, te u ovom djelu rada prelazim na definiranje uloge i zadaća školskog knjižničara kroz korištenje tradicije u njegovom radu. „Školski knjižničar [je] stručni suradnik u nastavi“ (Kovačević, Lasić-Lazić, Lovrinčević 2004:18). Termin stručni suradnik upotrebljava jer je knjižničar stručnjak u svom zanimanju, a to je rad u knjižnici, dok je u odgojno obrazovnoj djelatnosti, on educiran i kvalificiran, ali taj posao obavlja kao suradnik nastavnicima, kojima je odgoj i obrazovanje u školi primarna zadaća.

Solo-knjižničar (naziv koji se često koristi za školske knjižničare) mora raditi razne poslove, biti upoznat sa svim informacijama koje bi netko mogao tražiti, mora biti u toku sa svim stručnim znanjima, stići sve i biti nezamjenjiv, sa dobrom organizacijom posla, koja je dovoljno fleksibilna za obavljanje svega jer se nema na koga osloniti (Lovrinčević, Kovačević, Lasić-Lazić, Banek Zorica 2005:79). Moje kazivačice su izjavile kako one rade same i kako bi im bilo lakše kada bi sve svoje zadaća mogle podijeliti s nekim. Bile bi zadovoljne kad ne bi sve bilo na njima, kada bi mogle rasporediti poslove, te kad bi se svatko od tima mogao baviti drugačijim poslom. Imale bi više vremena i više bi toga stizale napraviti tijekom radnog dana. S druge strane, one također naglašavaju kako vole autonomiju u svojim knjižnicama. Same biraju svoj tempo, način na koji će raditi i kako će si rasporediti radni dan, nisu pod pritiskom jer neke od poslova mogu odgoditi. Knjižničari su zajedno sa nastavnicima često nositelji brojnih aktivnosti koje su vezane uz tradiciju. Oni su zaduženi za smišljanje aktivnosti, aktiviranje ostalih članova tima i učenika, te vođenje aktivnosti kako bi dobili ono što su htjeli.

U školskoj knjižnici djeca bi trebala moći od knjižničara tražiti da ih nauči kako pronaći pravu informaciju, te kako tu informaciju koristiti, to jest kako postati informacijski pismenima. Knjižnica u korijenu svog postojanja treba brinuti o čitanju i učenju jer učenicima omogućava čitanje različitih jedinica građe, a njena je suvremena uloga da nauči učenike kako učiti, kako bi to znanje mogli prenijeti na svoje cjeloživotno obrazovanje. Prema Kovačević, Lasić-Lazić i Lovrinčević (2004) školska je knjižnica središte odgojno-obrazovnih i kulturno-javnih zbivanja, kao i mjesto u kojem učenici surađuju sa svojim nastavnicima, te dolaze organizirano ili u svoje slobodno vrijeme. Već u samim definicijama i zadaćama školske knjižnice možemo pronaći segmente u kojima bi ona mogla uključiti tradiciju. Knjižnica kao institucija koja prikuplja sve izvore znanja, trebala bi prikupljati mnoštvo izvora vezanih uz

tradiciju (kako priča koje govore o tradiciji našeg i drugih naroda, knjiga koje opisuju folklor, folklorne plesove, običaje, odjeću koja se prije nosila, kao i knjige u kojima možemo pronaći stare napjeve, slike..). Knjižnica kao mjesto središta javnih kulturnih zbivanja uvijek ima mogućnosti održavati razne kulturne manifestacije (poput folklornih predstava, izvođenja raznih običaja iz kulture na pozornici...). Osim toga kao suradnje učenika nastavnika i knjižničara, oni mogu zajedničkim snagama organizirati različite i brojne aktivnosti vezane uz tradiciju tijekom nastave, ali i tijekom slobodnog vremena učenika i nastavnika. Važno je također i to da je knjižnica otvorena za promjene, u njoj ništa ne bi trebalo biti određeno, već bi trebala uvijek pružati mogućnosti svima da se izraze na način koji im odgovara, u ovom kontekstu, kroz održavanje aktivnosti kojima se promiče tradicija.

Temeljna zadaća školske knjižnice ostvaruje se kroz odgojno-obrazovni rad, jer je knjižničar stručnjak u knjižničnoj djelatnosti, ali je on i nastavnik (Kovačević, Lasić-Lazić, Lovrinčević 2004:51—52) koji ima pedagoško-psihološko-metodičko-didaktičke kompetencije kako bi bio kompetentan u svom radu. U školskoj knjižnici brojne aktivnosti i svakodnevne zadaće otvaraju prostor za tradiciju. Školski knjižničar svoj program može prilagoditi na način koji njemu odgovara, ako pri tome zadovoljava osnovne zadaće i misiju koje knjižnica mora ispuniti. Knjižničari mogu koristiti tradiciju kroz odgojno obrazovni rad (kroz stručna predavanja učenicima mogu davati primjere iz tradicije kako bi im u isto vrijeme približili dvije teme), mogu osposobljavati učenike za rad tako što ih potiču na istraživanje vlastite tradicije, te im nuditi stručnu literaturu, kao i literaturu za slobodno čitanje kroz koju mogu upoznati tradiciju svog i drugih naroda. Kroz izvannastavne aktivnosti koje se mogu vezati za tradiciju, mogu im približiti novo znanje i upoznati ih inovacijama pomoću kojih sami mogu stjecati novo znanje. Tradicija se može prožeti kroz brojne svakodnevne aktivnosti školskih knjižničara, što će kasnije pokušati prikazati kroz donošenje istraživanja.

Kao članovi stručnog tima knjižničari sudjeluju u formiraju godišnjih planova škole, pa onda lakše na temelju toga smišljaju i plan knjižnice. Plan i program rada školskog knjižničara koji je dio godišnjeg plana i programa škole temelji se na Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, te Standardu za školske knjižnice, koji su okvir za djelatnosti u školskoj knjižnici i obuhvaća djelatnosti:

- neposredna odgojno-obrazovna djelatnost
- stručna i knjižnična djelatnost
- kulturna i javna djelatnost (Kovačević, Lasić-Lazić, Lovrinčević 2004:81)

Kroz odgoj i obrazovanje, stručno-knjižničnu i kulturno-javnu djelatnost knjižničar na mnoge načine u svoj rad može uključiti tradiciju. U neposrednoj odgojno-obrazovnoj djelatnosti od knjižničara se očekuje da se bavi radom sa učenicima, surađuje sa nastavnicima i stručnim timom, pripremaju, planiraju i programiraju odgojno-obrazovni rad i stručno usavršavanje pri čemu često ima priliku raditi sa učenicima, te bi im kroz predavanja mogu predstaviti razne koncepte tradicije, upoznati ih sa tradicijskom literaturom, te održao različite tradicijske aktivnosti kada učenici borave u knjižnici tijekom izvannastavnih ili dodatnih aktivnosti. U stručno knjižničnoj djelatnosti knjižničar obrađuje građu i vodi knjižnicu, te se od njega očekuje nabava građe koja je učenicima zanimljiva i potreba za trenutno obrazovanje i cjeloživotno učenje, ali osim toga on može nabavljati brojnu tradicijsku literaturu koja učenicima može približiti njihovu tradiciju, ili onu drugih naroda. On u ovom aspektu svog rada vodi rad u knjižnici, nabavlja građu, izgrađuje fond, vršiti inventarizaciju, signiranje, klasifikaciju, katalogizaciju, predmetnu obradu, otpis i reviziju, izrađuje informacijska pomagala, prati i evidentirata stanje fonda i statistički prikazuje kako se rabi.

Kulturna i javna djelatnost najvažnija je za ovaj rad jer se kroz nju može prikazati na koji je način tradicija integrirana u rad školskog knjižničara i ona sastoji se od nekoliko elemenata – od organizacije, pripreme i provedbe kulturnih sadržaja (predavanja, tribine, predstavljanja, susreti i natjecanja...), suradnje sa kulturnim ustanovama koje organiziraju rad sa mladima (kazališta, narodne knjižnice...), suradnje sa ostalim ustanovama kulture (knjižnice, muzeji, arhivi). Kroz kulturnu i javnu djelatnost (koja je i najvažnija u kontekstu širenja tradicije) knjižničar u knjižnicu može dovesti brojne autore, izvođače i stručnjake za tradiciju i folklor, koji sa učenicima mogu podijeliti svoje znanje. Također može zajedno sa učenicima, izvoditi tradicionalne predstave kroz izvođenje plesova, ili izvedbi iz života. Najveći dio odgojno obrazovnog rada školskog knjižničara su izvođenje različitih radionica ili projekata, te izrađivanje materijala zajedno sa učenicima.

Knjižničarke uživaju u obavljanju odgojno obrazovne aktivnosti jer tada imaju priliku dolaziti u interakciju sa učenicima i sa njima podijeliti mnoštvo informacija i znanja (kroz provođenje projekta o hrvatskim godišnjim narodnim običajima, kroz izradu različitih predmeta ili pak kroz održavanje obaveznih predavanja iz programa knjižnično informacijskog obrazovanja). Također vole surađivati sa svojim kolegama na brojnim projektima, kao što su vođenje folklornih skupina, vođenje novinskih sekcija u školama ili pak provođenja kreativnog pisanja ili čitanja bajki koje su vezane uz tradiciju. Osim toga zajedno sa nastavnicima učenike često vode na kulturno javna zbivanja kao što su kazališne predstave ili ih vode na izlete u grad,

kako bi upoznali grad u kojem žive. Nažalost ni jedna od 3 knjižničarke nema mogućnosti pomoći pri informacijskoj pismenosti učenika kroz informacijsko-komunikacijsku tehnologiju, što je danas iznimno korisno, ali to ih ne sprječava da sa učenicima održavaju satove o referentnoj literaturi, te im objašnjavaju kako računala i Internet ipak nisu sve, i kako većinu informacija koje možemo pronaći na Internetu, možemo pronaći u enciklopedijama.

Ove djelatnosti školski knjižničari mogu ostvariti u redovnoj i izbornoj nastavi, kao i u izvannastavnim aktivnostima pri čemu je važno da su djelatnosti knjižničara podijeljene u omjeru 60% odgojno-obrazovne djelatnosti i 40% stručno knjižnične i kulturno javne djelatnosti, te stručnog usavršavanja (Kovačević, Lasić-Lazić, Lovrinčević 2004:81—85). Knjižničarke sa kojima sam razgovarala rade po naputcima o 60% odgojno obrazovne djelatnosti i 40% stručno knjižnične djelatnosti i kulturno javne, te stručnog usavršavanja, međutim imaju osjećaj kako se njihov posao svake godine sve više povećava, a satnica ostaje ista, te kako one ne bi mogle stizati sve što se od njih očekuje.

Knjižničarke sa kojima sam pričala u svom radu često koriste radionice, projekte i izrade različitih materijala. Radionice se često izvode u knjižnici jer mijenjaju svakodnevicu poučavanja, djeci donose nešto novo što im je iznimno zanimljivo i lakše savladavaju gradivo. Kroz različite aktivnosti koji ću spomenuti u djelu istraživanja, sad bih ih samo okvirno spomenula može se primijetiti ljubav učenika prema takvom načinu rada. Oni vole raditi na različitim aktivnostima kao što su čitanja lektira, čitanja tradicijskih dijaloga ili opisa kako je neki običaj izgledao, te ga onda zajedno izvode na pozornici. Kroz aktivnosti učenicima se približava nešto što im nije poznato i na taj način oni rade na sebi. ŠK2 provodila je radionicu izgradnje istarskog kažuna (male kamene kućice karakteristične za Istru), od starih knjiga koje su bile za otpis. Učenicima je ta radionica bila odlična, jer su mogli koristiti knjige za nešto što je inače zabranjeno (uništavati knjige i koristiti ih za neku drugu svrhu osim čitanja), a sa druge strane mogli su naučiti nešto o tradicijskoj, ruralnoj gradnji kroz koju ima se pokazala bogata i raznovrsna tradicija naše zemlje. Osim radionica važan aspekt dara u školskoj knjižnici je i vođenje projekata. Kako je već ranije istaknuto iako knjižnice prate nastavni plan i program one ga često popunjavaju sa dodatnim aktivnostima. ŠK2 je tijekom svog rada u školskoj knjižnici imala priliku voditi projekt koji se bazirao na izvođenje tradicijskih godišnjih običajima. Bio je to projekt koji je kroz cijelu godinu pokrивao kalendarske običaje, kao što je Martinje, pri čemu su učenici mogli mnogo naučiti o starim običajima, a da to nije bilo namijenjeno nastavnim programom. U knjižnici se često izrađuju i različiti materijali, pogotovo didaktički. Ovi materijali nadopunjuju fond knjižnice sredstvima koja su potrebna

ali ne postoje, te se kasnije mogu redovito koristiti u poučavanju. Jedna od knjižničarki sa kojima sam pričala sa učenicima izrađuje vlastite primjerke enciklopedije, dok druga radi na izradi različitih vrsta materijala po kojima se može pisati (papirus, glinene pločice, pergamena) što je učenicima iznimno zanimljivo i olakšava im približavanje različitih vrsta pisama i materijala kad uče o njima.

4.1. Uloga i zadaće školskog knjižničara

Pri bilo kakvoj suradnji najvažnija je komunikacija između svih sudionika, pa je tako u školskoj knjižnici važno da knjižničar sa svojim suradnicima i učenicima ostvaruje društvenu interakciju kroz dobru i ugodnu radnu atmosferu. Školski knjižničar mora voljeti svoj posao, biti sposoban komunicirati sa učenicima i kolegama, biti poduzetan, surađivati sa učiteljima, razumjeti i biti otvoren prema novim kretanjima u pedagogiji, metodici i primjeni informacijske tehnologije. Važna je i njegova osobnost, a on mora biti „stručan, programirati svoj rad, osobno se usavršavati, organizirati rad u knjižnici, te imati odgojni stil knjižničara (biti strpljiv, tolerantan, autoritet u poslu, znati slušati učenika, uvažavati njegove potrebe, te ga pohvaliti u radu)“ (Jozić 2012:69—70). Knjižničar mora biti osoba koja je stručnjak u svome zanimanju, ali je u isto vrijeme nastavnik koji razumije učenike, voli raditi s njima i voditi aktivnosti. Knjižničar mora biti osoba koja razumije da je važno programirati svoj rad unaprijed kako bi mogla održavati aktivnosti sa učenicima, te koja zna da knjižnica mora biti organizirana. Osim toga cjeloživotno obrazovanje je nešto na što knjižničar uvijek pazi, te s čime upoznaje svoje učenike tijekom njihova obrazovanja.

Prema Kovačević i Lovrinčević u knjizi „Školski knjižničar“ (2012.) školski knjižničar je nastavnik, voditelj školske knjižnice, on prepoznaje potrebe svojih učenika, ima iskustvo, stvara prostor koji je motivirajući za učenike, te ih podržava u njihovim istraživačkim pothvatima, kao informacijski stručnjak potiče ih u korištenju mrežnih izvora i kompetentan je u predlaganju izvora koji bi im mogli pomoći u obrazovanju, a osim toga on je stručnjak i nastavnik u isto vrijeme.

U ovom sam poglavlju htjela pokazati na koji način školski knjižničari obavljaju svoje dužnosti stručnog rada i rada sa učenicima, te na koji način se trebaju ponašati prema njima. Iz navedenih redaka možemo vidjeti kako ne može svatko biti školski knjižničar, te kako je nužna ljubav prema djeci i volja za odličnim poznavanjem kako knjižničarske, tako i nastavničke profesije kako bi netko mogao kvalitetno raditi sa učenicima. Također važna je i suradnja sa ostalim članovima školskog tima. Pri tome knjižničar najčešće surađuje sa

nastavnicima jer su mu oni najbliži u odgojno-obrazovnom radu koji je u knjižnici iznimno važan, međutim osim sa nastavnicima, knjižničar surađuje i sa ravnateljima, stručnim timom, kao i roditeljima i ostalim vanjskim institucijama. Kako sam u ovom radu imala prilike voditi intervjue samo sa knjižničarima, te provoditi ankete sa nastavnicima, stručnim suradnicima i ravnateljima, htjela sam se orijentirati na te načine suradnje školskog knjižničara, te na koji način one mogu pokazati koliko školski knjižničar koristi tradiciju u svome radu.

5. Tradicija u školskoj knjižnici

Pri samom početku istraživanja, kada još nisam imala ideju kako bi moj diplomski rad trebao znala sam što je to tradicija iako nisam imala ideju kako bih je i na koji način mogla uklopiti u ovaj rad, a da pokažem kako je ona dio našeg svakodnevnog života, a pogotovo dio svakodnevnog života školske knjižnice, koja je žila kucavica svake škole. U školsku knjižnicu, većina učenika dolazi često, neki je izbjegavaju, ali čak i oni su prisiljeni nekad doći. Školski su knjižničari, ili u mom slučaju školske knjižničarke dio knjižnice, one su uvijek tamo i uvijek mogu pomoći svim učenicima, a njihova nastojanja da im prenesu znanje aktivna su u svakom trenutku. Knjižničarke uvijek pokušavaju smisliti najbolje načine kako bi privukle učenike u knjižnicu, ne moraju puno truda ulagati sa učenicima koji vole čitati, ali se ipak više trude sa učenicima kojima knjiga nije draga.

Tijekom svog rada knjižničarke razmišljaju na koje načine prenijeti znanje učenicima, te su došle do zaključka kako će im korištenje tradicije i običaja olakšati njihov posao jer je djeci zanimljivo slušati o tome „kako su živjeli naši stari“. Ono o čemu knjižničarke pričaju djeci dio je naše tradicije (npr. životni i godišnji običaji koje jedna od knjižničarki provodi kao projekt u svojoj školi, o čemu ću kasnije tijekom djela o istraživanju, ili izrađivanje starih knjiga koje izgledaju kao kodeksi koje provodi druga knjižničarka), ali način na koji one pričaju o tome i prenose znanje djeci na neki je način izumljena tradicija jer knjižničarke stvaraju kostime, set, dijaloge, predmete kako bi djeci običaje mogle približiti na pozornici i kroz njihovo sudjelovanje. One se koriste izumom tradicije, iako ona nije izmišljena promijenjena je i prilagođena njihovom kontekstu, konstruirana je i brzo se uspostavlja, ali samo unutar njihove škole. One smišljaju različite projekte jer znaju da će tako uspjeti prodrijeti do učenika. Predavanja koja se održavaju u učionici imaju previše strog raspored kojeg se nastavnici moraju držati, te je prostor knjižnice, prostor u kojem tradicija može rasti.

„Klasična školska knjižnica, čija je osnovna funkcija bila posudba, još je donedavno bila prisutna u školama“ (Kovačević, Lasić-Lazić, Lovrinčević 2004:54). Danas to više nije tako i ona klasična uloga knjižnice se mijenja, jer knjižnica postaje medijsko i informacijsko srce škole. U knjižnici se počinju odvijati brojne aktivnosti, od samog čitanja ona se razvila na pisanje članaka, gledanje filmova, pretraživanje Interneta, slikanje i manipuliranje fotografijama. U školskoj je knjižnici „samo nebo granica“. Međutim, unatoč svim promjenama knjižničarke tradicijom nazivaju izrađivanje enciklopedije, radionica u europskoj uniji, ljudskim pravima. Izrada izuma naših poznatih znanstvenika, pisanje slova iz različitih pisama i učenje o njima, kao i izrađivanje i pisanje na različitim materijalima, kao što je pergamena, papirus, glinene pločice, pričanje priča, predaja i bajki. Sve je to dio tradicije, ne nužno dio običaja, ali je dio naše prošlosti koja ima svoje duboke korijene. Najčešće se održava u prostoru školske knjižnice, gdje tijekom izrade raznih projekata učenici mogu koristiti građu koja im je dostupna u knjižnici, te projekte izvesti na još bolji način.

Na primjer kroz izradu enciklopedija možemo djeci približiti tradiciju. Enciklopedija je knjiga pojmova koja činjenično objašnjava i približava svima svijet oko nas. Ona je dio našeg svakodnevnog života, ali je također dio naše tradicije jer je ime enciklopediji dao naš poznati znanstvenik Pavao Skalić. Kroz izvođenje godišnjih i kalendarskih običaja učenici primjenom upoznaju običaje o kojima su im pričali njihovi djedovi, nisu ograničeni na to da o tradiciji samo slušaju, a ne vide.

U mom slučaju knjižničarke su one koje održavaju živu tradiciju u svojim knjižnicama. One kao i mnogi njihovi kolege slažu se kako je tradicija prisutna u svakodnevnom životu, prisutna je u svemu što radimo i pomoću nje i njenog postojanja učenicima možemo približiti i prošlost i budućnost. Knjižničarke su kreatori tradicije, one smišljaju projekte, radionice, izradu predmeta pomoću kojih učenicima prenose ono što misle da je važno za njihov cjeloživotni razvoj.

Prenošenje tradicije treba biti dio svačijeg posla, pogotovo odgojno-obrazovnih radnika koji prenose znanje na buduće generacije. Svi moji kazivači rekli su kako je tradicija važna, jer sa sobom nosi vrijednosti i običaje koje kasnije možemo prenijeti na mlađe generacije, ali pogotovo je važna u knjižnici. Knjižničarke imaju dovoljno slobodne u svom planu i programu da u knjižnici mogu održavati mnoštvo aktivnosti koje se mogu povezati sa tradicijom.

Tradicija bi u knjižnici ako već nije mogla postati jedno od najvažnijih sredstava prenošenja znanja. Tradicija bi se osim u knjižnici mogla uključiti i kroz sve ostale predmete i svakodnevno ponašanje. Tradicija je i kako se ponašamo i kako živimo, kako biramo i donosimo svoje odluke. Važno je da učenici poznaju tradiciju, a kako tradicija nisu samo tradicionalna jela i plesovi i običaji, nužno je učenike upoznati sa tradicijom u sadašnjosti, što se može napraviti u školskoj knjižnici. Upoznati učenike sa događajima koji možda još nisu tradicija, ali će to biti u budućnosti, likove koji su postali tradicija iako se tome nitko nije nadao. Tradicija se u knjižnici može širiti kroz brojne i različite aktivnosti, ali prvenstveno moramo zainteresirati učenike i imati tim koji je spreman dati sve do sebe!

6. Informacijsko-komunikacijska tehnologija u školskoj knjižnici

Tijekom svog postojanja knjižnica je mnogo puta promijenila svoje osnovne zadatke. Iako je njena najvažnija zadaća, koju i danas redovito ispunjava da korisnicima dostavlja građu netaknuta, više se ne događa na klasični način. Danas sa razvojem informacijsko-komunikacijske tehnologije, klasična knjiga više nije osnovni izvor informacija jer su nam sve informacije na dlanu preko Interneta ili digitalne knjige. Djeca rođena u ovom vremenu nisu toliko svjesna važnosti knjižnice zbog čega im je treba još više približavati, izgleda kao da sve mogu sami, naći informacije koje su im potrebne na Internetu, skinuti lekturu...međutim knjižničar je taj koji im i dalje može objasniti na koji način doći do informacije, na koji je način vrednovati i modernizirati način pretraživanja i učenja.

Od školskog knjižničara se očekuje da upravlja i daje učenicima i učiteljima na korištenje različite nove informacije kroz tradicionalne, virtualne i digitalne izvore, te da promovira cjeloživotno učenje (Boelens 2007:67). „Tradicionalne vještine i znanja u pružanju informacija i njima pomoćnih područja, poput katalogizacije, klasifikacije, dobila su na značaju i na vrijednosti ali u jednom drugom okruženju koje samo podsjeća na knjižnicu“ (Kovačević, Lasić-Lazić, Lovrinčević 2004:67). Kroz korištenje nove tehnologije, i dalje se obavlja klasično posao knjižničara (knjige se uvode u sustav, sada više ne kataložnih listića, već programa Metel putem računala). Knjižnice možda više nisu samo fizička mjesta u kojima možemo pronaći sve informacije koje su nam potrebne, jer te informacije možemo pronaći i preko Interneta, ali i dalje nam omogućuju pristup kako bismo mogli pristupiti udaljenim bazama podataka na koje one možda plaćaju pristup. Školske knjižnice uče učenike kako pristupiti Carnet-u i kako skinuti lektire u pdf formatu kako bi mogli pročitati knjigu u digitalnom obliku, ako knjižnica ne posjeduje dovoljni broj primjeraka za cijeli razred.

Školska bi knjižnica trebala biti medijsko središte škole pri čemu osigurava pristup građi u papirnatom obliku, kao i multimedijском obliku (Kovačević, Lasić-Lazić, Lovrinčević 2004:70), pri čemu učenike treba izučavati informacijskoj, te tehnološkoj pismenosti, te kritičkom korištenju informacija. Nažalost u većini naših knjižnica, ti uvjeti nisu zadovoljeni i čak i kad su knjižničari voljni biti informacijski stručnjaci koji će učenicima približiti informacijsko-komunikacijsku tehnologiju, oni to ne mogu jer ne postoje računala na kojima bi im mogli pokazati kako koristiti tehnologiju za traženje i kritičko vrednovanje informacija. Iako ova tema nije bila fokus mog istraživanja na samom početku tijekom istraživanja saznala sam mnogo o njoj zbog čega sam je ovdje, kao i u samom djelu istraživanja pomnije pojasniti.

7. Istraživanje

Na početku ovog istraživanja nisam postavljala hipotezu. Mislim kako kvalitativnim istraživanjem, bilo kakvu hipotezu ne bih ni dokazala ni opovrgnula jer je svaka informacija i činjenica koju sam dobila tijekom provođenja istraživanja odvela u nekom smjeru, te različiti zaključci koje sam na temelju istraživanja donijela nisu međusobno isključivi. Htjela sam prikazati analizu trenutnog stanja u zagrebačkim osnovnim školama kroz predstavljanje tradicije u školskim knjižnicama na temelju terenskog rada, provođenja intervjua i anketa, te promatranja sa sudjelovanjem.

Istraživanje u svrhu diplomskog rada provela sam tijekom 3 tjedna u lipnju 2015. godine. Istraživanje sam provela u 3 osnovne škole. Kako sam puno vremena potrošila tražeći škole koje bi htjele raditi sa mnom vrijeme mi je istjecalo, te sam preko poznanstva stupila u kontakt sa ŠK1, koja je pristala biti dio istraživanja, ali je pritom tražila da ona i njena škola u radu budu anonimne. ŠK1 me spojila sa ostale 2 knjižničarke, ŠK2 (mr. sc. Dubravka Volenec iz Osnovne škole dr. Ante Starčevića), te ŠK3 (prof. Lada Bobinac iz Osnovne škole Granešina). Nakon kontaktiranja knjižničarki s njima sam se dogovorila da ću sa svakom od njih u knjižnici provesti po tjedan dana tijekom kojeg ću vremena pokušati promatrati što one rade, a da im ne smetam pri obavljanju svakodnevnih aktivnosti.

Ovo sam istraživanje počela jer sam htjela spojiti školsku knjižnicu sa etnologijom, kako bih pokazala da ta dva područja nisu toliko različita koliko svi misle. Cilj istraživanja bio mi je pokazati kako školski knjižničari definiraju tradiciju, koriste li je u svome radu i na koji način, jer sam ranije došla do saznanja da je jedna od zadaća školskog knjižničara promicanje tradicije.

7.1. Metodologija

Danas, u doba prevlasti digitalne tehnologije, svakom je radu koji sam ja pisala početak ideja koju počinjem razvijati pretraživanjem weba. Naravno, na isti sam način počela sa pripremom ovog diplomskog rada. Sama ideja mi je došla tijekom slušanja kolegija Metodologija informacijskog odgoja i obrazovanja, kad smo tijekom raspravljanja o radu školskog knjižničara došli do zaključka kako je on osim obnašatelja odgojno-obrazovne i stručne djelatnosti također i prenositelj kulturne djelatnosti, te bi samim time on svojim učenicima trebao približavati kulturu i tradiciju njihova kraja, njihova kvarta ili barem škole koju pohađaju. Pri čemu bih kulturu škole definirala kao neke značajke koje nju određuju, ovisno o tome gdje se škola prostorno nalazi i ovisno o tome tko su učenici koji je pohađaju nastavnici i stručni tim pokušavaju običaje zajednice inkorporirati u školske djelatnosti. Tako se rodila ideja o tome da želi vidjeti na koji način se predstavlja tradicija u školskim knjižnicama, a realizacija je ipak bila malo teža.

Pretraživanjem internetskih izvora naišla sam na brojne podatke koje sam morala filtrirati kako bih došla do onog što je zaista bitno, a na kraju me je samo usmjerilo u smjeru u kojem se zapravo na početku nekako nisam nadala da ću završiti. Tijekom pretraživanja Interneta u prvom sam redu naišla na brojne članke o definiraju tradicije kao i o tome kako se ona dijeli, te kako se najviše koristi u polju folkloristike. Naišla sam na malobrojne članke koji su imali veze i sa školskom knjižnicom i sa tradicijom, zbog čega sam se više usmjerila na sam pojam izuma tradicije koji kroz svoje projekte i aktivnosti koje rade sa djecom knjižničarke sa kojima sam pričala redovito koriste. Pri samom početku naišla sam na knjigu „Izmišljanje tradicije“ Erica Hobsbawma i Terencea Rangera koja me odvela do ideje za objašnjenje na koji način knjižničarke koje sam intervjuirala koriste tradiciju u svojoj knjižnici. Osim „Izmišljanja tradicije“ koristila sam i knjigu „Struktura tradicijskog mišljenja“ autorice Dunje Rihtman-Auguštin, koja mi je pomogla kako bih poduprla svoju teoriju o tradiciji u svakodnevnom životu. Kako bih bolje razumjela koncepte tradicije koristila sam i zbornik „Tradition in the Twenty-First Century Locating the Role of the Past in the Present“. Također tijekom početka istraživanja svidjela mi se ideja predstavljanja tradicije u svakodnevnom životu pri čemu mi je od iznimne pomoći bila knjiga „Kako se predstavljamo u svakodnevnom životu“ Ervinga Goffmana, čije sam postavke primijenila na primjeru školske knjižnice. Osim knjiga koristila sam i brojne članke, kao što su „The Seven Strands of Tradition“ Ben-Amosa, „The Meanings of Tradition: An Introduction“, Simona Bonnera,

„Tradition“ koji je napisao Henry Glassie, te „Tradition, Genuine or Spurious“ tekst Richarda Handlera i Jocelyn Linnekin, kao i brojne druge.

Osim na tradiciju internetski su me izvori usmjerili naravno i na školske knjižnice, zakonodavstvo koje njih okružuje, kao i na iznimno korisne članke Proljetnih škola školskih knjižničara u kojima sam kroz zanimljive prikaze mogla vidjeti odnos teorije i prakse kroz radionice i provedene aktivnosti. Koristila sam naravno i knjige „Školski knjižničar“ Dinke Kovačević i Jasmine Lovrinčević; „Školska knjižnica – korak dalje“ (Dinka Kovačević, Jadranka Lasić-Lazić, Jasmina Lovrinčević); „Znanjem do znanja – prilog metodici rada školskog knjižničara“ (Jasmina Lovrinčević, Dinka Kovačević, Jadranka Lasić-Lazić, Mihaela Banek Zorica); „Knjižnica Osnovne škole“ (Dr. Tatjana Blažeković, Branka Furlan) kojima sam htjela prikazati što je to zadaća i misija školskog knjižničara i školske knjižnice. Htjela sam vidjeti koji su okviri rada školske knjižnice, te koje se ciljeve trudi ostvariti, te kasnije u istraživanju vidjeti koliko toga knjižničarke sa kojima sam pričala rade.

Pri samom prikupljanju pokušala sam primijeniti promatranje sa sudjelovanjem kako bih prikupila što više nepristranih, nefiltriranih podataka. Tijekom boravka u OŠK1, knjižničarka mi je naglasila kako se od mene očekuje da učenici ni ne primijete da sam u knjižnici, zbog čega sam takav stav nastavila i u ostale dvije knjižnice. Pokušavala sam ne sudjelovati u njihovim aktivnostima i biti „nevidljiva“, jer kako Goffman kaže, kada istraživač pokušava stupiti u uzak socijalni krug on koristi metodu promatranja sa sudjelovanjem i pokušava zadržati isti izraz lica ne samo dok sluša kazivača, već razmišlja da ima isti izraz lica i dok kazivač razgovara sa drugima (Goffman 2000:21—22). Znači na njegovu se licu ne smije vidjeti na nešto što je čuo od kazivača ne odgovara onome što si je zamislio. Već se mora ponašati kao da je sve što kazivač radi ono što je očekivao kako kazivač ne bi mijenjao svoje ponašanje. Promatrala sam što knjižničarke rade i osim ako su to tražile od mene, nisam sudjelovala u njihovim poslovima, niti davala komentare na njihov rad. Pokušala sam što detaljnije opisati svaki trenutak kako bi ga kasnije mogla analizirati pri čemu sam vodila detaljne bilješke o tome što knjižničarke rade u kojem trenutku, kako se ponašaju prema meni, učenicima, suradnicima. Mislim li da je to što sam s njima u prostoriji promijenilo način na koji bi se ponašale inače, te kako same mijenjaju svoje ponašanje od trenutka do trenutka. Osim promatranja, provodila sam intervjue za koje sam imala pripremljena pitanja, međutim osim što sam tražila odgovore na pitanja pokušala sam knjižničarke pustiti da mi pričaju o čemu žele ako je to bilo vezano uz temu, kako bih prikupila više podataka za daljnju analizu, te dijelila ankete koje su bile iznimno korisne za donošenje krajnjih zaključaka. Nakon

prikupljanja podataka analizirala sam ih kvalitativno. U školama sam pokušavala biti promatrač, te sam pokušavala ne zalaziti u svakodnevne poslove knjižničara, već služiti prvenstveno kao promatrač, međutim to je bilo teško jer sama moja prisutnost je knjižničarkama mijenjala način na koji rade. Vodila sam detaljne bilješke o tome što su knjižničarke radile tijekom mog boravka u njihovom prostoru, a s druge sam strane pokušavala biti što manje invazivna i postavljati što manje pitanja kako bi one na neki način „zaboravile“ što ja radim tamo. Kako konačni rezultat ne bi bio promijenjen zbog njihove promjene ponašanja i djelovanja tijekom mog boravka. Dressman (Dressman 1997:335) kaže kako misli da je ponašanje koje je promatrala tijekom boravka na terenu više istinito i autentično od onog kojeg doživljavamo kad provodimo intervju, što je ipak više kontrolirano okruženje. Jer u prvom slučaju, tijekom boravka na terenu, mi promatramo istinu, dok u drugom slučaju tijekom intervjua kazivači nam prepričavaju svoju interpretaciju istine što ne mora biti isto

Tijekom istraživanja najviše sam podataka dobila tijekom intervjua koje sam provela sa 3 školske knjižničarke u 3 Zagrebačke osnovne škole, kao i iz 33 ankete (na koje su odgovarali stručni tim i učitelji/nastavnici, a provedene su anonimno), te 2 ankete ravnatelja koje sam provela također u te 3 škole. Ankete su se bazirale na pitanjima u rasponu od toga što je za njih tradicija, misle li da je važna, te zašto i kako bi je oni upotrijebili u svom radu, te uključili u školi u kojoj rade do pitanja koja su zapravo bila ključna u svakoj anketi. To su pitanja mislite li da knjižničar treba prenositi tradiciju i primjenjivati u knjižnici, te na koji način, što oni misle koja je zadaća školskog knjižničara, kao i pitanje čime bi se oni trebali baviti.

7.2. Terenski rad

Tijekom ovog istraživanja provela sam ukupno 3 tjedna na terenu, po jedan tjedan u svakoj od školskih knjižnica koje sam htjela prikazati kroz istraživanje. Terenski sam rad odradila u lipnju 2015. godine nakon dugog perioda traženja školskog knjižničara koji bi pristao na rad sa mnom. Naime, iako je moja tema poprilično jednostavna i ja sam ju sama tako doživljavala, mnogim je knjižničarima ona predstavljala etički ili drugačiji problem, te oni nisu bili zainteresirani za istraživanje u svojoj školi/knjižnici. Nisu htjeli da im student zadire u njihove svakodnevne aktivnosti i svakodnevni rad jer su smatrali da neće moći adekvatno obavljati svoj posao. Što se tiče etičkih problema, nije mi bilo jasno, dok mi ŠK1 nije rekla kako njihovu školu pohađaju djeca važnih ljudi kojima ne bi bilo drago da se o njima piše rad bilo koje vrste, te ona unatoč tome što je pristala na istraživanje želi ostati anonimna i zadržati ime škole u anonimnosti.

Osim navedenih problema, problem mi je predstavljalo i vremensko razdoblje. Naime iako sam temu počela istraživati tijekom travnja iste godine, dok sam konačno došla do kontakata knjižničara koji bi bili voljni sudjelovati bio je kraj školske godine, te su neki od njih i zbog toga odustali. Na kraju sam, nakon višemjesečnog traženja, konačno, preko poznanstva došla do jedne školske knjižničarke koja je pristala primiti me u svojoj knjižnici kako bih mogla napraviti istraživanje za diplomski rad, te me ona kasnije povezala sa još dvije knjižničarke koje su pristale raditi sa mnom.

Mislim kako je najviše nevoljkosti sudjelovanja u istraživanju izazivala činjenica što sam ja trebala biti prisutna svakog dana, te promatrati sve što knjižničari rade i promatrati njihove aktivnosti. Kako su mi kasnije knjižničarke rekle one vole svoju autonomiju i to što su same u knjižnici, pa mislim da je ostalim knjižničarima koje sam kontaktirala, osim ranije navedenih možda bio problem i to što će netko cijelo vrijeme provoditi s njima.

Tijekom 3 tjedna rada na terenu uspjela sam upoznati školske knjižničarke s kojima sam se imala priliku družiti kroz njihove prakse (djelovanje koje provode u školskoj knjižnici) i svakodnevni rad. Svakog sam dana dolazila u vrijeme kad i one i cijelo radno vrijeme provodila s njima. Promatrala sam kako surađuju sa djecom, kako se snalaze u knjižnici i obavljaju svoj posao, kao i kako surađuju sa ostalim nastavnicima i stručnim suradnicima. Promatrajući njihov način rada vidjela sam koji mi se dijelovi sviđaju i koje bih upotrijebila u svome radu, i implementirala u budućoj praksi. Sviđa mi se organizacija jedne od knjižničarki sa kojima sam radila, njena bilježnica u kojoj prati djecu koja su joj ostala dužna zakasnine, kako ih ne bi morala navoditi u računalu, te njeno lakše praćenje tko je knjige vratio, a tko nije. Sviđa mi se što ima popis u kojoj je učionici koji razred u danom trenutku kako bi ih lakše pronašla. Ideja jedne od knjižničarki o daljnjem nastavku korištenja kataložnih listića mi je iznimno primamljiva iako pomalo nepotrebna uz istovremeno korištenje računalnih programa, ali vidim njihovu svrhu, jer pomoću njih lakše optički prati koje su knjige vraćene, te u kojim razredima učenici nisu vratili knjige.

Pri dolasku u sve 3 knjižnice, sve su knjižničarke bile tople i ljubazne prema meni. One su pristale na suradnju, međutim tražile su potvrdu mentora kako bi škola imala dokaz da ja provodim istraživanje koje je fakultet odobrio. Sa svima sam popričala o mojim razlozima dolaska i sve su se složile da će rado odgovoriti na moja pitanja i dopustiti da ih nekoliko dana promatram u njihovom radu. Prva knjižničarka nije dopustila snimanje intervjua, dok druge dvije sa time nisu imale problema, te sam njihove intervjue snimila. U prvoj knjižnici

nisam smjela imati nikakvog kontakta sa učenicima, zbog čega sam taj princip nastavila koristiti i u ostale dvije, te u radu zbog toga jedinu perspektivu o učenicima i njihovim željama imam iz intervjua i anketa. Već u prvoj knjižnici knjižničarka i ravnateljica su odlučile kako bi bilo bolje kad ne bih imala nikakvog kontakta sa učenicima jer bi one na taj način izbjegle probleme koje bi imale moje istraživanje moglo stvoriti sa roditeljima. Nisam smatrala da moje istraživanje donosi takav rizik, ali ja sam došla na njihov teritorij i radno mjesto, te nisam smatrala da se imam razloga buniti ili prigovarati, kad mi je dopušteno provođenje istraživanja. Ovaj mi je način istraživanja malo ograničio moj pristup, jer iako nisam planirala detaljno uključiti učenike u svoje istraživanje, bilo bi korisno, da sam barem djelomično mogla dobiti njihovu perspektivu školske knjižnice.

Tijekom ta tri tjedna „slijedila“ sam knjižničarke po školi dok su one obavljale svoje svakodnevne aktivnosti. Ako im je trebala neka pomoć uskočila sam, međutim nisam im se nametala niti tražila razgovor i komunikaciju jer sam htjela da se ponašaju kao da nisam s njima u istoj prostoriji. Tijekom tog vremena mogla sam primijetiti da je ono što su mi rekla u intervjuima o svom radu poprilično jednako. Možda bih imala drugačije mišljenje da je moje istraživanje trajalo duže, ali tijekom tih 5 dana u školama, mislim da sam dovoljno dobro upoznala rad knjižničarki da bi u kombinaciji sa intervjuima i anketama mogla napraviti dovoljno dobru analizu.

Kako sam već ranije naglasila, osim intervjua i anketa, metode koje sam provela bile su promatranje sa sudjelovanjem, te vođenje detaljnih bilješki. Nažalost, zato što je istraživanje odmah na početku došlo sa ograničenjem anonimnosti jedne od škola, nisam radila fotografski materijal, kao ni fotografije materijala koje su knjižničarke izrađivale sa učenicima, jer nisam htjela riskirati da ih na taj način otkrijem kad su bili toliko protiv iskazivanja svog identiteta. Oblikovala sam detaljne terenske bilješke, koje sam djelomično inkorporirala u svoj rad ovisno o tome kamo sam ih mogla uklopiti.

7.3. Sudionici

Sudionici ovog istraživanja su knjižničari, nastavno osoblje stručni suradnici i ravnatelji triju zagrebačkih osnovnih škola.

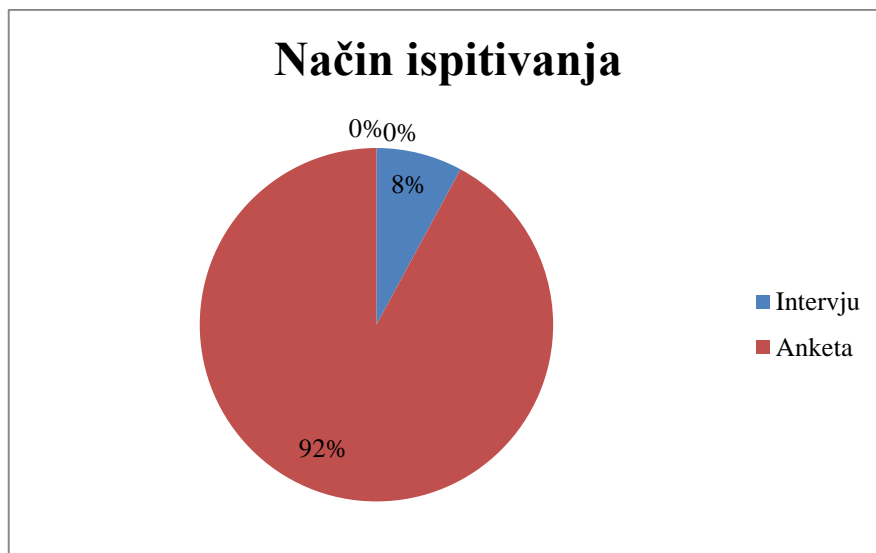

Tabela 1

Tijekom svog boravka na terenu provela sam 35 anketa i 3 intervjuja, postotak kojih se može vidjeti u tabeli 1. Od 35 provedenih anketa, na 33 su odgovorili nastavnici i stručni tim, dok su na dvije odgovorili ravnatelji, što se može vidjeti u tabeli broj 2.

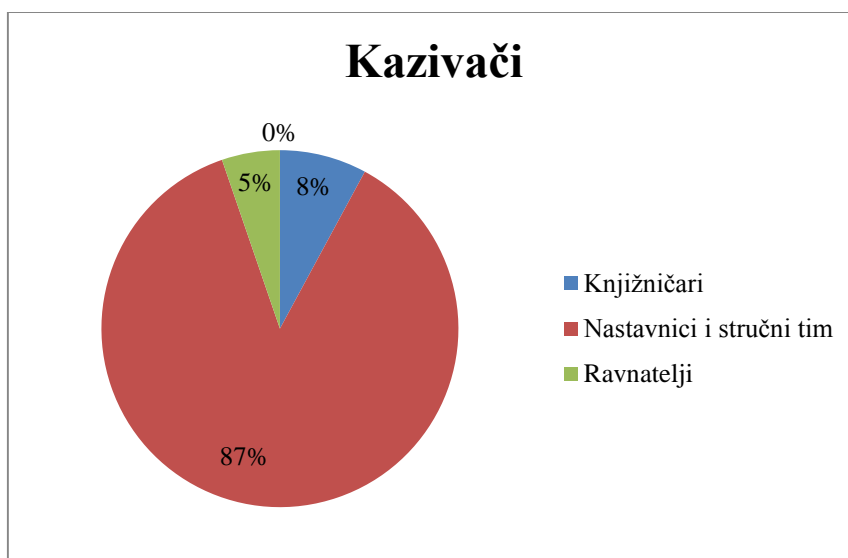

Tabela 2

Od 33 nastavnika i članova stručnog tima, 32 su žene i jedan muškarac. Dok su 2 ravnatelja koja su odgovorila na ankete, također jedna žena i jedan muškarac. Intervjuirani knjižničari su 3 žene. Navedene podatke može vidjeti u tabeli 3, u kojoj se vidi da se uzroka kazivača sastoji od 5% muškaraca i 95% žena.

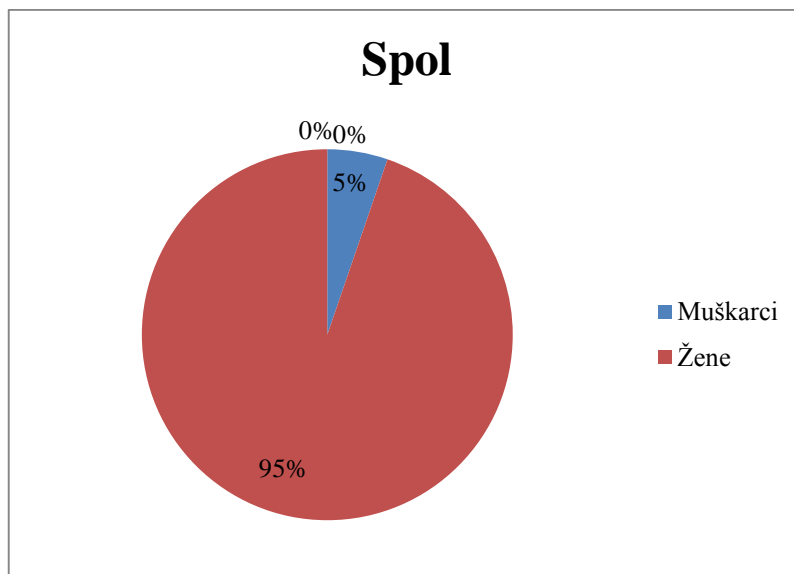

Tabela 3

Iako je ovo mali uzorak proveden na 3 škole, mogu zaključiti kako u nastavnom, stručnom timu osnovnih škola u kojima sam radila prevladava ženski spol.

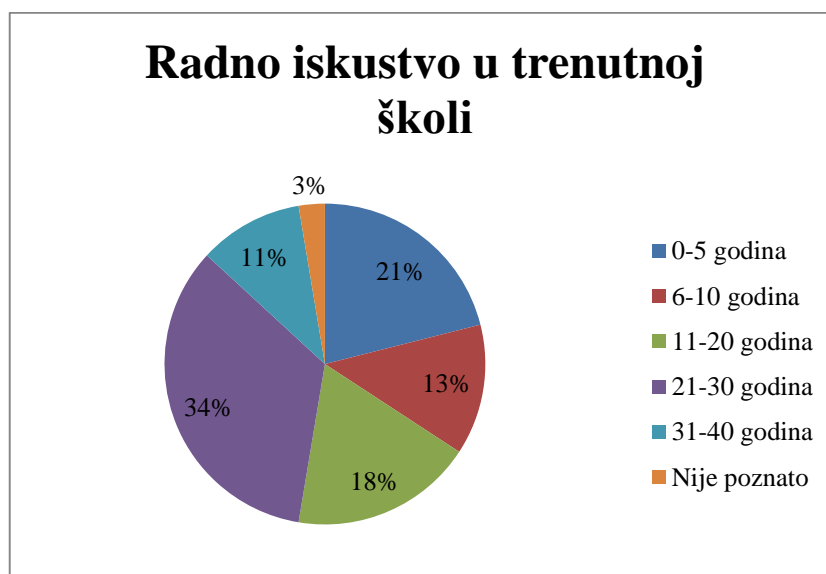

Tabela 4

U tabeli 4 može se vidjeti da je od 38 ispitanih kazivača kroz ankete i intervjue 1 kazivač radi u školi 8 mjeseci, jedan radi 9 mjeseci. 3 kazivača rade 1 godinu, jedan kazivač radi 2 godine, a jedan 3 godine. Jedan radi 5 godina, dva rade 8 godina, a dva 9 godina. Jedan kazivač radi 10 godina, jedan radi 11 godina, jedan 12 godina, a dva 13 godina. Jedan radi 17 godina, dva rade 18 godina, a četiri rade 22 godine. Dva rade 23 godine, jedan 25 godina, dva rade 27 godina, a dva rade 28 godina. Dva rade 29 godina, jedan radi 31 godinu, dva 32 godine i jedan 33 godine. Jedan kazivač nije podijelio koliko godina radi u školi.

7.4. Podjela kazivača i tema

Sve 3 školske knjižnice u koje sam imala priliku otići nalaze se u Zagrebu, u kvartu Dubrava. Zbog želja svojih kazivača iz prve škole, oni će u ovom radu biti anonimni, kako knjižničarka s kojom sam imala zadovoljstvo raditi, tako i škola. Druge dvije škole nisu tražile anonimnost, međutim u radu ću se i njima obraćati sa kraticama, a kasnije ću u popisu kazivača donijeti njihova imena i imena škola u kojima rade. Kazivače sam podijelila na one intervjuirane i one anketirane, pa sukladno tome oni imaju drugačije oznake u radu, anketirani su kazivači označeni sa K, a ravnatelji su označeni sa R, dok su intervjuirane knjižničarke označene sa ŠK.

Teme sam podijelila prema rasporedu kojim sam podijelila i ovaj rad. Kako sam teorijski dio podijelila na tradiciju i školskog, odlučila sam i istraživanje podijeliti na sličan način. Zbog velikog broja pitanja, podijelila sam ih na više tema. Krenula sam od teme predodžba o knjižničaru u knjižnici prema suradnicima i ravnateljima u kojoj sam htjela vidjeti na koji način suradnici vide knjižničara u svojoj knjižnici i što misle koja je njegova uloga, nakon toga sam pokrila temu stručni rad knjižničara kroz koju sam pokušala pojasniti na koji način knjižničarke sa kojima sam pričala vide svoju ulogu, posao i značenje same knjižnice. Sljedeća tema je plan i program rada sa djecom u školskoj knjižnici kroz koju sam pokrila projekte koje knjižničarke vode u knjižnici, kao i radionice, a osim toga htjela sam vidjeti kako surađuju sa učenicima na svakodnevnoj radini, te na koji način učenici reagiraju na njihov rad. U temi rad sa suradnicima i ravnateljem pokrila sam suradnju knjižničara sa suradnicima i ravnateljem u kojoj sam htjela vidjeti koliko oni međusobno surađuju, te na koji način. Nakon toga dolazim do teme predodžba o tradiciji u kojoj sam pokušala definirati na koji način svi moji kazivači vide tradiciju, nakon čega sam pokrila temu tradicija u knjižnici, kako bih korištenje tradicije u knjižnici odvojila od općenitog poimanja tradicije. Povezanost knjižničara sa tradicijom je sljedeća tema u kojoj sam htjela odgovoriti na nekoliko pitanja, između kojih je najvažnije na koji način knjižničarke definiraju sebe i svoj rad kroz tradiciju i tradicionalnu poziciju knjižničara. Nakon toga dolazim do teme predstavljanje i izvedba u knjižnici, kroz koju sam pokušala vidjeti na koji način knjižničarke predstavljaju tradiciju u svojoj knjižnici, te na koji način izvode tradiciju u svojoj knjižnici. Također, u ovom sam poglavlju htjela vidjeti na koji način knjižničari predstavljaju sami sebe i izvode „ulogu“ školskog knjižničara. Posljednja je tema knjižničarke i informacijsko-komunikacijska tehnologija u knjižnici u kojoj na temelju ranije izvedenih teorijskih postavki želim vidjeti

koliko su knjižnice koje sam istraživala povezane sa današnjim globalnim svijetom povezanosti i digitalizacije.

7.5. Zaključci prikupljenih podataka po temama

U sljedećih nekoliko naslova donijeti ću svoje zaključke na temelju anketa i intervjua. U ovim ću poglavljima donijeti mišljenja kazivača prema temama, kao i tumačenja teorije koju sam ranije navela kroz primjere iz prakse. U svakom od poglavlja navela sam pitanja koja sam pitala svoje kazivače tijekom anketa/intervjua, te stoga u priloge nisam dodavala primjerke anketa/intervjua. Nažalost tijekom terenskog rada nisam imala prilike sudjelovati u aktivnostima i radionicama koje knjižničarke inače provode. Tijekom mog boravka na terenu školske knjižničarke nisu provodile nikakve aktivnosti ni radionice zbog čega je moje istraživanje isključivo bazirano na mojim promatranjima tijekom njihove svakodnevice (dolasci učenika u knjižnicu kako bi tražili lekturu, vratili knjige ili tražili informacije od knjižničarke) kako bih vidjela njihov stav prema učenicima, te njihovi intervjui i ankete, kako bih saznala podatke o njihovom korištenju tradicije inače.

7.5.1. Predodžba o knjižničaru u knjižnici

Ostali članovi školskog tima često nisu svjesni čime se to zapravo knjižničar bavi. Naime, često nailazimo da pojedinci smatraju kako za školskog knjižničara nije potrebna nikakva škola, dok s druge strane učitelji i nastavnici u pojedinim školama nisu svjesni potencijala koji imaju školski knjižničari. Zbog toga omalovažavaju to zanimanje i smatraju da su školski knjižničari manje vrijedni. Ovdje sam pokušala donijeti odgovore na pitanja: Kako biste opisali knjižničara u svojoj knjižnici/općenito (brine li samo za knjige, djecu, radionice, aktivnosti...)? Mislite li da knjižničar sam odlučuje o tome na čemu radi; Ili ima određeno kojim se aktivnostima mora baviti? Što mislite da je zadaća školskog knjižničara? Čime bi se knjižničari trebali baviti?

Knjižničarke u školama brinu za sve – knjige, djecu, učitelje, provedbu svih akcija uz knjige (K2). Osim toga vode brigu o prostoru i knjigama. Organiziraju aktivnosti i radionice u okviru prostornih i materijalnih mogućnosti škole i školske knjižnice. Brinu o kazališnoj ponudi, kao i o književnim susretima (K3). Većina mojih kazivača govori kako je većina posla knjižničara određena, te samo u određenim dijelovima on ima mogućnost samostalnog odlučivanja. Najveći dio njihova posla je određen, ali ipak zadržavaju djelomičnu autonomiju (K1). Knjižničara velikim dijelom obvezuje njegov godišnji plan i program kojim je određeno što se mora obavljati u knjižnici i školi, ali mu unatoč tome, ostaje mogućnost za kreativnost i

samostalnost pri odabiru određenih aktivnosti (K5). Osim zadanih aktivnosti knjižničarke imaju slobodu u kreiranju i organiziraju aktivnosti (K30).

ŠK1 je aktivna u svim školskim aktivnostima i aktivno je uključena u svakodnevne školske aktivnosti i događaje. Djeca je vole i rado joj se obraćaju, a ona ih putem razgovora, radionica i drugih aktivnosti nastoji poticati na razvijanje strasti prema čitanju, odgovoran odnos prema knjigama i jedni prema drugima (K6). Osim o tome ŠK1 brine i o distribuciji knjiga i časopisa (K7). Srdačna je i topla osoba kojoj djeca i kolege rado dolaze (K1), rado pomaže i savjetuje (K9) i uvijek je na usluzi (K10). „Školska knjižničarka je vrlo angažirana i u radu sa djecom, provodi radionice, obilazi s djecom kazališta, organizira susrete sa knjižničarima“ (K12). Za ŠK2 njeni kolege kažu kako je ona stup škole (K16). Ona brine o djeci i knjigama, a ponekad i o kolegama (K13). Marljiva je i uvijek otvorena za suradnju na projektima, dok u isto vrijeme odgovorno obavlja svoj posao (K14). Često brine i o ostalim aktivnostima kao što su odlasci na sajmove knjiga ili zamjena predmetnih učitelja (K15). Ona osim svojih osnovnih poslova radi i na objavi panoa i na webu objavljuje osnovne informacije o knjižnici (K18). Prema opisu kolega knjižničarka je odlična i jako se trudi oko svega (K19). ŠK3 je vrlo vrijedna i pedantna osoba, ona se redovito uključuje u sve različite školske aktivnosti, a kreativnim radom privlači pažnju i interes djece (K20), osim toga ona je marljiva i ima odličnu suradnju sa kolegama (K21). Brine o knjigama, radi radionice, održava satove lektire, ugošćuje književnike (K22). U njenom je radu prisutna velika ljubav prema poslu (K25). Ona je uvijek spremna na suradnju (K27), te u knjižnici održava ugodnu atmosferu, često vodi djecu na izlete ili putovanja i potiče ih na čitanje (K29), potiče ih na otkrivanje različitih knjiga koje bi im mogle biti zanimljive (K32).

Zadaće koje bi školski knjižničar trebao imati prema kolegama su briga o knjižnom fondu i odgoj djece koja su budući čitatelji (K1), trebao bi održavati suradnju sa kolegama, voditi razgovore, radionice (K2). Zadaća mu je da se brine o promociji različitih knjiga, čitanja i kulturnog uzdizanja djece naravno uz sve aktivnosti koje knjižnica sama po sebi zahtjeva (K3). Osim navedenog knjižničar treba brinuti o prostoru knjižnice, te organizirati kulturne aktivnosti i voditi mrežne stranice (K8). Svi kolege kažu kako knjižničar mora brinuti o prostoru knjižnice, o knjigama (inventarizacija, katalogizacija, posuđivanje i vraćanje, treba nabavljati novu literaturu približavati je učenicima i učiniti je dostupnom). Od njega se očekuje da radi na odgojno-obrazovnom radu kroz organizacije aktivnosti, radionica i projekata, te se očekuje da pri takvim radnjama surađuje sa kolegama.

7.5.2. Stručni rad knjižničara

U ovom ću poglavlju prikazati stručni i knjižnični rad školskog knjižničara prema onome što su mi knjižničarke same rekly i prema nekim idejama iz literature. Htjela sam prikazati kako izgleda svakodnevni rad školskih knjižničara i u kojim poljima svog djelovanja ona ima dovoljno slobode u kojoj može unijeti tradiciju kroz svoje aktivnosti. Htjela sam prikazati da kroz svoje dnevne, tjedne i mjesečne aktivnosti knjižničarke mogu isplanirati mnoštvo aktivnosti koje se mogu povezati sa tradicijom, a kroz svoj stručni rad koji savjesno obavljaju mogu nabavljati tradicijsku literaturu, približavati učenicima prošlost knjižnice i načina rada u njoj. Također sam htjela vidjeti kakva je uloga školskog knjižničara i koliko vremena one mogu posvetiti djeci, te kako u tom vremenu mogu povezati rad sa učenicima i tradicijom.

Pokušala sam odgovoriti na sljedeća pitanja: Možete li opisati jedan dan/tjedan/mjesec u svojoj knjižnici? Što mislite da je zadaća školskog knjižničara? Kako biste opisali svoju ulogu? Kako biste opisali svoju ulogu unutar škole u kojoj radite? Što mislite koja je razlika između rada školskog knjižničara i knjižničara u nekoj drugoj knjižnici? Jeste i oduvijek htjeli raditi u školskoj knjižnici? Možete li u knjižnici u kojoj radite biti knjižničar kakav ste htjeli biti? Možete li se u knjižnici baviti aktivnostima kojima želite, ako ne, što vas sprječava? Kako nabavljate građu za svoju knjižnicu? Imate li dovoljno financija za nabavu građe? Pokušavate li sami zaraditi novac za kupovanje građe? Mogu li učenici uvijek doći k vama ako imaju neko pitanje, jeste li dostupni tijekom cijelog radnog vremena škole? Jeste li zadovoljni radnom sredinom u kojoj radite, ako ne na koji biste je način promijenili? Odlazite li često na programe stručnog usavršavanja?

„Nijedan dan u životu školske knjižnice nije posve jednak drugome. To je ono što rad u knjižnici čini zanimljivim i privlačnim, ali i napornim“ (Blažeković, Furlan 1993:9). U knjižnici se u svakom trenutku događaju brojne aktivnosti – posuđuje se i vraća građa, pregledavaju knjige, radi se materijal za nastavu, spremaju se izložbe. Osim toga knjižničar održava i satove u nastavi, te satove pričanja priča, usmenih prikaza djela, kao i individualni rad sa učenicima, te literarne i dramske grupe, mlade knjižničare (Blažeković, Furlan 1993:9). Kako kaže ŠK1 svaki dan u knjižnici sadržava 5 sati odgojno obrazovnog rada s učenicima, koji se može odvijati tijekom nastave u razredu, u knjižnici, pri držanju radionica ili redovite posudbe i povrata knjiga.

„Pritom se podrazumijevaju i odgojna i obrazovna komponenta jer učenici gotovo uvijek trebaju pomoć i budući da je to OŠ traže bliski kontakt, pogotovo učenici

nižih razreda. Stručna obrada knjiga dolazi na red onda kada imam vremena jer rad u školi vrlo često zahtjeva ostanak koji ne piše na vratima“ (ŠK1).

ŠK2 kaže kako je svaki dan u knjižnici raznovrstan iako se pokazuje kao shema. Najviše ima posudbe i rada sa učenicima, a onda vraćanje knjiga na police, prilikom čega se kontrolira stanje knjige. Zatim se odlazi u razrede prema planu, čitaju knjige, rade mentalne mape o referentnim zbirkama. Gotovo svaki dan ŠK2 radi sa djecom u nekom razredu ili oni dolaze k njoj. ŠK3 govori kako tijekom svakog radnog dana dolazi u knjižnicu, pali računalo, 3 dana u tjednu radi od 11 do 17, a 2 dana od 8-14. Prvih sat vremena priprema knjižnicu za dolazak učenika, s obzirom na veliki broj učenika najviše ima posudbe tijekom cijelog radnog vremena, osim posudbe naravno učenici i vraćaju knjige. Također knjižničarka popravlja knjige koje su potrgane, te radi na raznim radionicama i pripremama oko toga, a često učenici dođu u knjižnicu i rade na nekom plakatu ili čitaju iz bontona. Svaki je dan drugačiji.

U jedan se tjedan prema ŠK2 dodaje još dosta toga što nije spomenula u samo jednom danu, na primjer komunikacija sa nastavnicima, ravnateljem i različitim ustanovama. Škola OŠK2 najviše surađuje sa Knjižnicom Dubrava koja se nalazi u Veleučilištu, te je školi to zgodno jer čak ni za najmlađe ne moraju organizirati prijevoz već idu pješke. Osim toga često organiziraju odlaske na kazališne predstave, predstavljanja, ponekad prirede predstavljanje u knjižnici. Dobivaju mjesečno donacije knjiga koje su ljudima višak. Često su sa učenicima išli u kazalište Dubrava tijekom jednog mjeseca, ali sada kolegice češće djecu vode u kazališta u grad. Jednom tjedno otprilike u posjet školi dođu određene institucije, na primjer kazališta, dolaze im često trgovački putnici sa novom ponudom knjiga koje jesu ili nisu za knjižnicu, ali uvijek je problem što nema dovoljno novaca. ŠK2 tijekom školske godine u hodu obavlja inventarizaciju da joj se ne skupi previše knjiga od donacija i kupovine. ŠK3 jednom mjesečno održava teme iz bontona i onda tijekom cijelog tog mjeseca svakog tjedna razrađuje drugu temu, na primjer tema blagovaonice, wc-a, hodnika, kako se ponašati prema učiteljima, prema vršnjacima.

ŠK1: „Svaki mjesec u knjižnici je drugačiji“, prema njoj u kolovozu počinju pripreme za novu školsku godinu, tada se dogovara sa učiteljima i nastavnicima o lektirama, pisanju popisa, dogovaranje sa razrednicima o kulturno-javnoj djelatnosti škole. Ravnateljica mora odobriti izlaske u škole kako bi se posjetile javne ustanove, ili ako žele pozvati goste u školu. U rujnu se knjižnica priprema za učenike, počinje posudba, moraju se napisati planovi i programi i kurikulum knjižnice za cijelu godinu (tada se već planiraju aktivnosti koje će se održavati tijekom cijele godine). U listopadu i studenom obilježavaju se dani kruha, dani učitelja i

mjesec knjige, a u to vrijeme knjižničar pokušava stupiti u kontakt sa roditeljima, nastavnicima i učenicima. Tada se organiziraju razni događaji (u knjižnici i izvan nje). Tijekom mjeseci knjižničarka često u razredima održava razne radionice ili projekte. U prosincu počinje priprema za božićno razdoblje, u adventu se čitaju priče i izrađuju predmeti, a nakon praznika počinju pripreme za Uskrs, dan kazališta, da hrvatskog jezika, dan hrvatske knjige, dan planeta zemlje i dan sporta. Svaka od tih aktivnosti zahtjeva suradnju sa učiteljima i stručnim suradnicima, mnogo rada, mašte i kreativnosti, ali i novca, kojeg nikad nema dovoljno. Tijekom posljednjih mjeseci, pred kraj školske godine pri povratku knjiga knjižničarka procjenjuje koliko će ih morati nadomjestiti tijekom sljedeće godine, a osim redovitih knjižničnih poslova, tijekom cijele godine knjižničarka obavlja odgojno obrazovni i stručni rad. Svakodnevno sudjeluje u educiranju učenika i nastavnika, piše dezideratu za nastavnički fond, te obavlja posao koji je „ničiji posao“. Knjižničarka je školski koordinator za nabavu udžbenika i časopisa. ŠK2 govori kako se mjesečno obilježavaju razni dani, jer iako to nije nužno posao knjižničara ona je voditelj kulturno-umjetničkog društva škole, pa zajedno sa njima obilježava sve od dana kruha u listopadu, do dana sunca u svibnju. Iako neki dani, na primjer dani voda nemaju veze sa knjižnicom oni ih obilježavaju kroz izradu plakata koje onda vješaju u holu škole. Zajedno sa kolegicama djecu vode na Interliber. Osim toga imaju školsku zadrugu koja izrađuje predmete koji se onda 2 puta godišnje prodaju na sajmovima, po 5 ili 10 kuna i ona od toga školska knjižnica nabavlja knjige.

„U Državnom proračunu osiguravaju se sredstva za programe informatizacije osnovne škole i programe opremanja školskih knjižnica“ (Kovačević, Lasić-Lazić, Lovrinčević 2004:76), međutim osim države školske se knjižnice financiraju i od strane nadležne općine. Ali na kraju novac koji knjižnica dobije svake godine najčešće nije dovoljan kako bi se pokrile njene potrebe. Iako knjižničarke pokušavaju zaštititi građu kako bi ona što duže trajala, ipak je ona potrošni materijal i nakon što je određeni broj učenika koristi, knjiga više nije za korištenje, te se mora nabaviti nova, kako bi se broj građe u knjižnici održao na broju koji je potreban za normalno funkcioniranje. ŠK1 govori kako često od ravnateljice traži da odobri novac za kupovinu, jer novca za građu nikada nema dovoljno, sa čime su se složile i ŠK2 i ŠK3. ŠK3 pri tome naglašava kako građu kupuje kad dobije novac, i na primjer prošle godine je dobila samo 600 kuna (s obzirom na veličinu škole i broj učenika, trebala je dobiti 10 000 kuna) od čega je mogla malo kupiti zbog čega najviše vremena troši na popravljavanje starih knjiga jer nema novaca za kupnju novih. ŠK1 također govori da se sa minimumom novaca koji knjižnica dobije može nabaviti neka primamljiva građa, ali općenito nema dovoljno novaca za

sve želje, ona je prošle godine dobila 400 kuna za nabavu, te se stoga također najviše trudi oko popravljivanja i zaštite knjige. ŠK3 govori kako knjižnica za nabavu dobiva sva manje novaca, zbog čega se ona pokušava snaći kroz darove ili prodaju predmeta na sajmovima kako bi sakupila neki novac, ili kroz razmjenu knjiga. „Pokušavamo kako bih rekla svim načinima, da što više knjiga prikupimo za knjižnicu s jedne strane, a s druge strane da ih stavimo djeci u ruku da tu knjigu uzme, prolista, pročita i tako“ (ŠK3).

Pri razgovoru sa knjižničarkama pokušala sam saznati pokušavaju li one popraviti situaciju sa financijama u svojim knjižnicama. Na što mi je ŠK1 rekla da joj to nije ni na kraj pameti, ŠK2 je rekla da zajedno sa učenicima u sklopu zadruge redovito izrađuje predmete (bookmarke, kuglice za bor) koje kasnije prodaju na Božićnom sajmu kako bi malo popravili financije, te onda od tih novaca ona kupi neke knjige za poklone za odličaše na kraju godine ili nagrade za odlaske na natjecanja. ŠK3 mi je knjižničarka rekla kako ona novac od zakasnine često iskoristi za takve pothvate, kada bi za knjižnicu htjela nabaviti nešto što nije nužno prioritet, kao što su kaligrafska pera sa kojima planira držati radionice za učenike. Na neki način kad se školske knjižničarke bave financijama i pokušavanjem stvaranje boljeg imidža školske knjižnice one jesu menadžeri, ta im je aktivnost van njihova obavezna posla, ali je iznimno kreativna i korisna. Iako su školske knjižnice neprofitne ustanove ona moraju zaraditi novac kako bi učenicima olakšale čitanje i boravak u školskoj knjižnici. Marketingom se one mogu baviti prema školi (kako bi prikazale knjižnicu u najboljem svjetlu i privukle više korisnika) ili prema širem okruženju (možda u smislu nekih novčanih donacija ili donacija građe koja je potrebna ili pak sudjelovanja šire zajednice na sajmovima kada knjižnica nešto želi prodati/zaraditi). Važno je da knjižničarke kao voditeljice knjižnice bude uključene u rad škole i šire društvene zajednice, jer one predstavljaju knjižnicu, one su njeno lice i samim time im je jedna od uloga marketinška.

Zadaća školskog knjižničara je prema ŠK3 „širiti ljubav prema kulturnim vrijednostima, širiti plemenitu ljudsku nit, puniti dječju dušu lijepim stvarima, odabirati knjige koje su njima bliske“, a ŠK1 kaže kako po zakonu školski knjižničar mora obavljati odgojno-obrazovnu, kulturno javnu i stručnu djelatnost. Uloga školskog knjižničara je slična zadaći, prema ŠK1:

„Knjižničar općenito je vezni materijal kolača zvanog škola. Istina je da postoje kolači bez jaja, ali su ipak bolji oni s jajima, e pa knjižnica je jaje. Moja uloga je upućivati učenike i djelatnike škole na izvore informacija i važnost informiranja kao i njihovu dostupnost, te naučiti djecu da vole čitati jer to je umnogome uvjet za uspjeh u životu“ (ŠK1).

Ona također govori kako u školi u kojoj radi mora raditi sve što se njenim kolegicama ne da, pri čemu obavlja mnoštvo poslova koji nisu poslovi knjižničara. Osim toga smatra kako si neki nastavnici uzimaju previše slobode, pa tako neki među njima nikada nisu bili u knjižnici već očekuju da ima ona dostavi knjige koje su im potrebne. Dok ŠK2 kaže kako je uloga knjižničara trostruka, prvo i najvažnije pri tome je da on pomaže djeci tijekom nastave, ona se sama trudi kako bi djeci olakšala prolaženje kroz zastarjele i preopširne programe kako bi se mogli snalaziti unutar mora informacija koje svakodnevno trebaju savladati. Osim rada s učenicima, uloga knjižničara bi trebala biti i dati mogućnosti kolegama, dati im materijale, i više no što im pružaju udžbenici, kako bi mogli kvalitetnije predavati. Ona im također pokušava pomoći vodeći učenike na Interliber, kako bi njihov rad sa djecom bio sveobuhvatniji, te kako bi oni primili, te samo puke činjenice, već primjere iz života. I treća uloga knjižničara, je za nju ona da je on dio određene sredine, društvenog sloja, sredine u kojoj radi i živi u suradnji sa ostalim institucijama sličnog tipa. Prema ŠK3 njena je uloga

„da sam ja servis u školi. Znači ja tu trebam stvoriti jednu atmosferu gdje se svi osjećaju dobrodošlima, trebaju osjetiti nekakav predah od nastave, gdje ipak je jedan drugačiji način rada, gdje trebaju dobiti neke informacije na neki spontani način, više-manje, ležerniji, ne spontani nego ležerniji način, kroz nekakve drugačije aktivnosti, ne samo ex cathedra.“ (ŠK3).

U školskim je knjižnicama odgojna nota puno izraženija nego u ostalim knjižnicama (ŠK1). Školski je knjižničar jednim svojim dijelom vezan za nastavu i učenike, suradnju s kolegama. Puno je više vezan za suradnju sa učenicima i nastavnicima nego knjižničari u gradskim knjižnicama koji se bave manifestacijama i obilježavanjima raznih događanja, predstava, gostovanja književnika, predstavljanja novih knjiga, književnih susreta (ŠK2). Školski su knjižničari puno više vezani za nastavu i učenike, oni ne mogu nekog književnika pozvati u goste, ako on nije napisao knjigu koju učenici čitaju za lektiru. „Dakle, praktički nema puno razlike, to je samo primijenjeno na određenu situaciju, ali ono osnovno knjižničarsko da daje od sebe maksimalno za stjecanje nekakvih spoznaja, za širenje nekakvog znanja i obrazovanja je tu“ (ŠK2). Prema ŠK3 školski knjižničar mora raditi sve, on mora nabavljati knjige, klasificirati ih, katalogizirati, popravljati i posuđivati, osim toga obavlja i odgojno-obrazovnu djelatnost i neki oblik problemske nastave kada održava radionice ako se za to ukaže potreba. Najčešće sa učenicima prolaze: “obvezne teme iz knjižničarstva što sam vam rekla, razlika između znanstvenih knjiga i lektire, časopisi, onda upoznavanje sa referentnom građom, upis djece u knjižnicu u prvom razredu, katalozi, organizacija knjižnica u gradu i državi“ (ŠK3).

Školski knjižničari često u ovo zanimanje upadaju slučajno, tako što su bili učitelji ili knjižničari na nekom drugom mjestu. Od školskih knjižničarki u mom istraživanju ni jedna nije izabrala ovaj posao, već je na neki način posao izabrao njih. ŠK1 kaže kako nije željela raditi u knjižnici, ali je oduvijek željela raditi sa djecom, pa je ujedinila želju za rad sa djecom i ljubav prema knjigama, te sada u knjižnici u kojoj radi djelomično može biti knjižničar kakav želi biti. ŠK2 je htjela raditi kao biolog ili zoolog, ali kad je htjela upisati fakultet za to nije stekla dovoljno bodova, te je završila na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje je kasnije završila jugoslavistikom i fonetiku. Neko je vrijeme radila kao stručnjak za fonetiku, te se kasnije vratila u školu i tako slučajno u to vrijeme se otvorilo mjesto za knjižničara, te je upisala i bibliotekarstvo, završila i radi u školi već drugi broj godina. ŠK3 govori kako nije bila baš zadovoljna tim poslom jer je htjela raditi u nastavi, ali onda se zaposlila na zamjeni, a oslobodilo se mjesto u knjižnici i ona je došla na to mjesto. U svojoj se knjižnici osjeća savršeno i preporođeno, prezadovoljna je i više se nikada ne bi vratila u nastavu, jer je u knjižnici dopuštena autonomija koje u predavanju nema. Također se može koristiti ogromna doza kreativnosti, možete shvatiti pozitivne efekte svog rada, ležerno je i nema frustracija. Sve knjižničarke u knjižnici obavljaju brojne aktivnosti koje su djelomično propisane, ali većinom djelom same smišljaju aktivnosti za svoje učenike.

„Jedna od važnih dužnosti knjižničara jest davanje informacija. Učenici dolaze s brojnim pitanjima u vezi s njihovim školskim radom ili slobodnim aktivnostima i traže pomoć knjižničara. Pitanja mogu biti vrlo jednostavna i u vezi sa smještajem knjižnične građe i sl., kao i vrlo složena i u vezi s upotrebom raznih priručnika“ (Blažeković, Furlan 1993:161).

Kako kaže ŠK2 kod nje učenici uvijek mogu doći i uvijek dolaze, jer je za nju poznatu da je uvijek u knjižnici i pokušava svima pomoći – i djeci i kolegama. Ona misli kako je osnovni razlog postojanja knjižnice pohrana podataka, informacija i uloga knjižničara kao informatora koji će uvijek podijeliti svoje informacije. ŠK3 kaže kako je ona uvijek tu, ona je na neki način učenički „servis“ jer mogu doći kad god im treba pomoć, a najčešće dolaze zbog lektira. S druge strane ŠK1 govori kako ona nije uvijek dostupna učenicima jer nema vremena, te iako oni mogu uvijek doći ne koriste često tu privilegiju. Što se tiče zadovoljstva poslom ŠK1 je zadovoljna sa svojim poslom, ona ništa ne bi mijenjala. ŠK2 govori kako je zadovoljna sa svojom radnom sredinom jer je prostrana i sama ju je uredila, ali ponekad nije zadovoljna sa kolegama jer ima osjećaj da smatraju kako je njen posao manje vrijedan od njihovog. Dok ŠK3 govori kako voli svoju knjižnicu i autonomiju u njoj, te je iznimno zadovoljna svojim poslom

7.5.3. Plan i program rada sa djecom u školskoj knjižnici

Odlučujete li sami koje ćete aktivnosti držati u knjižnici – plan i program godišnji? Na koji način organizirate svoje godišnje aktivnosti? Planirate li i programirate sve aktivnosti koje ćete držati unaprijed? Jesu li vam radionice vezane za tradiciju? Kako učenici reagiraju na radionice, koliko često ih držite, o čemu budu? Na koji način uključujete djecu u rad? Imate li predstavljanja školske knjižnice za učenike 1. Razreda? Držite li čitanje lektire za učenike? Držite li različite grupe u knjižnici? Zašto vam učenici najčešće dolaze u knjižnicu?

Knjižničarke više-manje same odlučuju koje će aktivnosti provoditi u školskoj knjižnici (ŠK1). Djelomično je propisano koje se aktivnosti moraju održati (kao obrada časopisa, kataloga, snalaženje u knjižnici, struktura knjižnica u gradu...), a ostalo knjižničarke biraju same (ŠK3). Knjižničarke na početku godine pišu planove godišnjih aktivnosti, što sve planiraju održavati, kada i na koji način. Tako ŠK1 govori kako školska knjižnica mora ispuniti ciljeve kurikulumu i uskladiti planove i programe knjižnice i škole sa programima javnih ustanova sa kojima škola surađuje. Na kraju godine predaju što su ona planiranog uspjeli ostvariti. ŠK3 govori kako se pišu planove prema mjesecima i prema prilici, na primjer odlučuju kako će djecu za noć muzeja ili noć kazališta voditi tamo, te onda pokušavaju dobiti promotivne karte.

One kroz cijelu godinu prate programe kulturnih i javnih ustanova, kao i znanstvenih i drugih ustanova koje bi mogle biti korisne učenicima, te onda u suradnji sa nastavnicima osmišljaju aktivnosti i programe za pojedine razrede kako bi što bolje povezali razne predmete kroz aktivnosti (ŠK1). U planu i programu moraju biti što više općeniti kako bi mogli ubaciti ili izbaciti neka događanja koja ipak ne mogu održati zbog nedostatka financija ili nemogućnosti škole. Ili pak ako je izašla nova predstava ili film koji žele da učenici pogledaju, a nije bio u planu na početku školske godine. Školski knjižničari imaju pravilnikom određeno koliko sati tjedno moraju odraditi kojih poslova, te u skladu s time planiraju svoj rad. Prema ŠK1

„Imamo određeno neposrednog pedagoškog rada 25 sati tjedno i 15 sati tjedno poslova koji proizlaze iz neposrednog rada, od toga planiranje, programiranje i praćenje te priprema rada 8 sati, suradnja i rad s učiteljima, roditeljima, ravnateljem i stručnom službom 5 sati, stručno usavršavanje 1 sat i ostali poslovi 1 sat tjedno“ (ŠK1).

Osim toga ovisno o razredu učenicima se održavaju satovi koji su propisani u nastavnom planu i programu, tako u prvom razredu učenici uče o samoj knjižnici, u drugom razredu

savladavaju ilustracije, u trećem razredu enciklopedije i časopise, dok u četvrtome uče o referentnim zbirkama. U višim razredima knjižničarka sa učenicima radi po planu, ali ga može malo i mijenjati ovisno o tome što profesori hrvatskog i razrednici žele (ŠK1).

7.5.3.1. Projekti i radionice

Ovdje ću pokušati detaljnije opisati neke projekte i radionice koje su školske knjižničarke provodile kroz godine i podijelile sa mnom. Kao i one mišljenja sam da je većina onog što aktiviraju tim aktivnostima dio tradicije. Knjižničarke učenicima približavaju tradiciju kroz korištenje starih običaja, ili kroz obilježavanje raznih dana tijekom godina, koji zbog nečeg čine taj važni dan. Svaka aktivnost koju knjižničarke provode u školskoj knjižnici ili u razredu prije je dogovorena sa ravnateljem i nastavnicima, one znaju da imaju malo vremena koje mogu provesti u radu sa djecom zbog čega su radionice uvijek bogate informacijama koje bi učenicima mogle biti korisne. Ranije sam spomenula termine izuma tradicije i predstavljanja tradicije i tradicije izvedbe, a ovdje možemo vidjeti na koji se način ti termini mogu povezati sa radom knjižničarki. One svakodnevno izumljuju nove načine kako nešto prenijeti, kako se ponašati i tko biti da bi njihovi učenici dobili najbolje obrazovanje i najbolje poznavanje svog života u prošlosti i sadašnjosti.

Učenici najčešće odgovaraju pozitivno na aktivnosti i radionice koje knjižničarke provode u njihovom razredu ili grupi. Naime učenicima je zanimljivo sve što je drugačije i odmaknuto od klasične učioničke nastave. Ali također svaka se radionica može napraviti tako da njima bude zanimljiva (ŠK1).

Jedna od radionica koja se može održavati u knjižnici je i čitanje lektire, pomoću kojeg knjižničarke mogu učenicima približiti čitanje i potaknuti ih na čitanje i rasprave i knjigama. Naravno, to nije obavezno i sve knjižničarke to nemaju potrebu održavati. ŠK1 govori kako ona ne održava satove čitanja lektire, jer želi da učenici čitaju sami, poanta je da nauče čitati, ali im ona daje savjete kako da nešto lakše pročitaju. ŠK2 obavezno održava satove čitanja lektire, i to sa učenicima predmetne nastave, jer im na taj način lakše približi čitanu riječ, kad su oni premali da bi im čitanje lektire bilo zanimljivo. Ona također smatra da se priče pričaju, a ne čitaju pa ona od čitanja priče napravi cijelu jednu malu predstavu. Ona uzme malu stolicu, sjedne na tu stolicu ispred njih u razredu i počne čitati na primjer Šumu Striborovu Tijekom čitanja oponaša različite naglaske i narječja i tijekom tog efektnog čitanja učenici „ni ne dišu“ kako ona sama kaže jer ih toliko zanima priča i način na koji je ona donosi. ŠK3 također održava čitanje lektire, za nju su to zvjezdani trenuci knjižnice, oni održavaju na neki

način čitaonicu, pa pričaonicu. Ona ima pripremljeno 80ak lektira koje može iskoristiti kad god postoji potreba da uskoči u trenutku na neko predavanje.

7.5.3.1.1. Aktivnosti u Osnovnoj školi 1

U OŠK1, ŠK1 provodila je radionicu izrade postera o pravnim dokumentima koji štite prava učenika, uključujući i pravo na informaciju. Ovaj projekt možda ne djeluje kao da ima mnogo veze sa tradicijom, ali samim ulaskom u Europsku uniju Hrvatska je kao zemlja morala preuzeti drugo određenje svog identiteta kao članice. Učenici koji su radili na projektu nisu doživljavali Europsku uniju kao dio tradicije, ali u budućnosti će ovaj i slični projekti biti jedni od ključnih, ovisno o tome koliko će Europska unije promijeniti Hrvatsku, njene običaje i formiranje identiteta. Pri ulasku u Europsku uniju postavlja se pitanje znaju li osnovnoškolci išta o tome, te znaju li koje je njihovo pravo na informaciju, školovanje (Gajski 2006:134). Radionica je smišljena tako da na početku sata voditelj radionice uđe u učionicu, dođe do prvog djeteta i šapne mu temu današnje radionice („Današnja tema je pravo na informaciju“), te mu kaže da on to šapne dalje od učenika do učenika. Igrajući igru pokvarenog telefona učenici uče što su to informacije, mediji i kakvi mediji postoje. Učenicima se nakon pokvarenog telefona objašnjavaju krovne institucije koje brinu o pravima čovjeka na informaciju, te dobivaju materijale koje trebaju složiti u obliku slagalice – te napraviti plakat. Oni moraju izdvojiti koji su dokumenti objavljeni vezano uz pravo na informaciju, pronaći članke iz Konvencije o pravima djeteta koji govore o pravu na informacije, napraviti cvjetić od papirića sa medijima i odvojiti vrste medija, te pronaći izvore informacija. Kada sve 4 grupe naprave svoje zadatke papiriće treba zalijepiti na poster, i na kraju dobrovoljac treba taj poster predstaviti (Gajski 2006:137).

Knjižničarka radi radionice na temu načina korištenja referentne literature, načinu snalaženja u knjižnici, kako nastaju knjige ili slikovnice, te tko sudjeluje u njihovoj izradi. Na radionicama učenici savladavaju povijest knjige, pisma, međusobnoj toleranciji, kao i ljudima općenito. Osim toga organiziraju radionice o ekološkim problemima, kao i o različitostima u narodima i bontonu (ŠK1). Knjižničarka je također sa učenicima radila na projektu enciklopedija, kad su napravili vlastitu enciklopediju, izrezujući slike pojmova, te su sami pisali objašnjenja što je zanimljivo zbog same povijesti enciklopedije i nastanka pojma enciklopedija.

7.5.3.1.2. Aktivnosti u Osnovnoj školi 2

ŠK2 u OŠK2 provodila je Projekt obilježavanja hrvatskih folklornih i tradicijskih običaja u osnovnoj školi s posebnim osvrtom na ulogu školske knjižnice. U tijeku projekta

pokušalo se povezati odgojno-obrazovni rad knjižničara i rad sa nadarenom djecom kako bi se proširile kompetencije školskih knjižničara i kako bi se učenici upoznali sa hrvatskom folklornom tradicijom – upoznaj sebe da bi razumio drugoga. Tijekom godine mnogi se narodni običaji obilježavaju kroz razne manifestacije kroz koje djeca mogu upoznati kako običaje tako i kulturu općenito. Hrvatska je tradicija bogata zbog čega treba odabrati određene običaje koje se želi prikazati s obzirom na dob učenika, obrazovanje i mogućnosti prihvaćanja i razumijevanja te tematike. Osim toga, škola ima određena ograničenja kojih se mora pridržavati pri organiziranju recitala, priredbi ili izložbi. Njih treba detaljno i pažljivo isplanirati pri čemu se traži suradnja školskog tima sa vanjskim suradnicima – kulturnim i obrazovnim ustanovama. Običaji su vezani uz ljude i mjesta, pa i govor. Važno je da barem u nekoj mjeri razumijemo narječje, dijalekt zajednice u kojoj se običaj provodi kako bismo ga razumjeli. U projekt je uključeno i bavljenje dijalektom jer se smatra da u redovnoj nastavi hrvatskog jezika nema dovoljno vremena za detaljno obrađivanje teme. Prikaz narječja osmišljen je kroz praksu – unutar recitala, igrokaza ili pjesama prije čega su pobliže upoznali određeno narječje ili govor. Učenici tako pokazuju više interesa za običaje, te ih oni i sami istražuju, kako bi saznali više o njemu. Pri provođenju ovakvih projekata uloga školskog knjižničara je mnogostruka. On osigurava dostupnost literature (rijetke i specijalizirane knjige o narodnim običajima, monografije, ilustrirane enciklopedije, časopise i fotografije pojedinih područja i običaja) (Volenc 2006:76-77).

ŠK2 tijekom godine održava brojne projekte i aktivnosti. Kako sam ranije u samom planu i programu spomenula brojne su aktivnosti unaprijed isplanirane, ali uvijek neke ulete u posljednji trenutak. Na dan bijelog štapa održavala je radionicu u kojoj su djeci doveli psa vodiča, da vide kako to izgleda kada pas vodi čovjeka koji ne vidi i pomaže mu u svakodnevnom životu, osim toga vodila je djecu u kazalište za slijepe gdje je svirala sintesajzer njihova učenica koja je slabovidna. Tijekom radionica i rada sa djecom pokušava ih senzibilizirati na različitosti i svijest da oni mogu pomoći osobama koje su u lošijoj poziciji od njih.

Škola također ima projekt koji se zove Znamenitosti Zagreb u kojem je ona jedna od voditeljica. U tom projektu grupe učenika dobivaju različite zadatke (odlazak u Tehnički muzej, u Draženov dom, u Akademiju znanosti i umjetnosti, Nacionalnu knjižnicu), a ŠK2 vodi šeste razrede zagrebačkom Zelenom potkovom (od Zrinjevca do Trga maršala Tita), putem komentiraju o stilovima zgrada koje susreću, o načinu kako je izgrađen Umjetnički paviljon.

Kako bi obilježili različite dani u knjižnici rade postere. Na primjer za obilježavanje dana materinskog jezika ŠK2 radi sa učenicima od 2. do 4. razreda. Ona im svima podijeli male šarene, prazne papiriće, a A4 papir žute boje podijeli na 4 dijela i onda ima na ploču napiše pitanja koja se odnose na materinji jezik. Onda naprave veliki pano, poslažu sve te listiće u obliku isplaženog jezika (logo Micka Jaggera). Radionice su na različite teme, pa je tako knjižničarka napisala slikovnicu koja se zove Vrapčić Prhko i onda ona napravi radionicu o hranilicama za ptice, o tome kako je potrebno pomoći životinjama i pticama u nevolji koji preko zimskih mjeseci nemaju dovoljno hrane i onda pita djecu jesu li ona nekome pomogla i kako bi mogla pomoći. Jedne godine kada se u knjižnici vršen otpis građe i revizija ostao je veliki broj knjiga koje nisu bile za uporabu, a nisu mogle ostati u školskoj knjižnici, pa su onda učenici od tih knjiga izgradili istarski kašun. Knjige su koristili kao cigle i projekt je bio iznimno uspješan, jer su tijekom gradnje i nakon učenici učili o arhitekturi, ali i o istarskoj tradiciji.

Knjižničarka održava i problemske radionice, ako se pojavi neki problem koji je potrebno riješiti na razini škole ili nekog razreda. Na primjer jedne godine su se učenike petog, šestog razreda jako međusobno ogovarale, toliko da je to prešlo u zlostavljanje i onda su u knjižnici zajedno čitale knjigu te tematike i raspravljale o njoj. Učenicima je trebalo objasniti kako su one zapravo sve jednake i sve se loše osjećaju ako ime netko kaže da su ružno odjevene ili da imaju ružnu frizuru. Pokušala im je približiti postavke da prema drugima trebaju biti kakvi žele da oni budu prema njima.

7.5.3.1.3. Aktivnosti u Osnovnoj školi 3

ŠK3 u osnovnoj školi OŠK3 vodila je radionicu Otkrijmo tajne Zrinskih i Frankopana. U osnovnoj školi, treba kod učenika probuditi ljubav prema kulturnoj baštini vlastitog naroda. Cilja ove radionice bio je prikazati kako se teme važne učenicima mogu prikazati na zoran i kreativan način kroz igru, izradu predmeta, mapa, zemljopisnih karata, plakata i didaktičnim igračkama. Učenici tako upoznaju Zrinske i Frankopane, a kasnije mogu sami nadopunjavati svoje znanje. Kako bi se počelo sa radionicom treba napraviti dobru pripremu, prikupiti dovoljno povijesnih činjenica i podataka iz različitih izvora, slikovni materijal, likovni i drugi materijal. Nakon toga se svakom sudioniku daje 20 listova sa 80 slika o popratnim tekstom uz svaku sliku. Na svakom listu otisnute su 4 slije u boji sa naslovom i odgovarajućim opisom, u pravokutnom okviru kako bi se mogle izrezati i grupirati kao kartice. Svežanj je sadržavao 42 slike posjeda obitelji, 22 portreta, 5 grbova, 6 slika bitaka i 5 slika dokumenata, književnih i leksikografskih djela. U radionici je sudjelovalo 9 skupina od kojih je svaka imala svoj

zadatak (prva skupina trebala je izraditi zastave Zrinskih i Frankopana, temperama naslikati grb, te porubiti i sašiti tkaninu, kao i napraviti utor za stijeg; druga je skupina morala temperama oslikati keramičke tanjure sa grbovima Zrinskih i Frankopana i portretima Krste i Petra – tanjuri su bili namijenjeni izradi zidnih satova pa su brojčanici oslikani glagoljičkim brojkama; treća skupina morala je u svežnju pronaći nazive posjeda Zrinskih i Frankopana, te ih pronaći na zemljopisnim kartama Hrvatske i upisati ih u slijepu kartu; četvrta je skupina dobila zadatak da naprave mapu zrinsko-frankopanskih posjeda – listove mape ispunili su sa pedesetak slika mjesta u boji koje su nekad posjedovali Zrinski i Frankopani; peta skupina morala je izraditi plakat sa temom „Od Bribira i Krka do Sigeta“ – na plakatu su morali slikovni prikazati vremenski slijed događaja, te objasniti slike i ispričati priču; šesta skupina je morala izraditi plakat sa temom „Od Jurja Zrinskog do Urote“ na koji je također trebalo naljepiti slike u vremenskom redosljedu, te u kratkom objašnjenju ispričati priču o posljednjim Zrinskim i Frankopanima; sedma skupina radila je „zidnu mapu“ sa temom „Ozaljski kulturni krug“ – mapu sa portretima, djelima, mjestima u boji i književnim radom Petra Zrinskog, Ane Katarine Frankopan Zrinski, Ivana Belosteneca; osma skupina morala napraviti igru pamćenja („Memory“) – dobili su 3 kutije i 40 udvojenih kartončića sa nalijepljenim sličicama portreta, grbova, imanja, te je zadatak bio pronaći odgovarajući tekst u svežnju i zapisati ga - iznad svake slike što predstavlja, a ispod objašnjenje; deveta skupina trebala je izraditi nekoliko straničnika sa portretima Zrinskih i Frankopana, te su trebali napisati ime slikara i naziv slike). Učenici su u radu pokazali zadovoljstvo i veselje (Bobinac 2008:131-132).

ŠK3 je u OŠK3 radila i radionice za izradu knjiga nalik na one najstarije. Ona je sa svojim učenicima izrađivala glinene pločice, koje nalikuju na sumerske prve knjige. Knjižničarka je mišljenja „da je materijalni svijet, koji nas okružuje, riznica ideja, izuma i tradicije, a mi se samo moramo potruditi naći njihovu priču i s učenicima je u knjižnici konkretizirati“ (Bobinac, 2007:101). Učenici ne mogu često vidjeti autentične predmete iz baštine, ali im se može dočarati kako su neki predmeti izgledali kroz aktivno izrađivanje i sudjelovanje. Knjižničarka je 2 godine sa učenicima radila kopije najstarijih knjiga, kroz aktivnosti koje su njima bile iznimno zanimljive. Rezultati radionica bili su interdisciplinarno korisni i u nastavi hrvatskog jezika i povijesti, te kao didaktički dodatak knjižnici koja je dobila svojevrsnu samoizrađenu zbirku rijetkih knjiga.

Za izradu knjiga u obliku glinenih pločica bila je potrebna prirodna glina, koja je dovoljno podatna i ljepljiva i kad se mijesi postane mekana i elastična. On nje se prvo rade kuglice,

koje se onda izvaljaju u pločice debljine 1 cm i oblikuju se u kvadrat dimenzija 20x20 cm. Pločice treba premjestiti u prozirne pamučne krpe u kojima se kasnije umotane suše nekoliko dana na sobnoj temperaturi. Alfabet klinastog pisma pronašli su u enciklopediji i njime se piše u okomitim stupcima počevši u desnom gornjem uglu. Pisaljka je zašiljeni drveni štapić kojim se utiskuju slova u glinu.

Za izradu knjige u obliku svitka korišten je smečkasti papir za omatanje paketa. Do pravog papirusa je teško doći, a papir za omatanje se može napraviti slično, a učenicima je iznimno zanimljivo. Papir se izreže na trake širine 3-5 centimetara, te se premažu sa smjesom drvofiksa, i škrobnog ljepljiva i lijepe se u dvama slojevima, uzduž i poprijeko. Širina svitka treba biti 25-30 centimetara, a dužina je po želji ili potrebi. Prije upotrebe svitak treba osušiti i isprešati, a piše se kistom i temperama. Hijeroglifsko pismo se piše u okomitim stupcima. Osim Egipćana na papirus su pisali i Feničani, čije se feničko pismo piše zdesna na lijevo, odozgo prema dolje.

Kodeks je sličan današnjim knjigama jer se njegove stranice listaju, ali napravljen je od daščica od šperploče pravokutna oblika (2 korice, 3 listovi). U daščicama je izdubljen pravokutni bazenčić dubine 1mm koji je ploha za pisanje. Na svakoj daščici uz ruba naprave se po dvije rupice kroz koje se provuče traka da se daščice spoje. Prije spajanja daščice treba premazati smjesom od rastopljenog pčelinjeg voska i crne tempere. Kad je cijela površina daščice pokrivena treba je izravnati. Poželjna debljina voska je 1-2 mm. Kao stilus za pisanje koristi se naoštreni štapić. Tekst je zapisan latiničnim pismom. Kodeks od pergamenta napravljen je od tankog pergamenta nabavljenog iz radionice za preradu kože. Na pergamentu treba odmjeriti i olovkom iskrojiti listove – svaki list će se još presaviti na pola kako bi se dobila dva spojena lista. Od jednog komada pergamenta moguće je dobiti otprilike 5 ili 6 dvolista. Pergament se može rezati škarama, a kad je izrezan listove treba pobrusiti brusnim papirom. Na području presavijanja listova svrdlom se izbuše dvije rupice, kako bi se listovi mogli zašiti u tkaninu koja je budući hrbat. Tkanina mora biti šira od hrpta i prelaziti trećinu unutrašnje korice za koju se kasnije zalijepi kako bi se knjižni blok spojio sa koricama. Korice mogu biti od šperploče, a kodeks se može obući u kožu i ukrasiti. Za pisanje možemo koristiti pero na držalu i tuševu u boji, umjesto guščjeg ili labudovog pera, a upisuje se uobičajenim redoslijedom, uglatom glagoljicom (Bobinac 2007:101-102).

ŠK3 također sudjeluje u različitim radionicama i projektima u sklopu škole. Ona često vodi djecu na izlete za Noć muzeja ili Noć kazališta. Osim toga Knjižnica Dubrava često poziva

goste, a i Institut Ruđer Bošković često ima otvorena vrata, pa ŠK3 vodi učenike kako bi praktično upoznali različite znanstvene spoznaje. Jedne godine kad je vodila učenike u posjet muzeju Ljudevitu Gaju učenici su radili njegovu bistu od kaširanog papira. Isprintali su sliku i oni su radili glave, napravili smo ih više i jedna je ispala baš slično. Ona smatra kako je učenicima bliže i lakše zapamte ako ono što uče mogu primiti, čuti, probati. Često održava aktivnosti za djecu iz vrtića ili male škole. Sa učenicima priča o glagoljici, o časopisima i novinama, često gledaju filmove i analiziraju ih i njihov odnos prema knjizi. Pričaju o tome tko je pisac, književnik, ilustrator, nakladnik, učenici uče uočavati bibliografske podatke, razlikovati novine i časopise, ovisno o razredu radionice su i na temu kataloga i enciklopedija. Sa 3 i 4 razredima razgovara o referentnoj zbirci, te tada pričaju o Pavlu Skaliću i tome kako je on dao naziv enciklopediji. Onda svatko od njih dobije listić i mora pronaći ono što je dobio na listiću (npr. na primjer u enciklopediji u 5 svesku mora pronaći definiciju klinopisa) Također održava i problemske satove, kao što je tolerancija u svakodnevnom životu.

Jedan od najvećih projekata koji je radila je školski bonton. Koji radi mjesecima i pomoću kojeg je zajedno sa učenicima pokrila sve teme bontona, od ponašanja kod kuće do škole. Ujutro nakon ustajanja, djeca treba oprati zube, umiti se i krenuti u školu, sretni su jer idu na školu i na ulazu pozdravljaju svoje kolege i učitelje. Treba ih poticati na takvo ponašanje, jer mnoga djeca pakupe mrzovolju kod kuće i onda su nervozna u školi. Oni trebaju znati da ne smiju trčati po školskim hodnicima, te pristojno čekati učitelja ispred predavaonice. Osim toga uče i kako se trebaju ponašati kod kuće – pomagati roditeljima oko raznih poslova. ŠK3 je igru bontona predstavila i na županijskom skupu knjižničara, te je tada imala ideju da napravi kviz (pitanja iz bontona sa ponuđenim odgovorima, te učenici pročitaju pitanje i odaberi jedan ponuđeni odgovor). Kasnije je taj sistem bontona uvela na primjer ako djeca na vrate posuđenu knjigu na vrijeme kako bi si smanjili zakasninu moraju pročitati određeni broj kartica.

Često rade na projektima sa različitim pismima, kad učenici izrađuju satove sa glagoljičkim brojčanicima koje kasnije prodaju na sajmu. Onda su radili projekt Hrvati koji su mijenjali svijet. Taj su projekt radili tijekom cijele godine i tada su učenici izrađivali makete (maketa Sigeta) i predmete poznatih hrvatskih znanstvenika (Nikole Tesle, Fausta Vrančića), pa su izradili padobrane, viseći most, žičare. Izrađivali su i zmajevе od papira koje su puštali na izletu i male jastučiće na koje su vezli glagoljička slova, te su ih kasnije prodavali na sajmu i nosili s sobom na izlete da imaju na čemu sjediti Tijekom sljedećih nekoliko godina planira

uvesti novi projekt kaligrafije, u kojem će surađivati sa vjeroučiteljicom, te će tada učenike učiti kako pisati kaligrafijom sa posebnim perima.

7.5.3.2. Ostali rad sa učenicima

Knjižničarke svojim svakodnevnim aktivnostima dolaze u susret sa učenicima. Oni uvijek surađuju, barem kad učenici dolaze posuditi knjigu i vratiti, ako nikako drugačije. Ali one ipak pokušavaju stupiti u što bolji kontakt sa učenicima, kako bi oni zavoljeli školsku knjižnicu, i posebno čitanje koje im može samo pomoći tijekom ostatka života. „Najpogodnije vrijeme za primanje učenika prvih razreda u članstvo knjižnice je drugo polugodište, jer su učenici do tada naučili slova, osnove čitanja i dobili prve poduke o knjižnici“ (Blažeković, Furlan 1993:16). Tada učenici dobiju sve upute o tome kako se treba brinuti o knjigama, na koji ih način treba koristiti, gdje se i kako knjižnice smještaju na policama, te što se sa knjigama ne smije raditi (kao na primjer jesti ili piti dok se čita kako se hrana ne bi prosula po knjigama, savijati ili trgati stranice, šarati, bilježiti ili podcrtavati...) (Blažeković, Furlan 1993:117-18).. Također učenici se tada upoznaju i sa načinom posudbe, pri čemu im se naglašava kako ne smiju odnijeti knjigu iz knjižnice, bez da se to negdje naznači (Blažeković, Furlan 1993:19).

Knjižničarke uvode učenike u rad školske knjižnice, pogotovo ako su oni zainteresirani i zanima ih način na koji se knjige spremaju na police, te zašto ih se čuva na taj način. ŠK1 govori kako učenicima koji žele pomoći u knjižnici, to omogućava, ako smatra da oni mogu. Naravno, naglašava, kako nakon prvog spremanja knjiga na police popravlja njihove pogreške, ali nakon nekog vremena oni nauče i sretni su što to znaju. Manja djeca redovito spremaju slikovnice ili premještaju fizički knjige, ako ih ona zamoli. Ne dopušta im rad na računalu jer ne želi da nešto pokvare, ali često rade zajedno na plakatima, ukrasima za školsku knjižnicu ili školu, pišu pjesme i priče, koje onda ona izloži u knjižnici kako bi ih mogli vidjeti svi učenici. ŠK2 održava sa učenicima satove ovisno o razredu, ali učenici često dolaze u knjižnicu neovisno o drugim aktivnostima. Dolaze raditi plakate koji su vezani uz neke dane ili običaje ili upitati nešto školsku knjižničarku ako im je potrebna pomoć. Osim toga ona na izložbenu policu stavlja knjige koje bi učenicima mogle biti zanimljive, jer zna da je tako najveća šansa da će oni te knjige pročitati jer će biti na vidljivom mjestu. Knjižničarka vodi i školske novine i kulturno umjetničko društvo. Zato učenici u novinarskoj sekciji dolaze pisati članke, a oni koji su članovi kulturno-umjetničkog društva dolaze na probe. ŠK3 govori kako učenici vole odlaziti u knjižnicu, te ako dođu i imaju vremena ona ih zamoli za pomoć oko slaganja knjiga ili izrađivanja plakata.

Grupe u knjižnicama nisu obavezne, ali knjižničarke često drže neke grupe jer na taj način mogu učenike bolje upoznati sa knjižnicom i načinom rada u knjižnici. ŠK1 kaže kako je imala knjižničarsku, novinarsku i ekološku grupu, a sad se voli pridružiti učiteljicama koje vode druge grupe kao što su čitateljska i ekološka, pa pomaže u radu tih grupa. ŠK2 govori kako nekad vodi novinarsku grupu, a nekad ne, ovisno kako se dogovori sa kolegicama, ona prepusti novinarsku grupu, ako sa knjižničarima radi iste stvari. Ali uvijek onda u školski list uvrštavaju radove svih učenika koji su na tome radili. Dok ŠK3 govori kako se održava grupe formalno. Ona pokušava ne formalizirati njihov rad u knjižnici, već oni ako im se sviđa dođu ponovno. Shvatila je da ako napravi formalnu grupu školskih knjižničara oni neće dolaziti i onda grupa neće imati smisla.

Pri prvom susretu učenika prvih razreda sa knjižnicom knjižničarka ŠK1 priređuje kao malu svečanost, ona svečanom dodjelom djeci dodijeli iskaznice i kaže im kako sada mogu posuđivati što god žele, te im onda pročita prigodnu priču. Ponekad napravi i mali igrokaz sa starijim učenicima kako bi prvašićima zaželjeli dobrodošlicu. ŠK3 napravi posebno predstavljanje za učenike prvih razreda dva puta. Prvi puta je kada ih učiteljica vodi školom kako bi im pokazala gdje je što, te oni tada u knjižnicu dođu samo na kratko, a drugi puta kad dođu, dolaze bez učiteljice i onda igraju igru sa slovima (izvlače slova iz vreće i govore koje riječi počinju tim slovom). Kasnije kad već vladaju slovima i znaju čitati dolaze na upis u knjižnicu i kao poklon knjižničarka im daje jednu olovku i bookmark, te im isprinta iskaznicu. Osim toga govori im o tome kako se treba ponašati u knjižnici i prema knjizi.

Učenici u knjižnicu najčešće dolaze zbog cirkulacije građe (ŠK1). ŠK2 kaže kako učenici najčešće dolaze ako trebaju nešto, napisati referat, ili ako u okviru neke radionice ili projekta koji im je učitelj zadao moraju samostalno nešto pronaći. A onda dolaze kako bi našli nešto zanimljivo za slobodno čitanje, to češće dolaze djevojčice, a maleni dolaze čitati slikovnice i stripove. Kod ŠK3 najčešće dolaze zbog lektire.

7.5.4. Rad sa suradnicima i ravnateljem

Suradnja stručnog tima i nastavnika određuje na neki način kvalitetu škole. Ako su svi članovi tima voljni surađivati kako bi uspješno izvodili projekte i radionice koje mogu pomoći učenicima za školu je to iznimno pozitivni jer će učenici dio svog znanja dobiti u neformalnom obrazovanju kroz izvannastavne aktivnosti i škola će biti gledana kao napredna i iznimno kreativna što je nadasve cijenjeno. Nastavnički i stručni tim čini školu i kako bi škola bila uspješna njihova je suradnja nužna. U ovom sam poglavlju pokušala dati odgovore

na pitanja: Pristajete li na suradnju sa školskim knjižničarom? Suradujete li sa školskim knjižničarom? Podržavaju li vaši suradnici aktivnosti na kojima radite sa učenicima? Podržava li vas ravnatelj, roditelji, djeca? Pri čemu sam htjela vidjeti postoji li suradnja u knjižnicama i na koji način se ona odvija sa strane nastavnika, ravnatelja i suradnika.

Kako sam već ranije spomenula, kako bi knjižnica bila uspješna i kako bi njen knjižničar mogao kvalitetno obavljati svoj posao podrška ravnatelja je iznimno važna. Ravnatelj školskom knjižničaru pruža sigurnost u njegovu radu, usmjerava ga prema stručnom usavršavanju i daje mi priliku za rad sa djecom, kad knjižničar smatra da je to potrebno. U sve 3 školske knjižnice ravnatelji su otvoreni za razgovor i komunikacija sa knjižničarkama vezano uz projekte i rad. U OŠK1 knjižničarka, kao i ostatak stručnog tima svakog dana ima sastanak sa ravnateljem na kojem dogovaraju detaljni plan rada i aktivnosti za navedeni dan. Ravnateljica svim stručnim suradnicima omogućava redovito i često stručno usavršavanje jer shvaća na tako radi na promociji i dobrobiti školske knjižnice, kao i same škole. U OŠK2 ravnatelj podržava projekte koje knjižničarka vodi i u kojima je aktivna jer također shvaća koliko projekti koji su prošireni izvan školske učionice mogu donijeti dobrobiti školi, njenim učenicima kao i nastavnicima.

Osim u knjižnici knjižničar sa svojim suradnicima i oni sa njime pokušavaju surađivati u svim aspektima školovanja. K1 kaže kako surađuje sa knjižničarom u svim aktivnostima u kojima imaju dodirne točke, a K2 kaže kako surađuju uvijek i svuda na sve načine (usmene, pismene i multimedijske). ŠK1 je uvijek spremna na suradnju i ima odlične prijedloge za izbor literature kod pripreme radionica ili kod praktične izvedbe radionica (K6).

Suradnja se uvijek odvija, ali bitno je da su suradnici na suradnju spremni, moji kazivači su rekli kako su uvijek spremni na suradnju, u svako vrijeme (K4), na sve načine koji su prihvatljivi i primjereni djeci (K5), pogotovo u sklopu nekih projekata, radionica ili upućivanja djece u knjižnicu kad imaju za zadatak samostalni rad, također ih upućuju na knjižničarku kad im je potreba pomoć oko izvora literature, kod izbora kazališnih predstava ne koje bi rado vodili učenike (K3). Suraduju i u izradi školskih novina (K9), u priređivanju priredbi, nastupa ili natjecanja(K16), oko satova medijske kulture i posudbe lektire, te posjeta književnika(K18) ili kad osjete po potrebi da djeci treba nekakva promjena te da bi trebalo održati neku radionicu ili aktivnost pri čemu traže pomoć i sudjelovanje knjižničara ili pak knjižničarka njih traži za suradnju pri nekom projektu (K11). Knjižničarke sa nastavnicima najčešće suraduju pri posudbi ili obradi(K27) lektira na hrvatskom ili stranom jeziku, ili

održavanja radionica, također one redovito pomažu pri pronalaženju informacija koje su učenicima potrebne. I naravno kad za to postoji obostrani interes (K20). Važno je da se nastavnici jezika tijekom godine ili na kraju jedne godine dogovore sa školskom knjižničarkom oko lektira koje će se čitati tijekom sljedeće školske godine. To je stvar suradnje, jer s obzirom na broj učenika, broj knjiga u knjižnici nikada nije dovoljan zbog čega knjižničarka, a sa njome i nastavnici moraju naći način kako da svi učenici pročitaju knjige koje moraju pročitati.

Nažalost nastavnici često nisu svjesni na koji bi način trebali vidjeti školskog knjižničara, te ne vide koliko je on važan u radu i koliko je važna suradnja sa njima i bez pogovora podržavaju njihov rad aktivnosti i želje. Prema onome što oni sami kažu svi su uvijek i bez pogovora spremni na suradnju, međutim knjižničarke nisu uvijek takvog mišljenja. One kažu kako njihovi kolege vole surađivati i često im se obraćaju za pomoć, međutim ne uvijek i ne svi kolege. Kako je rekla ŠK1: „Neki da, neki ne. Oni koji ne podržavaju, sa njihovim učenicima ne radim ništa po uputi ravnateljice“. ŠK2 govori kako “Ponekad nisam zadovoljna sa kolegama...još uvijek se u knjižnici osjeća, ono da, ajmo to uvalit knjižničaru politika jer ljudi imaju za moj pojam potpuno poremećeni osjećaj da knjižničar ništa ne radi“. Ona govori kako shvaća da možda ima knjižničara koji ne obavljaju adekvatno svoj posao ali ona ne zna što bi prije krenula kako bi obavila sve što si je zadala. Ona najviše vremena ulaže upravo u rad s djecom kako bi im olakšala boravak u školi i učenje. Kod nastavnika se prema njoj još uvijek teško iskorjenjuje mišljenje da je knjižničar stari nastavnik koji čuči u knjižnici. ŠK3 kaže kako se nitko nikad nije bunio i kako svi ugodno surađuju i družu se. Ona osjeća pozitivnu atmosferu nastavnici rado dolaze k njoj u knjižnicu kad nešto trebaju.

Sve tri knjižničarke imaju podršku ravnatelja i kolega, kao i roditelja. Koji često kod ŠK2 znaju doći u knjižnicu popričati sa njom ili jednostavno vidjeti što ima u knjižnici, kako bi djecu još više zbližili sa knjigom. Naglašavaju kako su im ipak najvažnija djeca i njihova podrška jer one su tu kako bi njima prenijele sve znanje koje imaju.

„Najviše me podržavaju djeca. Djeca vole svaku promjenu ustaljenog ponašanja, a roditelji vole kad su djeca sretna i nauče nešto zanimljivo, ali čim posumnjaju da nešto nije u redu odmah će se žaliti. Budući da se nisu žalili pretpostavljam da se slažu. Mi smo ovdje zbog djece i činimo sve za njih, i roditelji su nekad mala zapreka u tome“ (ŠK1).

7.5.5. Predodžbe o tradiciji

U ovom ću poglavlju donijeti odgovore na pitanja Što je za vas tradicija? Mislite li da je tradicija važna? Gdje mislite da se treba promicati tradicija? Uz koje biste je predmete povezali? Kako biste uključili tradiciju u svojoj školi? Tko bi još trebao promicati tradiciju (nastavnici...)? Koriste i vaši suradnici tradiciju u poučavanju, kako?

Analizirajući ankete i intervjuve pokušati ću objasniti tradiciju na način na koji je vide moji kazivači. Kako sam već ranije spomenula postoje brojne definicije tradicije, a jedna od češćih je da je ona najvažnija determinanta identiteta. Pokušaji njenog definiranja nadilaze prostor, vrijeme i pojedince jer svatko je definira na svoj način, prema mojim kazivačima tradicija može biti nešto što su nam prenijeli naši preci, može biti nešto nastalo ne tako davno, a može se definirati kroz narode ili pojedince. Analiza je pokazala da većina mojih kazivača kaže kako je tradicija običaji, pjesme, izreke, nošnje, kulturno naslijeđe, znanje, vrijednosti ...

7.5.5.1. Tradicija kao naslijeđe i temelj društvenog razvoja

Tradicija kao naslijeđe koje može biti materijalno i duhovno „Tradicija je vrijedno naslijeđe, materijalno i duhovno, koje smo (ničim zaslužili) dobili od svojih predaka“ (K3) Ona je „Sve kulturno bogatstvo naših predaka“ (K4). Tradicija je većinom doživljavana kao naslijeđe koje su nam naši preci prenijeli jer su smatrali da je vrijedno čuvanja. Tradicija je svakako naslijeđe koje smo zaslužili. Jer unatoč tome na koji način se prema tradiciji ponašamo sad, ona je ostatak od prošlosti i ona je dio nas.

Tradicija kao temelj društvenog razvoja prema K7 ona je temelj osobnog i društvenog razvoja. Kako bismo bili to što jesmo bez tradicije? Bez vrijednosti, navika i običaja koji smo primili nakon generacija prenošenja? Naši su nam preci prenijeli i „Navike ponašanja (i sve vezano uz to) koje su karakteristične za neku grupu ljudi, a koje toj grupi daju okvir za pokušavanje, pa se zbog toga prenose iz generacije u generaciju“ (K17).

7.5.5.2. Tradicija kao običaji

Tradicija su običaji, usmena predaja i nematerijalna baština: „Tradicija su običaji (obitelji, promatrača, narodni)“ (K1) ili kako kaže K2 da je tradicija „Običaji, pjesme, izreke, nošnje“ pri čemu vidimo da kazivači vide tradiciju kao materijalnu i nematerijalnu baštinu, nešto što vrijedi i treba sačuvati dok K8 smatra kako je tradicija nematerijalna kulturna baština pomoću koje se formira identitet zajednice ili narod, a K27 se slaže sa time jer kaže kako je „Tradicija (je) očuvanje prošlosti, štih narodnog identiteta“. Jedna je kazivačica rekla: „Tradicija je za mene skup svih običaja, vrijednosti, navika, oblici druženja, prenošenja

vrijednosti koje nam obogaćuju život“ (K6) čime je zapravo rekla da su tradicija običaji, vrijednosti, navike, događaji i predmeti koji nas označuju i kojima se određujemo i stvaramo sebe i svoj identitet kroz identifikaciju sa prošlošću ili stvaranjem vlastitih vrijednosti koje nam uljepšavaju život. Isto je mišljenje potvrdio i K5 koji kaže da je tradicija sve „Vrijednosti naroda koje su utkane kako u svakodnevni život tako i kroz sve grane, znanstvene, sportske...“. O tradiciji u svakom aspektu i sastavnom djelu našeg života svoje je stavove iznijela i ŠK1 koja kaže: „Tradicija je sastavni dio našeg svakodnevnog života u svim porama našeg društva. U svakom učeniku i djelatniku škole i ne može se izbjeći ni da želimo. Tradicija je i bonton koji radim s djecom i ručni rad koji znam raditi s njima (i pisma, kao i glagoljica)“. Dok ŠK3 naglašava kako je za nju tradicija njena domovina i prošlost, ono najbolje iz prošlosti što postoji. Prema njoj tradicija nas obilježava i razlikuje od drugih kroz ono što čuvamo i njegujemo. „Tradicija su slike...najbolje što su ljudi napravili. To je naša kulturna baština, naša arhitektura, naši književni tekstovi i naša književnost, likovna i glazbena umjetnost“ (ŠK3).

7.5.5.3. Tradicija kroz vrijeme i prostor

Tradicija je vremenski određena: „Ono što postoji od davnina“ (K23), iako nekad ne možemo dokazati koliko dugo neka tradicija postoji, ona je tradicija ako se primjenjuje kroz nekoliko generacija, te ako je ušla u socijalni i kulturni kontekst kao tradicija. Postoje stare tradicije koje nisu ukorijenjene u narodima i malo ljudi zna za njih, dok s druge strane postoje mlade tradicije, koje postoje tek nekoliko godina, ali većina pojedinaca zna za nju. Znači li to da je tradicija koja postoji od davnina manje vrijedna od one koje postoji tijekom kraćeg vremenskog perioda? Svi kazivači naglašavaju kako je tradicija zapravo čuvanje onoga što je bilo prije nas. Čuvanje i vrednovanje korijena, kulture, običaja i jezika (K33) kroz usmenu predaju znanja i običaja, koju treba što aktivnije promovirati u kulturi i ljudima (R1) jer ako prestanemo razmišljati o prošlosti i orijentirati se na nju, što to govori o našoj budućnosti? Što će od nje biti? Misao koja govori o tradiciji koja mora nastaviti postojati kaže da ona: „Skup običaja koja nas određuje u sadašnjosti koju treba njegovati i čuvati, nikako zaboraviti“ (K15).

Iako ih se većina orijentirala na vremensku dimenziju očuvanja prošlosti, neku smatraju kako je prostorna dimenzija važnija, pa tako kažu kako je tradicija „Kulturna baština našeg kraja (odjeća, obuća, glazba)“ (K21) pri čemu se naglašava kako to nije tradicija koja pripada svima već onima koji se nazivaju stanovnicima i nasljednicima pojedinaca koji su obitavali na nekom području. S ovom se prostornom tvrdnjom slaže još jedan kazivač koji kaže kako je

tradicija: „Kulturne aktivnosti i tekovine ljudi s određenog područja (geografskog) na različitim poljima ljudske djelatnosti“ (K28) pri čemu on govori kako je tradicija ograničena na geografski prostor. Ona ima imaginarne fiksne granice unutar kojih se razvija.

7.5.5.4. Tradicija i tradicijski običaji

Prema ŠK2 možemo razlikovati tradiciju i tradicijske običaje. Pri čemu ona daje primjere i govori kako je tradicija i pečenje purice za Božić, dok su tradicijski običaji, običaji koji žive u narodu. Na primjer običaji vezani za kalendar kao što je Martinje – govori kako su učenicima pokušavali približiti te običaje (knjižničarka je u svojoj školi provodila projekt obilježavanja hrvatskih tradicijskih običaja), tako što bi im ispričali kako su se običaji pojavili u narodu, te zaživjeli dovoljno jako da se slave i danas. U Martinju je bila važna loza, ali ne kako bi se pojedinci zbog nje napili, već kako bi se promovirala kultura loze i njen uzgoj, kako bi se učenicima pokazalo da su od toga njihovi preci živjeti, loza je bila njihova karta za opstanak. Osim Martinja obilježavali su i životne običaje, kao što su svadbeni običaji od kojih su napravili predstavu koju su izvodili diljem Hrvatske, te čak i na televiziji. Radili su i tradicijske običaje u gradu jer oni postoje iako su većinom običaji koji se u gradu održavaju vezani uz ruralnu sredinu. Projekt se sastojao od istraživanja Zrinjevačke promenade – djela zelene potkove i kako su se tamo održavala natjecanja – limene glazbe, te kako su se dame oblačile, kako je promenade služila da bi se ljudi družili, onda do Gradske Kavane i načina oblačenja dama u Zagrebu...sve su to teme koje su učenicima bile iznimno zanimljive i kroz koje su učili svoju tradiciju.

7.5.5.5. Važnost tradicije

Većina kazivača smatra kako je tradicija jako važna u životu svakog pojedinca, jer ona obogaćuje duh naroda, obitelji i društva, ona je prema njima najvažnije što imamo iz prošlosti (K15), te zalag očuvanja identiteta i budućnosti (K18). Ona nas uči razlici između dobra i zla (K2). Prema K6 tradicija obogaćuje i oplemenjuje naš svakodnevni život, povezuje ljude i obitelji i približava nas temeljnim vrijednostima. Ona nas međusobno povezuje (K12) i nju treba čuvati, jer „čuvanjem tradicije čuvamo svijest o pripadnosti narodu, a uz obitelj narod je temelj postojanja društva“ (K19). Samo je jedan kazivač izjavio kako tradicija nije važna koliko joj se pridaje važnosti, jer smatra kako je potrebna redukcija, zbog mnoštva štetnih vjerovanja (K14). Postoje brojna štetna vjerovanja koja se danas možda ne bi trebala poštovati, ali u globalu pojedinci biraju običaje i vrijednosti koji su prihvatljivi u zajednici. Mogu se nadovezati na mišljenje K17 koja naglašava kako unatoč važnosti tradicije važno je

također razmišljati o mjeri. O tome da se ona slijedi u razumnoj mjeri u skladu sa vremenom, na fleksibilan, a ne rigidan način.

7.5.5.6. Tradicija u školi

Kako se ovaj rad bazira na tradiciji u školi važno je vidjeti na koji način kazivači doživljavaju tradiciju unutar te ustanove, te sa kojim bi je predmetima u programu škole povezali. Ovo je jedno od pitanja koje sam pitala samo knjižničarke i njihovi su odgovori iako različiti bili iznimno slični. ŠK1 je rekla kako bi se tradicija mogla povezati sa materinim jezikom, kao i stranim jezicima i kulturama drugih naroda, sa geografijom, povijesti, prirodom, matematikom, fizikom, tehničkim, likovnim, glazbenim i tjelesnim. Ona naglašava kako se tradicija uglavnom može utkati u bilo koje predmet ako pojedinac to želi. ŠK2 govori kako tradiciju treba povezivati sa životom, ona govori kako je tradicija dio života i svaki čovjek koji pripada određenoj sredini u sebi nosi jedno mjesto za tradiciju. Prema njoj svi smo potekli od neke tradicije, a ona je svoju tradiciju učila od svoje bake, a njena baka je svoju tradiciju također učila od svoje bake. ŠK3 kaže kako je tradicija protkana kroz sve predmete, pogotovo hrvatski, likovni, glazbenu umjetnost. Tradicija stalno postoji, na primjer u izletima, ŠK3 često učenike vodi na izlete kako bi im približila njihovu tradiciju. Tada, ona sa njima pokušava izraditi neke predmete kako bi bolje upamtili gdje su bili i što su radili.

Tradicijska se na različite načine može uključiti u sve aspekte života, a u školama posebno kroz različite tematske aktivnosti. Mogu se organizirati razni sajmovi, razgovori i prezentacije, kao i predavanja stručnjaka i posjeti muzejima (K1). Naravno, kao što je K2 naglasio tradicija je već uključena u rad škole kroz nastavni plan i program i izvannastavne aktivnosti, a osim toga ona se može uključiti kroz folklor, terensku nastavu, izložbe, kao i smotre (K3). Tradicija se promovira narodnim plesovima (K4), izložbama i čitanjima, kao i odlascima u kulturne ustanove po gradu ili šire (K5). U školskim bi se knjižnicama mogle održavati razne manifestacije i gostovanja raznih pisaca, kao i radionice (na primjer predstavljanje obiteljske tradicije nekog djeteta cijelom razredu (K12)) i slobodne aktivnosti kroz koje se predlaže izrada tradicijskih predmeta (K22), te predmeta sa motivima narodnih nošnji (K24). Tradicija je često u rad škole uključena u zadruge pa je takav slučaj i u školama u kojima sam boravila na terenskom radu. Kazivači su izjavili kako se na zadruzi rade predmeti sa motivima narodnih nošnji, te se istražuje tradicija kraja u kojem se škola nalazi. Također se istražuje i školstvo nekad i organiziraju se projekti, te čitaju tekstovi u kojima se govori o tradiciji (K27). Trebali bi je promovirati svi nastavnici i stručni tim (R2) zbog njene važnosti u svakodnevnom životu učenika kao i u razvijanju opće kulture učenika i njihovom

cjeloživotnom obrazovanju. U školama u kojima sam radila većina učitelja koristi tradiciju kroz suradnju ili samostalni rad tijekom cijele godine jer kroz primjere učenicima mogu prenijeti znanje koje oni mogu lakše povezati sa svojim pojedinačnim životima.

7.5.6. Tradicija u knjižnici

U ovom sam poglavlju htjela prikazati na koji način suradnici školskog knjižničara vide tradiciju u školi. Misle si da se ona u školi može primjenjivati, te na koji način. Također htjela sam vidjeti sudjeluju li oni sa školskim knjižničarima u provođenju aktivnosti, te na koji način, te kako bi uklopili tradiciju u predmete koje oni predaju. Htjela sam vidjeti misle li oni zapravo da tradicija u knjižnici može pronaći svoje mjesto?

Mislite li da tradiciju treba primjenjivati u knjižnici? Pružate li podršku knjižničaru u svojoj školi pri promicanju tradicije/održavanju aktivnosti? Mislite li da knjižničar treba promicati tradiciju? Mislite li da tradiciju možete uključiti u svoj predmet pri suradnji sa školskim knjižničarom? Suradujete li pri korištenju tradicije?

Tradiciju treba primjenjivati u knjižnici jer je ona mjesto od kojeg očekujemo da ćemo moći nabaviti najnoviju literaturu, knjigu koja nas zanima ili lekturu, a vezano uz tradiciju u njoj je važno da postoji fond tradicijskih izdanja, radionica i projekata (K3), kako bi učenici mogli prošiti svoje vidike i vrednovati tradiciju, te na taj način izgraditi veze sa prošlošću (K5). Također kroz svu literaturu koju knjižnica posjeduje mogu se provesti brojna istraživanja o tradicijskoj kulturi (K7), mogu se organizirati radionice (K8) kroz čitanja tradicionalnih bajki ili radionica na temu tradicije – narodni vez (K12), kao i izložbe kroz koje se povezuju prošlost i sadašnjost (K16). Tradicija čitanja važna je za učenike, kako bi im pomogla u formiranju opće kulture (K10), pogotovo ako proučavaju književna djela u kojima je tradicija zastupljena, kao što su na primjer djela koja govore o zavičaju u kojem žive (K9) ili o običajima njihovih predaka (K11).

Tradiciju treba primjenjivati u školskoj knjižnici jer je školska knjižnica sveprisutna u svakodnevnom životu učenika. U knjižnicama učenici nalaze oazu mira, u kojoj mogu pronaći savjet i tražiti pomoć što temeljnim na pročitaj literaturi i svom vlastitom mišljenju o školskoj knjižnici. Knjižnica promovira cjeloživotno učenje, čitanje, kao i informacijsku pismenost. Ona je pravo mjesto na kojem tradicija može naći svoje mjesto kako bi lakše došla do umova i srca učenika. K6 kaže: „Tradiciju treba primjenjivati u knjižnici jer je knjižnica sveprisutna u gotovo svim gradovima ... ona je mjesto susreta ljudi i odmak od užurbane svakodnevice koja se odmiče od tradicije“. Važno je da djeca uče „kroz čitanje i radionice jer „na mladima svijet

ostaje““ (K2). Učenici su uvijek puni ideja, a pojmove koji su im zanimljivi upijaju kao spužve, stoga je važno u odgojno-obrazovnim ustanovama sa djecom ponoviti, te primjenjivati tradicijske elemente, kao što je književnost, te uporabni predmeti, kako bi oni rano uočili važnost toga (K1). Oni moraju biti svjesni kulturnog, te književnog blaga svog naroda, te ih zbog toga treba učiti iščitavanju i čuvanju pisane i nepisane tradicije (K18). Iako u knjigama piše mnoštvo podataka učenike treba uputiti na te knjige kako bi znali pronaći nešto o tradiciji što bi ih moglo zanimati (K22), a osim upućivanja na knjige treba im govoriti o kulturi i tradiciji, kako se tradicija ne bi zaboravila (K23).

Ravnatelj u sve 3 knjižnice podržavaju knjižničare u promicanju tradicije i održavanju raznih aktivnosti u knjižnici na način da u jednoj od škola ravnateljica svakodnevno provodi sastanke sa cijelim stručnim timom uključujući i školsku knjižničarku prilikom kojeg odobrava aktivnosti koje knjižničarka tijekom tog tjedna želi provoditi u školskoj knjižnici. U drugoj školi sama mi je knjižničarka rekla kako ravnatelj želi da škola bude što uspješnija zbog čega je iznimno podržava u njenim aktivnostima pogotovo onima koje stavljaju školu na kartu, kao što je na primjer provođenje projekta održava tradicijskih godišnjih običajima, sa kojim je škola nastupala diljem Hrvatske, pa i u televizijskim emisijama. U trećoj je školi ravnatelj u anketi naglasio kako podržava knjižničarku u svim aktivnostima koje ona odluči provesti, ali nije rekao o kojim se točno aktivnostima radi. U ovom sam se poglavlju koncentrirala na suradnju knjižničara sa nastavnicima, kako bih vidjela koliko često oni rade na tradiciji u knjižnici, te na čemu rade. Tradicija se u knjižnici može primjenjivati tijekom održavanja mnoštva predmeta, od kojih se u većini ona može primjenjivati tijekom satova hrvatskog jezika, prirode i društva, glazbene i likovne kulture, kao i sata razrednika (K22). Većina kazivača govori kako se tradicija uvijek može i uključuje u njihov predmet, te često pri tome surađuju sa knjižničarom. Tradicija se uključuje kroz organiziranje sajмова, razgovorima i prezentacijama, predavanjima stručnjaka i posjetima muzejima (K2). K3 govori „Moj predmet se temelji na tradiciji i bio bi potpuni promašaj isključiti ju iz nastave. Knjižničar mi je uvijek na raspolaganju za pomoć“ pri čemu K3 pomoć traži na različite načine, a knjižničar može pomoći nastavniku pronaći literaturu za neku temu, osigurati prostor ili materijale kako bi mogli u suradnji održati radionicu što nastavnici često koriste, a i knjižničarke su kroz svoja kazivanja rekle kako često imaju priliku raditi sa nastavnicima, češće sa onima sa kojima su u boljim odnosima ili onima koji predaju predmete koji su njima bliži poput jezika (na primjer odlaze na satove lektira, pripremaju materijale za nastavnike, sudjeluju u aktivnostima obrade lektire, pozivanja autora u škole, gledanja filmova prema knjigama ili

izrađivanja plakata ili predmeta vezanih uz određene dane). Knjižničari mogu pomoći sa nabavom različitih zapisa kao što su digitalni zapisi običaja koje bi učenici mogli izvoditi (K9), kao i prijevode raznih knjiga ili knjige o tradicijama drugih naroda (K13) ili povijesti sporta (K16). Knjižničari sudjeluju sa nastavnicima i stručnim suradnicima tijekom izvođenja raznih grupnih aktivnosti sa učenicima ili različitih izvannastavnih aktivnosti (K6). Knjižničari i nastavnici zajedno održavaju i izvanučioničku nastavu (K20), mogu provoditi istraživanja, te pomagati učenicima u istraživanju.

Osim ranije navedenih podataka koje sam prikupila u anketama, u ovom sam poglavlju samo jedno pitanje namijenila knjižničarkama pa su mi one kroz intervju dale neke informacije o suradnji. Knjižničarke u projektima surađuju sa različitim nastavnicima (ŠK1). ŠK2 kaže kako često surađuje sa kolegama jer smatra kako je učenicima neke stvari lakše shvatiti ako vide primjere a ne iz udžbenika. Vodi učenike po gradu, na Interliber...naravno sve je u suradnji sa nastavnicima i u okviru projekata, ali tako rad sa djecom bude sveobuhvatniji, te oni ne pamte samo činjenice, već aktivno sudjeluju u stvaranju svog znanja. ŠK3 također često surađuje sa nastavnicima, a sljedeće godine planira daljnje projekte. Ona često radi na raznim posterima i projektima s kojima surađuje sa ostalim učiteljima koji su uvijek zainteresirani za ono što ona radi u knjižnici. U ovom sam poglavlju htjela reći samo surađuju li knjižničarke sa svojim suradnicima, dok ću konkretne aktivnosti i projekte detaljnije pojasniti u poglavlju koje je predodređeno samo njima.

7.5.7. Povezanost knjižničara sa tradicijom

U ovom sam poglavlju pokušala dati odgovore na sljedeća pitanja kroz komentare mojih kazivača: Mislite li da je širenje tradicije dio vašeg posla? Na koji način dijelite tradiciju? Kako učenici reagiraju na tradiciju? Mislite li da kao knjižničar morate biti informator?

Svi kazivači su mi rekli kako smatraju tradiciju iznimno važnom u svakodnevnom životu, kao i životu škole. Tradicija nije nešto o čemu svjesno promišljamo tijekom svog dana, ali ona je uvijek negdje oko nas. Sve je na neki način određeno našom prošlošću i vrijednostima koje smo naslijedili. Sve knjižničarke su na pitanje misle li da je širenje tradicije dio vašeg posla, odgovorile potvrdno. ŠK1 je rekla kako misli da je širenje tradicije dio svačijeg posla. Dok je ŠK2 rekla kako je u poslu knjižničara sve na neki način dio posla: „ono što djeci proširuje vidike i u smislu stjecanja znanja, ali i u smislu upoznavanja vlastite tradicije. U smislu, pa čak svakodnevnog života i običnih životnih iskustava jer biti knjižničar to ustvari nije posao“,

ona govori kako ona širi tradiciju i izvan knjižnice, sretna je sa onime što radi i kako radi i pokušava to proširiti izvan granica svog posla. Kao aktivna autorica za časopis *Meridijan* ŠK2 redovito piše članke kojima promovira razne tradicijske vrijednosti i običaje, kao i jezik kojim se prije pričalo što je učenicima iznimno zanimljivo. Ona piše članke o Zagrebačkoj zelenoj potkovi i kako je ona tradicijski bila važna za grad Zagreb, piše o tome kako su stari Zagrepčani odlazili na špicu i sređivali se kako bi šetali centrom grada. Kao rođena Zagrepčanka voli grad i njegovu povijest, što pokušava približiti djeci, tako da ih vodi u grad u kazalište, u šetnju Zelenom potkovom, gdje im onda priča o prošlosti i izgledu Zagreba u ranijim vremenima. ŠK3 govori kako je njoj širenje tradicije: „...dio posla, to je meni ljubav, to je meni želja, to je meni konstantno u mojim mislima i mojem radu. Mislim da je to nužno i stvarno i svakodnevno“. Nažalost tijekom boravka na terenu nisam imala priliku prisustvovati aktivnostima koje provode knjižničarke.

Knjižničarke na brojne načine pokušavaju prenijeti svoje poznavanje tradicije učenicima i upoznati ih sa tradicijom, najčešće kroz radionice i razgovore (ŠK1). ŠK2 kaže kako u školskoj knjižnici nije uvijek najvažnije učenje, točnije, nije samo sebi svrha i ona svojim učenicima na različite načine pokušava približiti informacije koje će im u životu možda biti korisne. Ona koristi različite načine prenošenja tradicije:

„Kroz zabavu, djeci je sve igra. Ja kad čitam priče, ja se s njima igram i zato nastojim biti duhovita, nešto što je njima smiješno i čemu se oni nasmiju i čemu oni meni onda uzvrate nekim štosom, to im lakše sjedne, lakše to prihvaćaju. Pa onda koristim svoje vlastito životno iskustvo i neka znanja i spoznaje da im to približim, kroz šalu, igru“ (ŠK2).

ŠK3 učenicima čita *Šumu Striborovu* Ivane Brlić Mažuranić, u kojoj izvodi razne glasove i priča im o tradicionalnim predajama i bajkama koje su se pričale na našim prostorima. Također govori kako je djeci jako zanimljivo kada im priča na kajkavskom ili kada zajedno gledaju filmove poput „Tko pjeva zlo ne misli“ kroz koji im ona pokušava prikazati kako je prije život izgledao, kako je izgledao Zagreb i kako se pričalo. Budući da je osim knjižničara i fonetičar ŠK2 sa učenicima obožava održavati radionice koje imaju veze sa jezikom, tako često uzima Agramer (Rječnik njemačkih riječi u zagrebačkom govoru), te učenicima čita riječi iz njega i oni zajedno raspravljaju o čemu se radi, njima je zabavno, a usput nauče nešto o prošlosti, o germanizmima, kao i o tome zašto su germanizmi toliki veliki dio hrvatskog jezika. ŠK3 sa učenicima često radi na različitim tradicijskim projektima i radionicama, uvela

je i svakodnevni bonton kojeg se učenici moraju pridržavati u školi i školskoj knjižnici, a koji je dio tradicije. Ovdje sam samo htjela spomenuti kako knjižničarke povezuju tradiciju sa školskom knjižnicom, a kasnije ću pod naslovom projekti detaljno objasniti na koji način i u kojim prilikama sa učenicima provode navedene projekte.

Kako kaže ŠK1:

„Učenici jako vole odmak od onog što je ustaljeno i svakodnevno. Svaka se radionica može napraviti da im bude dosadna ili zanimljiva. Ja uvijek pokušavam napraviti radionicu njima zanimljivu. Uglavnom reagiraju pozitivno, tu i tamo se nađe koji učenik kojeg tema ne zanima, ali ga atmosfera uvijek ponese. Ma koliko im tema bila nezanimljiva načinom ih uspijem pridobiti, za sada“(ŠK1).

Tako je i pri prenošenju tradicije, jer sve što je novo i drugačije učenicima je zanimljivo. Sa ovime se slaže i ŠK3 koja kaže kako učenici ne vole štreberski pristup nego vole aktivnosti, vole to raditi, vole čuti nove i zanimljive informacije, koje kasnije mogu sami još detaljnije istraživati.

Osnovna uloga knjižničara tradicijski je bila ona informatora. On je u knjižnici bio „baza podataka“, mogao je naći knjigu na polici, mogao je naći knjigu samo na temelju imena nje same ili imena autora. Preporučio je knjigu, ako smo znali što želimo, ali nismo znali gdje bismo to pronašli. Mnogo poslova koje danas obavlja računalo ranije je knjižničar obavljao sam. Svaki bi knjižničar trebao biti informator, a knjižničarka ŠK1 kaže da je ona informator, zato što mora, jer je jedina u knjižnici. Da ih ima više pristala bi na podjelu uloga pri čemu bi nekom pripala uloga informatora, koju ne bi svi morali nositi. ŠK2 u potpunosti preuzima ulogu informatora, ona smatra kako je ta uloga najvažnija uloga knjižničara u knjižnici. Jer učenici, iako često dolaze posuditi lektiru, još češće dolaze jer moraju pisati referate. Oni uz pomoć knjižničara traže potrebnu literaturu za takve radove. Tada ŠK2 postaje osoba koja učenicima otvara vrata knjižnice kako bi im pomogla u stjecanju znanja i informacija na dva načina: prvo ona svojim znanjem pokušava pomoći učenicima, a ako ne uspije, pomaže mu u spoznavanju kako doći do informacije, jer naravno nitko ne može znati sve informacije, zato postoji pohrana istih.

Školski knjižničar ima brojne uloge i djelatnosti. Neke koje mora zadovoljiti su odgojno-obrazovna djelatnost, stručna djelatnost i kulturno javna djelatnost. Kroz odgojno-obrazovnu djelatnost u knjižnici školske knjižničarke koriste tradiciju kroz mnoge aktivnosti i projekte

(on održavaju izrađivanje tradicijskih predmeta, ukrasa za bor, bookmarka, izrada izuma naših poznatih znanstvenika kao što su Nikola Tesla i Faust Vrančić, one se bave projektima poput izvođenja godišnjih i životnih običaja, te čitanja narodnih bajki) u kojima učenici uživaju jer su odmak od svakodnevice. Osim odgojno-obrazovne djelatnosti, kroz stručnu djelatnost knjižničar nabavlja tradicijsku literaturu za knjižnicu, kao što su knjige o raznim narodima, o našem narodu i prošlosti, o tradicijskim plesovima i pjesmama, te odjeći. Sve su to knjige koje učenici mogu posuditi ako ih zanima neki aspekt njihove tradicije, a školski je knjižničar tu da ih potakne na čitanje. Kroz kulturno javnu djelatnost knjižničar može pozvati razne autore i izvođače u knjižnicu. Autore bajki ili knjiga o tradicijskim običajima, plesovima, a izvođači mogu izvoditi folklorne plesove ili napjeve.

Školska je knjižnica otvorena za sve mogućnosti suradnje i uključivanja tradicije u rad, samo ako ima volje i želje.

7.5.8. Predstavljanje i izvedba u školskoj knjižnici

Prema folkloristima svako kreiranje vlastitog života je izvedba, tako da sam i ja došla ideju da knjižničarke u svojim prostorima, svojim školskim knjižnicama izvede „ulogu školskog knjižničara“, kako bi Goffman rekao oni igraju određenu ulogu: „Knjižničar se pojavljuje u ulozi osobe koja će prirediti, slikovito rečeno *pozornicu na kojoj će se učenje odvijati*“ (Kovačević, Lasić-Lazić, Lovrinčević 2004:149). Knjižničar je osoba koja učenicima približava različite vrste znanja na svoj način. One su tijekom školovanja naučile što to znači biti knjižničar i kako biti knjižničar i one predstavljaju tu ulogu pred pojedincima. Mi tijekom svog života prolazimo kroz različite situacije, te kroz te situacije učimo na primjerima koje prolazimo i na temelju toga formiramo svoje ponašanje.

U interakciji sa drugim pojedincima (učenicima, učiteljima, roditeljima) knjižničarke se predstavljaju u najboljem svjetlu, te one žele da ih druge osobe vide na način na koji su se predstavile. Školske knjižničarke rade sa djecom i roditeljima, te one zbog toga uvijek moraju biti pažljive, jer čak i ako dođu u neku vrstu sukoba sa djetetom, te se pri tome umiješa i roditelj, teško je roditelju pokazati da njegovo dijete nije u pravu. Zbog čega one uvijek trebaju biti najbolja verzija sebe i ne mogu imati „loš dan“, već kada im je takav dan i dalje moraju biti sabrane i održavati poslovnu distancu. Prvi dojam o osobi stječemo na temelju viđenog, tada već počinjemo stvarati svoje mišljenje i definirati situacije. Pri tome pojedinac pokušava kontrolirati situaciju nošenjem različitih maski pomoću kojih određuje sebe. Žene sa kojima sam ja radila nose masku školskih knjižničarki, ali to više nije samo kako se one

opisuju, već što one jesu. One su školske knjižničarke. To je ono što one žele biti i što jesu. Kako je jedna od mojih kazivačica rekla, ona nije knjižničarka samo u toj knjižnici, ona je knjižničarka uvijek (ŠK2), u svom privatnom životu ili na ulici. Kada uđe u knjižaru i vidi dijete kako bira knjige, njen će instinkt biti prići tom djetetu i pomoći mu izabrati knjigu, iako knjižara nije njena originalna „pozornica“. Ali osim maske biti školski knjižničar je i fasada, kako kaže Goffman fasada je opća slika činjenica o nama. I kada postanemo netko, na primjer školski knjižničar, mi preuzimamo unaprijed određenu „fasadu“ za sebe i to postaje naša uloga.

Tijekom studiranja sam slušala kako je školski knjižničar osoba koja čita, koja obožava knjige, koja voli tišinu, nosi naočale i stroga je. Sve, ili barem dio tih komentara mogu pronaći u svojim kazivačicama, ali i u sebi. Znači li to da sam već počela preuzimati fasadu svoje buduće uloge? Mislim da nije stvar samo u tome, nego više u činjenici da ja želim biti školski knjižničar i zato se predstavljam tako. Ispunjavam stereotipe o školskom knjižničaru koji svi očekuju, tako što to činim svojom ulogom „...kultura je i način mišljenja i način ponašanja, akcija. Čini se da se kulture bitno razlikuju ne samo time kako ljudi rade i žive, nego i time kako misle o sebi i kako se ponašaju, odnosno onime što se događa u raskoraku između njihova mišljenja i ponašanja“ (Rihtman-Auguštin 1984:13).

Knjižničarke biraju koje se će običaje izdvojiti kako bi se njima pozabavile (na primjer biraju motiv svadbe pomoću kojeg će djeci približiti tradicijske običaje, ali ne uzimaju sve običaje iz kulture, već selektivno odabiru svadbu) i na taj ih način približavaju sadašnjosti. Biraju elemente iz prošlosti koje će ponovno izvesti u sadašnjosti kako bi je prikazali publici i tijekom toga naučile učenike. Na primjer ŠK2 provodi projekt izvođenja tradicijskih godišnjih običaja, te djeca nauče dijaloge na dijalektu, te na pozornici izvode zaruke i svadbu kroz glumu.

One se bave izumom tradicije, jer uzimaju nešto što je bilo, te to mijenjaju i prilagođavaju kako bi im odgovaralo u sadašnjosti za njihove interese. To jest za interese učenika. Tradicije koje one stvaraju postaju projekti, koji onda traju dugi niz godina i za koje škola može reći da je to njihova „tradicija“, izvođenje zagorske svadbe svake godine na priredbi, ili izrada tradicionalnih predmeta svake godine za sajam. Knjižničarke uzimaju tradiciju i sa njom stvaraju nove tradicije koje su vrijedne njihovoj školi i njihovim učenicima. ŠK2 kroz provođenje projekta godišnjih običaja u svojoj školi uključuje nastavnike i učenike, oni se uključuju u priredbu i sljedećih godina žele sudjelovati jer je izvođenje običaja postalo

značajno za školu i zanimljivo je svima koji u tome sudjeluju. Osim toga, tradicijski predmeti koje ŠK2 i ŠK3 izrađuju kako bi ih prodale na sajmovima (kao što su ukrasi za bor, satovi ukrašeni glagoljičkim pismom) učenicima pokazuju kako su se prije izrađivali ukrasi za bor, kad se kuglice nisu mogle kupiti, od komada drva ili voća, te kako treba cijeliti ono što imamo.

„Ljubav prema radu u knjižnici najvažniji je element u njenom razvoju; stručni ljudi koji poletno obavljaju svoj posao, koji vole knjigu i djecu, koji obavljaju raznovrsne pedagoške zadatke u radu s knjigom, znatno će pridonijeti da knjižnice postanu bitan činitelj u modernizaciji nastave i da značajno utječu na odgoj i obrazovanje učenika“ (Blažeković, Furlan 1993:7)

Ni jedna od knjižničarki ne bi toliko truda ulagala u svoje projekte i aktivnosti da ne voli to što radi. Da djeca za njih nisu najvažniji dio obrazovanja, i to ne samo da im prenesu puke činjenice, već da im prenesu znanje koje će trajati kad njih više ne bude. Kroz predstavljanje i izvedbe školske knjižničarke u svojim učenicima bude znatiželju. Oni žele sudjelovati u aktivnostima koje su one smislile jer su im zanimljive i jer su značajne u njihovoj školi. Kad učenici završe osnovnu školu i dalje se priča o projektima u kojima su sudjelovali jer knjižničarke potiču projekte i dalje i upoznaju nove učenike s njima.

7.5.9. Knjižničarke i informacijsko-komunikacijska tehnologija

U ovom sam poglavlju htjela vidjeti na koji način u današnjem globalnom svijetu povezanosti i informacija koje su dostupne na svakom koraku preko informacijsko-komunikacijske tehnologije knjižničarke vide svoje knjižnice. Zanima me kako se one prilagođavaju korištenju tehnologije, te nude li uopće mogućnost korištenja internetskih usluga svojim učenicima. Ovo sam poglavlje pokrila pitanjima Mislite li da je školska knjižnica medijski centar škole? Mislite li da je školska knjižnica informacijski centar škole? Potičete li korištenje informacijsko-komunikacijske tehnologije u knjižnici? Nudite li mogućnost korištenja e-lektira (Carnet)? Potičete li mogućnost korištenja tehnologije? Ima li vaša knjižnica virtualne stranice, što se na njima može naći? Smatrate li da je promocija pomoću internetskih stranica, društvenih mreža dobra za školu, zašto? Mislite li da bi komunikacija sa učenicima bila lakše preko programa e-učenja?

Iako sam u literaturi više puta naišla na definicije koje knjižnice definiraju kao medijski centar škole knjižničarke smatraju kako je knjižnica knjižni centar škole, ona je informacijski centar koliko može biti, ali u prostorijama informatike se može saznati koliko i u knjižnici

(ŠK1). ŠK3 kaže kako je knjižnica malo i toplo središte, ali nikako medijski. Isto tako su rekli i da knjižnica nije informacijski centar škole.

Tijekom boravka u knjižnicama primijetila sam da ni jedna knjižnica nema uvjete za poučavanje djece korištenju informacijsko-komunikacijske tehnologije kako bi adekvatno savladali informacijsku pismenost. „Računalo u nastavi još uvijek je u našim uvjetima rada samo teorija u mnogim školama i školskim knjižnicama“ (Lovrinčević, Kovačević, Lasić-Lazić, Banek Zorica 2005: 159). ŠK1 govori kako učenici u knjižnici mogu koristiti telefon ako im je nužno potreban, ili radio. Ona potiče korištenje lisnatih knjiga i enciklopedija koliko god to bilo tradicionalno. ŠK2 pokušava učenicima pokazati bar dio rada na računalu koristeći računalo na kojem vodi knjižnicu

„Sada smo to kako se tehnologija razvija naravno i proširili pa se mogu informacije naći i na internetskim portalima koji su sigurni i provjereni, ali ja uvijek iskoristim priliku i djecu učim: ti sad otvoriš Google i „uguglaš“ u stranicu tobolčari i ti ćeš dobiti relativno adekvatnu informaciju, ali prvo te su informacije neselektirane i ti kao dijete ne možeš ocijeniti što je točno, a što nije“ (ŠK2).

Dok ŠK3 govori kako nema tih mogućnosti, kaže kako je imala računalo koje su učenici mogli koristiti međutim, ona nije mogla kontrolirati što oni rade na tom računalu. Zbog toga je na računalu bilo neprimjerenog sadržaja, te ga je odlučila ukloniti iz knjižnice, ali im uvijek dopušta da na njenom računalu nešto provjere ili nauče, ako je hitno ili kako bi savladali neke osnove znanja (na primjer pretraživanja online kataloga gradske knjižnice). Također ona je naglasila kako nije baš informatički pismena, a i rado malo tehnologiju drži na distanci jer primjećuje kako je zbog tehnologije komunikacija među djecom u sve gorem stanju.

Sve tri knjižničarke nude mogućnost korištenja e-knjige putem Carneta, međutim govore kako nema previše interesa. Učenici će i radije podići fizički primjerak knjige nego čitati elektronsku verziju. ŠK1 kaže

“Nudimo tu mogućnost, ali može se čitati isključivo na računalu i nema dovoljno naslova. Većina lektirnih naslova koje naši učenici čitaju nema na e-lektiri, pa od toga nema puno koristi. Možda je sada bolje, međutim u početku kada su vidjeli da nema skoro ničega djeca su odustala od toga“ (ŠK1).

Naravno ova zbirka knjiga je zamišljena kako bi olakšala činjenicu što nikad nema dovoljno primjeraka, međutim to ne pomaže kada nisu digitalizirane knjige koje učenici čitaju za

lektiru. Naime Carnet je digitalizirao knjige čija su autorska prava istekla ili su imali dopuštenje, što se sa novijim naslovima ne može (autorsko pravo vrijedi do smrti autora i još 80 godina nakon toga). ŠK2 pak kaže da iako je škola uzela e-lektiru misli kako da nije problem ni elektronička ni fizička knjiga, već činjenica što djeca ne žele čitati nego redovito na Internetu pokušavaju pronaći sadržaje knjiga kako bi si olakšali posao „Oni bi iz lektire htjeli da im sve gotovo padne s nema i da ne moraju to čitati. I zato ja uvijek govorim: Gle, možeš ti si pomoć i sa elektroničkom knjigom i sa internetskim lektirama i sve ako je to sa nekih portala koji su koliko toliko provjereni, ali nemoj da ti to bude zamjena za čitanje knjige, tako to ne ide“. Poanta čitanja lektire je u tome da stekneš naviku čitanja, da to što pročitaš možeš, u skladu sa svojom dobi analizirati, razumjeti, ali prvenstveno, jer za moj pojam to je naglasak na umjetničkoj književnosti, prvenstveno doživjeti, a to je ono što učenici ne razumiju pokušavajući naći lakše rješenje (ŠK2). ŠK3 je rekla kako nude tu mogućnost i djeca mogu pročitati knjigu preko Carneta ako je slučajno ne mogu pronaći u knjižnici.

Sve tri knjižnice imaju virtualne stranice unutar stranice škole. Škola po nalogu mora imati internetsku stranicu. „Postoje stvari na kojima se inzistira da su na tim stranicama, poput popisa udžbenika, zakona i pravilnika i osnovnih informacija za učenike ili roditelje i samo redovitim ažuriranjem takva stranica bude doista informativna i to kod nas radi jedna osoba i ako ta osoba ode, recimo na bolovanje, na 2 tjedna, za 2 tjedna ona više nije aktualna. Na stranici škole pokušavamo staviti tipične i važne događaje za našu školu, uspjehe kao i kurikulum da mogu i drugi znati što se sve zbiva u našoj školi“ (ŠK1).

OŠK1 na svojim stranicama ima samo osnovne podatke o tome kada je knjižnica osnovana i što ona sadrži. Dok se izvan stranice knjižnice, na stranici škole nalaze podaci o projektu „Enciklopedija“ koji vodi školska knjižničarka. U školi knjižničarka nije zadužena za postavljanje materijala na stranice, već to najčešće obavlja profesor informatike. Stranica je poprilično neaktivna. OŠK2 na svojoj stranici ima izvješeno radno vrijeme knjižnice, poruku knjižničarke, te opisan projekt koji knjižničarka provodi „Knjiga živi u ruci, a ne na polici“. Stranica ima također 3 podlinka (Školske knjige –u kojoj se mogu pretraživati knjige u katalogu, Školska lektira – popis lektira koje se u školi čitaju i link a e-lektire i Školske novine – o novinama škole, primjer novina iz 2014. godine). Podatke na stranicu stavlja knjižničarka i stranica je poprilično neaktivna. OŠK3 ima podlink na školsku knjižnicu gdje možemo naći kad knjižnica radi, te osnovne obavijesti o njenom radu. Knjižničarka vodi i zadrugu Ljubitelji kulturne baštine, čiji se link nalazi na stranicama škole, odvojeno od

stranica knjižnice. Osim toga, izvan linka knjižnice nalazi se i link bonton koji vodi i smislila je knjižničarka, kao i link na Carnetove e-lektire prema popisu razreda i knjiga koje trebaju čitati pojedini uzrasti. Informacije na stranicu stavlja nastavnik informatike, stranica je poprilično neaktivna i nema novijih obavijesti.

8. Zaključak

Tijekom provođenja ovog istraživanja pokušala sam vidjeti ulogu školske knjižničarke kroz njen rad, suradnju sa kolegama i načinom na koji koristi tradiciju. Vidjela sam da su knjižničarke zadovoljene svojom ulogom u knjižnici i načinom rada, ali naravno uvijek postoji mogućnost promjena. Unatoč zakonskim odredbama i dalje u knjižnicama nema dovoljno financija, kao i ni razumijevanja prema radu školskih knjižničara. Iako mi se istraživanje baziralo na tradiciji i njenom korištenju u školskoj knjižnici, jedan dio istraživanja posvetila sam i nekim modernijim temama kao što je korištenje informacijsko-komunikacijske tehnologije. Smatrala sam kako je to tema koja iako nije usko vezana uz tradiciju ima svoje mjesto u ovome radu jer su je knjižničarke više puta spomenule, a i pomoću ovakvih tehnologija pristup tradicijskim temama olakšava se našim knjižničarkama kao i učenicima koje one poučavaju.

Knjižničari moraju biti promjena koju žele vidjeti. Oni moraju raditi na sebi, na promicanju knjižnice, informacijsko-komunikacijske tehnologije, na promicanju cjeloživotnog učenja i informacijske pismenosti. Moraju promicati svoje zadaće, i pokušati svima pokazati što je zapravo ono što oni rade, jer bez toga će i dalje vladati stereotipi i smatrat će se da je školsko knjižničarstvo „zadnje“ knjižničarstvo

Tijekom pisanja rada vidjela sam da je korištenje tradicije izraženo u radu sve 3 knjižničarke. ŠK2 posebno koristi tradiciju kroz provođenje projekta tradicijskih običaja, ali ništa manje tradiciju ne koriste ni ostale dvije knjižničarke. One su doslovno shvatila napatke koji im kažu da kao školske knjižničarka svojim učenicima moraju približavati tradiciju i njihovu kulturnu povijest. Tradicija je u knjižnici važna i postaje sve važnije kako vrijeme prolazi. Tradicijom učenicima prenosimo naše tradicijske običaje, a ne znamo što će bit u budućnosti? Koliko ćemo dugo moći prenositi tradicijske običaje?

Kroz sam prikaz pojma tradicija vidjela sam da je možda ono što sam na početku htjela, a to je pokazati da svi imaju slično ili jednako mišljenje o tradiciji nemoguće. Mnoštvo autora, kao i kasnije mojih kazivača vidi tradiciju na sličan način, ali svi joj ipak dodaju nešto svoje, bila

to prostorna ili vremenska determinanta, neki misle da je tradicija samo usmeno prenošenje, a neki da je tradicija samo materijalna ostavština. Na kraju mogu reći, kako je tradicija sve što oni kažu, ne mogu reći da nešto je, a nešto nije, jer kako je određujemo? Kome možemo reći da nešto što radi i poznaje cijelog života nije tradicija? A zašto i bismo?

Tradicija je sve. I kroz njeno postojanje u školskoj knjižnici uspjela sam vidjeti da je tradicija protkana kroz svaki aspekt našeg života. O njoj možemo pričati i razmišljati jer je u našim glavama apstraktna, nikada je ne moramo odrediti do kraja da bismo rekli da je nešto tradicionalno. Njome se mogu označavati događaji koji su izumljeni nedavno i oni koji postoje oduvijek, ali bitan je osjećaj prema tradiciji. U školskoj knjižnici tradicija se provodi kroz mnoštvo aktivnosti, radionica i projekata. Sve knjižničarke s kojima sam pričala i njihovi timovi u školi smatraju kako je tradicija važna i nužno je razmišljanje o njoj kako bismo prenijeli vrijednosti koje nosi na buduće generacije.

Kroz školstvo knjižničarstvo tradicija se može dodatno uvijek istraživati i promatrati. Postoji brojna literatura u kojoj možemo naći različite običaje, folklorne izvedbe, nošnje, predmete, usmene predaje, priče o našem i drugim narodima, kako bismo bolje upoznali svijet oko sebe. A to je zapravo i cilj svega ovoga, da upoznamo sebe, kako bi upoznali druge. U školskim knjižnicama knjižničarke vode odgojno-obrazovne, stručne i kulturno-javne djelatnosti. One mogu nabavljati tradicijsku literaturu, donositi je do učenika kako bi ih zainteresirale za literaturu i upoznale ih sa tradicijom. One mogu organizirati razna događanja, od predstava sa elementima folklornih plesova, u narodnim nošnjama, na narječju, do predstavljanja knjiga koje imaju veze sa tradicijom ili običajima, do sajмова na kojima se prodaju tradicijski predmeti koji su napravljeni u skladu sa tradicijom. Knjižnica je otvorena za sve, iako treba obavljati mnoštvo zadataka ima ih još toliko koje su možda malo zapostavljene, ali bi se mogle obavljati u knjižnici.

Knjižničarke iz mog istraživanja vole ono što rade. Smatraju da je tradicija iznimno važna i zato je koriste u svome radu, ali tradicija je za njih ono što one same smatraju da je tradicija. Nisu se informirale i provodile istraživanja, kako bi odlučile koji su to običaji, načini rada tradicionalni, te će ih one iskoristiti u svom radu. Ovo je istraživanje samo mali dio svega onog što se može istraživati kako u školskoj knjižnici, tako i vezano uz tradiciju. I brojna pitanja i dalje ostaju otvorena. Za neko drugo istraživanje.

9. Prilozi

Popis tabela:

1. Tabela 1: Način ispitivanja, 16.5.2016., Tena-Vionea Požarić.
2. Tabela 2: Kazivači, 16.5.2016., Tena-Vionea Požarić.
3. Tabela 3: Spol, 16.5.2016., Tena-Vionea Požarić
4. Tabela 4: Radno iskustvo u trenutnoj školi, 16.5.2016., Tena-Vionea Požarić.

Popisi kazivača i škola

Škole

Oznaka škole	Škola
OŠK1	Zaštićena informacija
OŠK2	Osnovna škola dr. Ante Starčevića
OŠK3	Osnovna škola Granešina

Knjižničarke

Oznaka kazivača	Ime kazivača	Spol	Godine rada u ovoj školi	Škola u kojoj radi
ŠK1	Zaštićena informacija	Ž	17. godina	OŠK1
ŠK2	Dubravka Volenec	Ž	18. godina	OŠK2
ŠK3	Lada Bobinac	Ž	22. godine	OŠK3

Ravnatelji

Oznaka kazivača	Spol	Godine rada u ovoj školi	Škola u kojoj radi
R1	Ž	32. godine	OŠK1
R2	M	22. godine	OŠK3

Kazivači

Oznaka kazivača	Spol	Godine rada u ovoj školi	Razredni/predmetni nastavnik/ca	Škola u kojoj radi
K1	Ž	29	Razredni	OŠK1
K2	Ž	28	Razredni	OŠK1
K3	Ž	11	Predmetni	OŠK1
K4	Ž	23	Razredni	OŠK1
K5	Ž	32	Razredni	OŠK1
K6	Ž	8 mjeseci	Stručni suradnik	OŠK1
K7	Ž	33	Predmetni	OŠK1

K8	Ž	1	-	OŠK1
K9	Ž	12	Predmetni	OŠK1
K10	Ž	1	Predmetni	OŠK1
K11	Ž	29	Razredni	OŠK1
K12	Ž	9 mjeseci	Razrednik posebnog odjela	OŠK1
K13	Ž	10	Predmetni	OŠK2
K14	M	3	Predmetni	OŠK2
K15	Ž	1	Predmetni	OŠK2
K16	Ž	28	Predmetni	OŠK2
K17	Ž	22	Stručni suradnik	OŠK2
K18	Ž	23	Predmetni	OŠK2
K19	Ž	-	-	OŠK2
K20	Ž	9	Predmetni	OŠK3
K21	Ž	13	Razredni	OŠK3
K22	Ž	27	Razredni	OŠK3
K23	Ž	25	-	OŠK3
K24	Ž	13	Predmetni	OŠK3
K25	Ž	31	Predmetni	OŠK3
K26	Ž	9	Predmetni	OŠK3
K27	Ž	8	Predmetni	OŠK3
K28	Ž	27	Razredni	OŠK3
K29	Ž	8	Predmetni	OŠK3
K30	Ž	5	Razredni	OŠK3
K31	Ž	18	Predmetni	OŠK3
K32	Ž	2	Razredni	OŠK3
K33	Ž	22	Predmetni	OŠK3

10.Literatura i izvori

BAKER, Ronald L. 2000. „Tradition and The Individual Talent in Folklore and Literature“. *Western Folklore* 59(2):105-114. <http://www.jstor.org/stable/1500155> (19.11.2015.).

BEN-AMOS, Dan. 1984. „The Seven Strands of Tradition: Varieties in Its Meaning in American Folklore Studies“. *Journal of Folklore Research* 21(2/3):97-131. <http://www.jstor.org/stable/3814548> (pristup 14.9.2015.).

BENDIX, Regina. 1989. „Tourism and Cultural Displays: Inventing Traditions for Whom?“. *The Journal of American Folklore* 102(404):131-146. <http://www.jstor.org/stable/540676> (pristup 14.9.2015.).

BLAŽEKOVIĆ, Tatjana i Branka FURLAN. 1993. *Knjižnica osnovne škole*. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna biblioteka.

BOBINAC, Lada. 2007. „Povijest knjige i pisma. Radionica za izradu knjiga nalik na one najstarije“. 18. *Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske*, ur. Biserka Šušnjić, Đudita Franko i Theodor de Canziani Jakšić. Rijeka: Agencija za odgoj i obrazovanje: Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 101-102.

<http://library.foi.hr/knjige/knjiga1.aspx?C=1942&H=proljetna-skola&vrsta=ZBI:KAT&grupa=P%8A%8AKRH;PROLJETNA%20%8AKOLA%20%8AKOLSKIH%20KNJI%8ENI%8ARA%20RH&lang=hr&broj=1> (pristup 10.5.2016.).

BOBINAC, Lada. 2008. „Otkrijmo tajne Zrinskih i Frankopana“. 19. *Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske*, ur. Miroslav Mićanović. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje, 131-132.

http://www.azoo.hr/images/izdanja/19_Proljetna_skola_knjiznicara2007_web.pdf (pristup 23.12.2015.).

BOELEN, Helen. 2007. „Knowledge Management in Secondary Schools and the Role of the Scholl Librarian“. *School Libraries Worldwide* 13(2):63-72.

BRONNER, Simon J. 2000a. „The Meanings of Tradition: An Introduction“. *Western Folklore* 59(2):87-104. <http://www.jstor.org/stable/1500154> (pristup 14.9.2015.).

BRONNER, Simon J. 2000b. „The American Concept of Tradition: Folklore in the Discourse of Traditional Values“. *Western Folklore* 59(2):143-170.

<http://www.jstor.org/stable/1500157> (pristup 19.11.2015.).

ČAPO ŽMEGAČ, Jasna. 1998. „Osnovni pojmovi i polazišta“. U *Etnografija : Svagdan i blagdan hrvatskoga puka*, ur. Jasna Čapo Žmegač, Aleksandra Muraj, Zorica Vitez et al. Zagreb: Matica Hrvatska, 15-19.

DRESSMAN, Mark. 1997. „Preference as Performance: Doing Social Class and Gender in Three Scholl Libraries“. *Journal of Literacy Research* 29(3):319-361.

<https://proxy.knjiznice.ffzg.hr/proxy/nph-proxy.cgi/en/00/http/jlr.sagepub.com/content/29/3/319.full.pdf+html> (2.9.2015.).

GAJSKI, Marija. 2006. „Pravo na informaciju“. 17. *Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske*, ur. Biserka Šušnjić, Đudita Franko i Theodor de Canziani Jakšić. Rijeka: Zavod za školstvo Republike Hrvatske: Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 134-138. <http://library.foi.hr/knjige/knjiga1.aspx?C=1941&H=proljetna->

[skola&vrsta=ZBI:KAT&grupa=P%8A%8AKRH;PROLJETNA%20%8AKOLA%20%8AKOLSKIH%20KNJI%8ENI%8ARA%20RH&lang=hr&broj=1](#) (pristup 10.5.2016.).

GIDDENS, Anthony. 1994. „Living in a Post-Traditional Society“. U *Reflexive Modernization: Politics, Tradition and Aesthetics in the Modern Social Order*, Ulrich Beck, Anthony Giddens i Scott Lash. Stanford, California: Stanford University Press, 56-109. <https://www.scribd.com/doc/180490824/Anthony-Giddens-Living-in-a-Post-Traditional-Society-pdf#scribd> (pristup 10.12.2015.).

GLASSIE, Henry. 1995. „Tradition“. *The Journal of American Folklore* 108(430):395-412. <http://www.jstor.org/stable/541653> (pristup 14.9.2015.).

GOFFMAN, Erving. 2000. *Kako se predstavljamo u svakodnevnom životu*. Beograd: Geopetika.

GOFFMAN, Erving. 2004. „Belief in the part one is playing“. U *The Performance Studies Reader*, ur. Henry Bial. London, New York : Routledge. 59-63.

GREENWOOD, Daydd G. 2004. „Culture by the Pound: An Anthropological Perspective on Tourism as Cultural Commodization“. U *Tourists and Tourism: A Reader*, ur. Sharon Bohn Gmelch. Long Grove: Waveland Press, 157-169.

HANDLER, Richard i Jocelyn LINNEKIN. 1984. „Tradition, Genuine or Spurious“. *The Journal of American Folklore* 97(385):273-290. <http://www.jstor.org/stable/540610> (24.11.2015.).

HAVILAND, William, A. 2004. : *Kulturna antropologija*. Zagreb: Naklada Slap.

HOBSBAWM, Eric. 2011(1983). „Uvod: kako se tradicije izmišljaju“. U *Izmišljanje tradicije*, ur. Eric Hobsbawm i Terence Ranger. Beograd: Biblioteka XX vek, 139-150.

JONES, Michael Owen. 2000. „“Tradition“ in Identity Discourses and an Individual's Construction of Self“. *Western Folklore* 59(2):115-141. <http://www.jstor.org/stable/1500156> (pristup 19.11.2015.).

JOZIĆ, Ruža. 2012. „Smjernice za kvalitetan rad školske knjižnice“. *24. Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske. Smjernice za rad školskog knjižničara*, ur. Miroslav Mićanović. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje, 67-76. http://www.azoo.hr/images/razno/24_proljetna_skola_knjiznicara.pdf (pristup 4.4.2016.)

KELEMEN, Petra. 2005. „Propitkivanje pojma selektivne tradicije na primjeru udruge Čuvarice ognjišta Krasno“. *Senjski zbornik* 32:393-408. <http://hrcak.srce.hr/17798> (pristup 26.10.2015.).

KOVAČEVIĆ, Dinka, Jadranka LASIĆ-LAZIĆ i Jasmina LOVRINČEVIĆ. 2004. *Školska knjižnica – korak dalje*. Zagreb: Altagama.

KOVAČEVIĆ, Dinka i Jasmina LOVRINČEVIĆ. 2012. *Školski knjižničar*. Zagreb: Zavod za informacijske studije.

LOVRINČEVIĆ, Jasmina, Dinka KOVAČEVIĆ, Jadranka LASIĆ-LAZIĆ i Mihaela BANEK ZORICA. 2005. *Znanjem do znanja. Prilog metodici rada školskog knjižničara*. Zagreb: Zavod za informacijske studije.

MCDONALD, Barry. 1997. „Tradition as Personal Relationship“. *The Journal of American Folklore* 110(435):47-67. <http://www.jstor.org/stable/541585> (pristup 24.11.2015.).

NOYES, Dorothy. 2009. „Three Traditions“. *Journal of Folklore Research* 46(3):233-268. <http://www.jstor.org/stable/10.2979/jfr.2009.46.3.233> (pristup 14.9.2015.).

ORING, Elliot. 2013. „Thinking through Tradition“. U *Tradition in the Twenty-First Century: Locating the Role of the Past in the Present*, ur. Trevor J. Blank i Robert Glenn Howard. Utah State University Press : University Press of Colorado, 22-48. <http://www.jstor.org/stable/j.ctt4cgpg0.5> (pristup 24.11.2015.).

PICARD, David i Mike ROBINSON. 2006. „Remaking Worlds: Festivals, Tourism and Change“. U *Festivals, Tourism and Social Change: Remaking Worlds*, ur. David Picard i Mike Robinson. Clevedon – Buffalo – Toronto: Channel View Publications. 1-31.

RIHTMAN-AUGUŠTIN, Dunja. 1984. *Struktura tradicijskog mišljenja*. Zagreb: Školska knjiga.

VOLENEC, Dubravka. 2006. „Projekt obilježavanja hrvatskih folklornih i tradicijskih običaja u osnovnoj školi s posebnim osvrtom na ulogu školske knjižnice“. *17. Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske*, ur. Biserka Šušnjić, Đudita Franko i Theodor de Canziani Jakšić. Rijeka: Zavod za školstvo Republike Hrvatske: Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, 76-77.

<http://library.foi.hr/knjige/knjiga1.aspx?C=1941&H=proljetna-skola&vrsta=ZBI:KAT&grupa=P%8A%8AKRH;PROLJETNA%20%8AKOLA%20%8AKOLSKIH%20KNJI%8ENI%8ARA%20RH&lang=hr&broj=1> (pristup 10.5.2016.).

WILLIAMS, Raymond. 1998. „The Analysis of Culture“. U *Cultural Theory and Popular Culture: A Reader*, ur. John Storey. Atena: The University of Georgia Press, 48-56.

<https://www.amherst.edu/media/view/88660/original/Williams+-+The+Analysis+of+Culture.pdf> (pristup 14.12.2015.).

11. Sažetak

PREDSTAVLJANJE TRADICIJE U ŠKOLSKIM KNJIŽNICAMA U ZAGREBU

Sažetak

Autorica u diplomskom radu predstavlja rezultate istraživanja provedenog u 3 Zagrebačke osnovne škole. Istraživanjem je htjela vidjeti i pokazati na koji način školski knjižničari koriste tradiciju u svom radu kroz stvaranje i predstavljanje tradicije svojim učenicima, koja je njihova predodžba tradicije, na koji način surađuju sa ostalim članovima tima u korištenju tradicije kroz provođenje intervjuja sa knjižničarima i anketa sa ostalim članovima školskog tima. Istraživanje je provedeno u lipnju 2015. godine, kada je autorica provela 1 tjedan u svakoj od 3 škole. Terenski rad omogućio je prikupljanje kvalitativne građe koja pokazuje kakvo je trenutno stanje u Zagrebačkim osnovnim školama, koja je analizirana kroz teorijske postavke različitih viđenja tradicije i ciljeva i zadaća koje određuju školske knjižnice/knjižničare.

Ključne riječi: tradicija, školska knjižnica, školski knjižničar, suradnja, terensko istraživanje

REPRESENTING TRADITION IN SCHOOL LIBRARIES IN ZAGREB

Summary

The author of this thesis presents the results of a research conducted in three Zagreb elementary schools. With this study she wanted to show how school librarians use tradition in their work through the creation and presentation of the tradition to their students, what is their understanding of tradition, in what way do they collaborate with other team members

from the school in the use of tradition by conducting interviews with librarians and surveys with other members of the school team. The research was conducted in June 2015, when the author spent one week in each of the three schools. Field work enabled the collection of qualitative material that indicates the current state of the Zagreb elementary schools, which is analyzed through theoretical visions of tradition and the objectives and tasks that determine school libraries / librarians.

Key words: tradition, school library, school librarian, collaboration, field work